

Tuyên Quang

Năm thứ 1

Số 3

Tháng 3

Năm 2026

CƠ QUAN CỦA ĐẢNG BỘ ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM TỈNH TUYÊN QUANG
TIẾNG NÓI CỦA ĐẢNG BỘ, CHÍNH QUYỀN VÀ NHÂN DÂN TUYÊN QUANG

Hằng tháng

Khát vọng CÔNG HIẾN

Ban Biên tập

Mai Đức Thông
Ngô Thị Thu Hà
Nguyễn Bình Minh
Nguyễn Thị Hoài Yên
Mai Ngọc Quỳnh
Nguyễn Thị Minh Tuyên
Trịnh Thủy Châu
Chúc Ngọc Huyền
Lưu Văn Thanh

Chế bản điện tử và mi trang:
Tổ kỹ thuật vi tính Báo Tuyên Quang

Tòa soạn:

Trụ sở chính: Số 219,
đường Tân Trào, phường Minh Xuân,
tỉnh Tuyên Quang

Email:

baotuyenquang.com.vn@gmail.com

Giấy phép xuất bản:

Số: 107/GP-SVHTTDL do Sở Văn hóa,
Thể thao và Du lịch tỉnh Tuyên Quang
Cấp ngày 05-12-2025

Khổ:

22 x 28,5 cm
72 trang

In tại:

Công ty TNHH MTV in
Tạp chí Cộng sản

Giá: 4.500 đồng

3 - 9 THEO DÒNG THỜI SỰ

- 3: Từ lời hứa đến hành động
- 4 - 5: Cam kết không dừng ở lời nói
- 6 - 7: Trách nhiệm trước lá phiếu của Nhân dân
- 8 - 9: Tạo động lực phát triển mới

10 - 17 TIÊU ĐIỂM

- 10 - 11: Sức trẻ hôm nay
- 12 - 13: Điểm tựa khởi nghiệp
- 14 - 15: Trưởng thành từ dấu chân tình nguyện
- 16 - 17: Cô gái người Mông mang USD về bản

18 - 25 MIỀN DI SẢN

- 18 - 19: Huyền tích đất Mẫu
- 20 - 21: Hành trình theo dấu tâm linh
- 22 - 23: Lan tỏa giá trị Chân - Thiện - Mỹ
- 24 - 25: Những sản vật núi rừng trong mâm lễ Sơn trang

26 - 33 HÀNH TRÌNH XỨ TUYÊN

- 26 - 27: Nhà Hang đánh thức mọi giác quan
- 28 - 29: Vấn vương một nét Cao Lan
- 30 - 31: Cao Mã Pờ dịu dàng núi xuân
- 32 - 33: Chạm bằng vị giác

34 - 47 VĂN HỌC - NGHỆ THUẬT

- 34 - 35: Tiếp tục cùng "sông núi trên vai"
- 36 - 37: Cây bàng trước sân trường
- 40 - 41: Nhà văn Nguyễn Phú Chăm chậm một lối đi...
- 42 - 43: Một trải nghiệm văn hóa đặc sắc
- 44 - 45: Bến sông hoa giao
- 46 - 47: Văn nghệ sỹ trẻ và khát vọng cống hiến

48 - 49 NHÂN VẬT ĐỐI THOẠI

- 48 - 49: Nghệ sĩ Saxophone Bảo Anh Trở thành phiên bản tốt nhất của chính mình

50 - 55 NHỊP SỐNG KINH TẾ

- 50 - 51: Xuất khẩu trước áp lực chi phí logistics
- 52 - 53: Làm giàu từ những điều nhỏ bé
- 54 - 55: Vững vàng tiếp nối

56 - 59 GIA ĐÌNH VÀ XÃ HỘI

- 56 - 57: Giữ lửa gia đình trẻ
- 58 - 59: Xu hướng Hướng thụ tích cực của giới trẻ

60 - 61 CUỘC SỐNG SỐ

- 60 - 61: Báo động tình trạng lạm dụng chatbot AI

62 - 65 PHÓNG SỰ - ĐIỀU TRA

- 62 - 63: Người giải mã hiện trường
- 64 - 65: Chuyên án 2 bánh ma túy và cuộc đấu trí hơn 200 ngày đêm

66 - 67 NẮNG BIÊN CƯƠNG

- 66 - 67: Gieo bình yên ở vùng biên Sơn Vĩ

68 - 69 THIẾU NHI

- 68 - 69: Những giai điệu ngọt ngào

VẤN ĐỀ THÁNG NÀY

Từ lời hứa ĐẾN HÀNH ĐỘNG

■ MINH MINH

CUỘC bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XVI và đại biểu HĐND các cấp nhiệm kỳ 2026 - 2031 đã thành công tốt đẹp, với tỷ lệ cử tri toàn tỉnh đi bầu cử đạt tới 99,99%. Tuy nhiên, điều đọng lại sâu sắc nhất không chỉ là những con số ấn tượng hay quy trình tổ chức bài bản, mà chính là niềm tin - thứ "tài sản chính trị" vô hình nhưng có sức nặng đặc biệt trong đời sống xã hội. Và hơn bao giờ hết, cử tri mong muốn một điều rất rõ ràng: lời hứa của đại biểu không dừng lại ở diễn đàn, mà phải trở thành hành động cụ thể trong đời sống.

Nhìn lại thành công của cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XVI và đại biểu HĐND các cấp nhiệm kỳ 2026 - 2031, có thể thấy rõ sự lan tỏa mạnh mẽ của niềm tin xã hội. Tỷ lệ cử tri tham gia cao kỷ lục không chỉ phản ánh ý thức công dân, mà còn cho thấy người dân thực sự quan tâm và kỳ vọng vào những người đại diện cho mình.

Trong văn hóa chính trị Việt Nam, lá phiếu chưa bao giờ là một hành vi thuần túy mang tính pháp lý. Nó là sự kết tinh của đạo lý, của niềm tin và trách nhiệm cộng đồng. Trong bối cảnh xã hội phát triển, thông tin đa chiều, người dân ngày càng có xu hướng đánh giá đại biểu một cách cụ thể hơn: từ năng lực, trình độ đến đạo đức, bản lĩnh và khả năng hành động. Những vấn đề thiết thực như việc làm, giáo dục, y tế, môi trường hay cải cách hành chính... trở thành thước đo để kiểm chứng cam kết của ứng cử viên.

Đối với một tỉnh miền núi còn nghèo như Tuyên Quang, mỗi lá phiếu còn mang theo cả khát vọng đổi đời của đồng bào các dân tộc, đòi hỏi mỗi đại biểu phải biến niềm tin ấy thành những quyết sách thực tiễn. Cam kết của đại biểu không thể là những lời hứa hẹn chung chung mà phải mang tính hành động và đo đếm được bằng kết quả cụ thể. Cử tri kỳ vọng đại biểu phải là người dám dấn thân vào những vấn đề nóng nhất: Từ

sinh kế cho đồng bào dân tộc thiểu số, cải cách thủ tục hành chính đến những chính sách an sinh xã hội hữu hiệu, giúp thu hẹp khoảng cách giữa miền núi và miền xuôi. Một lời hứa trước cộng đồng miền núi mang giá trị như một lời thề son sắt dưới bóng đại ngàn. Vì vậy, đại biểu phải thực hiện phương châm "Nghe - Nói - Làm" một cách thực chất. "Nghe" để thấu cảm cái khó của người dân vùng cao; "Nói" để phản ánh trung thực ý chí của đồng bào trước nghị trường; và "Làm" để biến những trăn trở ấy thành kết quả cụ thể.

Một lời hứa trước cộng đồng không chỉ mang giá trị pháp lý, mà còn là danh dự. Khi đại biểu trình bày chương trình hành động trước cử tri, đó không đơn thuần là một bản kế hoạch, mà là một cam kết đạo đức. Và khi cử tri bỏ phiếu, họ cũng đồng thời trao đi sự kỳ vọng rằng những lời hứa ấy sẽ được thực hiện.

Trong hành trình hướng tới mục tiêu phát triển đất nước đến năm 2045, vai trò của đại biểu dân cử ngày càng trở nên quan trọng. Nhưng điều làm nên sức mạnh không chỉ nằm ở thể chế hay chính sách, mà còn ở chiều sâu văn hóa - nơi niềm tin được nuôi dưỡng bằng hành động, và hành động được dẫn dắt bởi trách nhiệm.

Bước vào nhiệm kỳ mới giữa bối cảnh đất nước đứng trước vận hội lớn, hành trình 5 năm tới chính là thước đo khắc nghiệt nhưng vinh quang cho bản lĩnh của người đại biểu nhân dân. Mỗi lá phiếu được trao đi là một ngọn lửa hy vọng được thắp sáng, sưởi ấm niềm tin của đồng bào về một tương lai tươi sáng hơn. Khi lời nói được hiện thực hóa bằng hành động, khi mỗi quyết sách tại nghị trường thực sự mang hơi thở của núi rừng và lòng dân, đó chính là lúc người đại biểu hoàn thành sứ mệnh thiêng liêng của mình, góp phần đưa Tuyên Quang vững bước trên hành trình phát triển bền vững cùng cả nước ■

Các đồng chí Thường trực Tỉnh ủy tặng hoa chúc mừng đồng chí Chủ tịch HĐND tỉnh và các đồng chí Phó Chủ tịch HĐND tỉnh khóa XX.

Những ngày tiếp xúc cử tri trước bầu cử trên địa bàn tỉnh Tuyên Quang luôn mang một không khí đặc biệt: thẳng thắn, kỳ vọng và đầy trách nhiệm. Ở đó, các ứng cử viên trình bày chương trình hành động, còn cử tri gửi gắm niềm tin qua từng câu hỏi, từng kiến nghị. Nhưng điều cử tri quan tâm hơn cả là hành trình biến những lời hứa ấy thành hiện thực của người đại biểu sau lá phiếu được bầu.

Cam kết không dừng

Cam kết - “bản hợp đồng” với cử tri

TRONG các cuộc tiếp xúc, chương trình hành động của ứng cử viên được chuẩn bị kỹ lưỡng, bài bản. Không còn những cam kết chung chung, nhiều nội dung đã đi thẳng vào những vấn đề “nóng” của địa phương: phát triển hạ tầng, giải quyết việc làm, nâng cao thu nhập, cải cách thủ tục hành chính, bảo đảm an sinh xã hội. Bà Đặng Thị Lý, cử tri tại phường Hà Giang 2 chia sẻ: “Cử tri chúng tôi mong muốn các đại biểu trúng cử sẽ giữ đúng lời hứa, thường xuyên tiếp xúc, lắng nghe và phản ánh kịp thời những kiến nghị từ cơ sở. Những cam kết cần được cụ thể hóa bằng hành động rõ ràng, có lộ trình và kết quả đo đếm được”

Cử tri Tuyên Quang hôm nay cũng không còn tiếp nhận thông tin một chiều. Họ lắng nghe, đối chiếu, đặt câu hỏi và yêu cầu làm rõ. Những vấn đề như tiến độ các công trình, chất lượng dịch vụ công, hay việc giải quyết đơn thư kéo dài... đều được đưa ra một cách cụ thể. Điều đó buộc các đại biểu phải cam kết bằng tinh thần trách nhiệm cao hơn, sát thực tiễn hơn.

Đối với các bậc cử tri, mỗi lời hứa không đơn thuần là một nội dung trong chương trình hành động, mà là “bản hợp đồng” giữa đại biểu với cử tri. Một khi đã nhận được lá phiếu tín nhiệm, đại biểu đồng nghĩa

với việc phải thực hiện những điều đã cam kết. Thực tế cho thấy, không phải mọi cam kết đều dễ dàng trở thành hiện thực. Có những vấn đề cần thời gian, nguồn lực và cả sự phối hợp của nhiều cấp, nhiều ngành. Tuy nhiên, chính trong quá trình đó, bản lĩnh của người đại biểu được thể hiện rõ nét.

Theo ông Giàng Xuân Thắng, Bí thư Đảng ủy, Chủ tịch HĐND xã Phố Bàng, đại biểu HĐND tỉnh khóa XX, nhiệm kỳ 2021 - 2026 cho biết, sẽ cụ thể hóa các nội dung đã cam kết thành kế hoạch hành động rõ ràng, chủ động giám sát, đôn đốc và phối hợp với các cơ quan liên quan để từng bước tháo gỡ vướng mắc. Quan trọng hơn, sẽ thường xuyên giữ mối liên hệ với cử tri, thông tin kịp thời về tiến độ thực hiện, để cử tri cùng giám sát và đồng hành. “Tôi tin rằng, với sự kiên trì, minh bạch và trách nhiệm, những cam kết dù khó cũng sẽ dần được hiện thực hóa”, ông Thắng khẳng định.

Ở Tuyên Quang, yêu cầu về trách nhiệm sau bầu cử ngày càng cao. Cử tri không chỉ “nghe để biết”, mà còn “theo dõi để đánh giá”. Những buổi tiếp xúc cử tri sau kỳ họp trở thành dịp để người dân “chấm điểm” đại biểu: đã làm được gì, còn tồn tại gì và vì sao một số lời hứa chưa thực hiện được. Khoảng cách giữa lời nói và hành động vì thế không còn là khoảng trống vô hình, mà được đo đếm bằng những kết quả cụ thể. Anh Nguyễn Văn Đại, cử tri tổ dân phố Tân Hà 5, phường Minh

Các đồng chí Thường trực Tỉnh ủy tặng hoa chúc mừng các đồng chí lãnh đạo UBND tỉnh, các Ủy viên UBND tỉnh được bầu tại Kỳ họp thứ Nhất, HĐND tỉnh khóa XX.

thời, chủ động phối hợp với chính quyền các cấp, tăng cường tiếp xúc, lắng nghe ý kiến Nhân dân, kịp thời phản ánh những vấn đề còn tồn tại, vướng mắc.

Một yếu tố quan trọng khác là minh bạch thông tin. Khi các kết quả thực hiện được công khai, người dân có thể dễ dàng theo dõi, so sánh và đánh giá. Điều này tạo áp lực tích cực buộc đại biểu phải hành động thực chất, tránh tình trạng “hứa nhiều, làm ít”. Niềm tin của cử tri không đến từ những bài phát biểu hay, mà từ những thay đổi cụ thể trong đời sống. Đó có thể là hệ thống hạ tầng được cải thiện, môi trường đầu tư thông thoáng hơn, hay đơn giản là những thủ tục hành chính được giải quyết nhanh gọn, đúng hẹn.

Trong bối cảnh Tuyên Quang đang nỗ lực phát triển toàn diện, vai trò của đại biểu dân cử càng trở nên quan trọng. Họ không chỉ là người phản ánh ý chí, nguyện vọng của Nhân dân, mà còn là cầu nối giữa chính sách và thực tiễn, giữa nghị trường và cuộc sống. Một đại biểu thực hiện tốt cam kết không chỉ giải quyết từng vấn đề cụ thể, mà còn góp phần tạo ra những chuyển biến mang tính lâu dài. Đó là khi chính sách đi vào cuộc sống một cách hiệu quả, khi người dân cảm nhận rõ ràng sự thay đổi từ những quyết sách đúng đắn.

Ông Lại Quốc Tĩnh, Chủ tịch Hiệp hội Du lịch tỉnh Tuyên Quang bày tỏ: Chúng tôi kỳ vọng các đại biểu trúng cử sẽ kiên trì theo đuổi các cam kết đã đề ra, góp phần tạo nền tảng cho sự phát triển bền vững, để niềm tin của người dân không chỉ được giữ vững mà còn ngày càng được củng cố.

Cam kết suy cho cùng không phải là đích đến, mà là điểm khởi đầu. Điều quan trọng là hành trình thực hiện - nơi mỗi đại biểu phải không ngừng nỗ lực, bám sát thực tiễn, lắng nghe và hành động. Ở Tuyên Quang, hành trình ấy đang được viết tiếp bằng những chuyển động cụ thể từ cơ sở.

Khi lời hứa được hiện thực hóa bằng những kết quả rõ ràng, niềm tin của cử tri sẽ được củng cố. Niềm tin ấy sẽ trở thành động lực để mỗi đại biểu tiếp tục nỗ lực, để mỗi nhiệm kỳ không chỉ là một chặng đường, mà là một bước tiến vững chắc trên hành trình phát triển của địa phương. ■

Ở lời nói

■ KIM TIẾN

Xuân bày tỏ: Với chúng tôi, một con đường được sửa chữa đúng tiến độ, một thủ tục được rút ngắn thời gian giải quyết, hay một kiến nghị tồn đọng được xử lý dứt điểm... đều là minh chứng rõ ràng cho việc thực hiện cam kết.

Hành động - thước đo niềm tin

Để cam kết không rơi vào hình thức, việc xây dựng cơ chế thực hiện và giám sát đóng vai trò then chốt. Những năm gần đây, hoạt động của đại biểu dân cử tại Tuyên Quang đã có nhiều chuyển biến theo hướng này. Trước hết là tăng cường tiếp xúc cử tri theo chuyên đề, theo lĩnh vực, giúp đại biểu nắm sâu hơn từng vấn đề cụ thể. Thay vì chỉ tiếp nhận kiến nghị chung, đại biểu có thể đi đến tận cơ sở, đối thoại trực tiếp với người dân, từ đó xác định rõ trách nhiệm và lộ trình giải quyết.

Cùng với đó, vai trò giám sát của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội ngày càng được phát huy. Không chỉ dừng ở việc tổng hợp ý kiến, các tổ chức này còn tham gia theo dõi, đôn đốc việc giải quyết kiến nghị, góp phần “giữ nhịp” cho quá trình thực hiện cam kết. Đồng chí Nguyễn Việt Khánh, Phó Chủ tịch Ủy ban MTTQ tỉnh chia sẻ, chúng tôi xác định, giám sát việc thực hiện các cam kết của đại biểu với cử tri là một nhiệm vụ quan trọng, góp phần bảo đảm lời hứa không chỉ dừng ở nghị trường mà thực sự đi vào cuộc sống. Đồng

Trách nhiệm trước lá phiếu của Nhân Dân

■ ĐOÀN THƯ

Cuộc bầu cử ĐBQH khóa XVI và bầu cử đại biểu HĐND các cấp nhiệm kỳ 2026 - 2031 đã thành công rất tốt đẹp với những con số ấn tượng. Song, phía sau những hòm phiếu rực sắc đỏ là thông điệp mạnh mẽ về sự chuyển dịch trong cơ cấu quyền lực địa phương và kỳ vọng về một thể hệ đại biểu nói đi đôi với làm.

Các đồng chí Thường trực Tỉnh ủy tặng hoa chúc mừng các vị đại biểu Quốc hội khóa XVI tỉnh Tuyên Quang.

Niềm tin tuyệt đối

NHÌN vào báo cáo tổng kết từ Ủy ban Bầu cử tỉnh, điểm thành công lớn nhất chính là tính đại diện và sự đồng thuận. Tỷ lệ cử tri đi bầu đạt mức gần như tuyệt đối 99,99%, trong đó 108 địa phương đạt tỷ lệ 100%. Điều này khẳng định niềm tin của nhân dân vào thể chế vẫn là điểm tựa vững chắc nhất.

Tuy nhiên, kỳ bầu cử này cũng chứng kiến một sự “kén chọn” đầy lý tính từ phía người dân. Cử tri hôm nay không còn bầu theo cảm tính hay chỉ nhìn vào chức danh, vị trí công tác, họ soi xét kỹ chương trình hành động và khả năng thực thi lời hứa của từng ứng viên. Tại cấp cơ sở - nơi “gần dân, sát việc” nhất - sự khắt khe của cử tri đã trở thành thước đo chính xác cho uy tín của người đại biểu.

Ông Vàng Mí Mua, dân tộc Mông, thôn Thèn Pá, xã Lũng Cú phấn khởi: “Dân bản mình rõ lắm rồi! Đi bầu không chỉ cho đủ số lượng, mà là chọn người biết lo cho cái bụng của dân, biết đưa cái đường, cái điện về bản”.

Đồng điệu với tâm tư ấy, ông Hà Văn Nhu, dân tộc Tày, thôn Pắc Nghiêng, xã Kiến Thiết bày tỏ: Danh hiệu đại biểu Nhân dân không phải là vinh dự cá nhân mà là một bản cam kết chính trị đầy sức nặng. Ông Nhu mong muốn, mỗi đại biểu khi bước chân vào nghị trường phải mang theo hơi thở của ruộng đồng, của bản làng, để lời hứa không nằm trên giấy.

Chính từ yêu cầu khắt khe của cử tri, cơ cấu đại biểu trúng cử nhiệm kỳ này đã có những bước bứt phá. Việc tăng đáng kể số lượng đại biểu dưới 40 tuổi và có trình độ trên đại học là lời giải cho bài toán trẻ hóa và tri thức hóa đội ngũ quản trị hiện đại. Trong bối

cảnh địa phương đang đẩy mạnh chuyển đổi số và xây dựng chính quyền điện tử, những đại biểu có tư duy mới, am hiểu công nghệ chính là nguồn nhân lực số quan trọng để hiện thực hóa các quyết sách tại nghị trường thành hiệu quả thực tế tại cơ sở.

Kết quả tổng hợp của Ủy ban bầu cử tỉnh, tỷ lệ người trẻ (dưới 40 tuổi) trúng cử vào HĐND cấp tỉnh chiếm 16,13%; trình độ trên đại học chiếm 77,42%. Ở cấp xã, sức trẻ còn thể hiện mạnh mẽ hơn khi người dưới 40 tuổi trúng cử chiếm 28,66% và trình độ đại học, trên đại học đạt tới 85,96%. Bên cạnh đó, việc đảm bảo tỷ lệ đại biểu nữ và người dân tộc thiểu số giúp mọi chính sách ban hành đều mang tính thấu cảm, sát sườn, để tiếng nói của đồng bào vùng cao hay phụ nữ nông thôn luôn được lắng nghe trong các nghị quyết.

Các đồng chí Thường trực Tỉnh ủy trao Chứng nhận và tặng hoa chúc mừng các đại biểu được bầu vào HĐND tỉnh khóa XX nhiệm kỳ 2026 - 2031.

Trọng trách với Nhân dân

Sự kiện ngày 15-3-2026 không chỉ là một dấu mốc chính trị quan trọng mà còn là điểm khởi đầu cho một hành trình phụng sự mới. Đằng sau mỗi lá phiếu là sự ủy thác thiêng liêng, đòi hỏi mỗi đại biểu dân cử phải biến niềm tin của cử tri thành những quyết sách thực tiễn.

Trong bài viết của Tổng Bí thư Tô Lâm sau ngày bầu cử đã khẳng định: Kết quả bầu cử không chỉ là thắng lợi của Nhân dân mà còn đặt lên vai các đại biểu trọng trách lớn lao. Các đại biểu là những người được dân tin, dân cử, đại diện cho ý chí và nguyện vọng của toàn dân. Trong bối cảnh đất nước nói chung và mỗi địa phương nói riêng bước vào giai đoạn phát triển mới, yêu cầu đối với người đại biểu không chỉ dừng lại ở việc đóng góp trí tuệ để hoàn thiện hệ thống pháp luật hay giám sát tối cao. Quan trọng hơn, họ phải quyết định đúng đắn các vấn đề thực tiễn về kinh tế - xã hội, đảm bảo an ninh, trật tự... Đây không chỉ là nghĩa vụ pháp lý mà còn là yêu cầu đạo đức tối thượng của người đại diện.

Thực tế chứng minh, uy tín của một đại biểu không xây dựng bằng những bài phát biểu trau chuốt mà được bồi đắp qua quá trình “đeo bám” và giải quyết thấu đáo các vấn đề dân sinh. Khi danh sách trúng cử được công bố, Chương trình hành động của mỗi đại biểu chính thức trở thành một bản cam kết chính trị công khai. Nhân dân sẽ không chỉ nghe, mà sẽ “chấm điểm” trực tiếp qua từng kỳ tiếp xúc cử tri và từng phiên chất vấn.

Mang theo tâm thế ấy vào nhiệm kỳ mới, chị Bùi Thị Hằng - giáo viên trường Tiểu học Bắc Mực (Hàm Yên), tân đại biểu HĐND tỉnh chia sẻ đầy tâm huyết: Vinh dự này không phải là quyền lực, mà là cái nghĩa, cái tình với cử tri.

Theo lời chị Hằng, chị sẽ dẫn thân, không ngại va chạm, nỗ lực thực hiện phương châm: Nói đi đôi với làm để xứng đáng với từng lá phiếu mà cử tri gửi gắm.

Đồng quan điểm về tinh thần phụng sự, anh Nguyễn Ngọc Thắng, Phó Chủ tịch UBND xã Thanh Thủy, người vừa trúng cử đại biểu HĐND tỉnh khẳng định, niềm tin của nhân dân chỉ bền vững khi những vướng mắc từ thực địa được tháo gỡ kịp thời. Là cán bộ trưởng thành từ cơ sở, anh hứa sẽ mang tiếng nói của người dân vùng biên, của những nút thắt trong phát triển kinh tế cấp xã lên nghị trường lớn, biến những kỳ vọng của đồng bào thành chính sách hiệu quả.

Sức nặng từ mỗi lá phiếu không chỉ là niềm vinh dự mà còn là áp lực hiện hữu, đòi hỏi mỗi đại biểu từ những trí thức như chị Hằng đến cán bộ bám sát cơ sở như anh Thắng phải không ngừng tự đổi mới, tư duy và hành động để không lỗi nhịp trước hơi thở thực tiễn.

Bước vào nhiệm kỳ mới giữa bối cảnh đất nước đang đứng trước vận hội của “Kỷ nguyên vươn mình”, tất cả các đại biểu đã sẵn sàng một tâm thế chủ động, quyết liệt. Bởi lẽ, chỉ khi thấu hiểu và chạm tay vào thực tiễn đời sống, những quyết sách tại nghị trường mới thực sự mang hơi thở cuộc sống và có giá trị bền vững. Và hành trình 5 năm tới chính là thước đo cho bản lĩnh và lòng tận tụy của người đại diện dân cử.

Khi dư âm của ngày hội bầu cử dần lắng xuống, không khí hân hoan đang được chuyển hóa thành tinh thần làm việc khẩn trương, trách nhiệm của mỗi người cán bộ dân cử. Với khí thế mới, tin tưởng rằng các đại biểu sẽ hiện thực hóa trọn vẹn lời thề trước cử tri. Mỗi lá phiếu được trao đi chính là một ngọn lửa hy vọng được thắp sáng, góp sức đưa Tuyên Quang vững bước trên con đường giàu mạnh, văn minh ■

PGS, TS Bùi Hoài Sơn, Ủy viên chuyên trách, Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội.

CHUNG SỨC, ĐỒNG LÒNG - ĐIỂM TỰA ĐẦU TIÊN CỦA MỘT GIAI ĐOẠN PHÁT TRIỂN MỚI

TRONG mọi chặng đường phát triển của đất nước, có những nguồn lực nhìn thấy được bằng con số: vốn đầu tư, tài nguyên, hạ tầng, quy mô sản xuất, tốc độ tăng trưởng. Nhưng cũng có một nguồn lực sâu hơn, bền hơn, quyết định hơn, đó là lòng người. Một địa phương có thể có nhiều tiềm năng, có nhiều cơ hội, có nhiều chủ trương đúng, nhưng nếu chưa quy tụ được niềm tin xã hội, chưa tạo dựng được sự đồng thuận thật sự, thì rất khó tạo ra bước phát triển mạnh và bền. Chính vì vậy, khi Tổng Bí thư Tô Lâm nhấn mạnh yêu cầu “chung sức, đồng lòng”, đó không chỉ là lời kêu gọi đoàn kết theo nghĩa thông thường, mà là một tư duy phát triển rất căn bản: muốn đi nhanh, đi xa, phải bắt đầu từ việc quy tụ lòng dân, khơi dậy trách nhiệm xã hội và làm cho mỗi người dân cảm thấy mình là chủ thể của hành trình phát triển.

Đối với tỉnh Tuyên Quang mới, yêu cầu ấy càng mang ý nghĩa đặc biệt. Việc sắp xếp hai tỉnh thành một đơn vị hành chính mới không chỉ là thay đổi về địa giới, tổ chức bộ máy hay quy mô quản lý. Sâu xa hơn, đó là sự hình thành một không gian phát triển mới, lớn hơn về diện tích, đông hơn về dân số, phong phú hơn về bản sắc văn hóa, đa dạng hơn về điều kiện tự nhiên và tiềm năng phát triển. Nhưng một không gian mới chỉ thực sự trở thành động lực mới khi có sự gặp nhau về ý chí, về niềm tin và về khát vọng giữa các cộng đồng dân cư, giữa các vùng miền, giữa đội ngũ cán bộ với Nhân dân, giữa mục tiêu của bộ máy và mong muốn của người dân. Chính sự đồng lòng ấy mới làm cho một quyết định hành chính trở thành một cơ hội phát triển thực chất.

Nhìn rộng ra, điều này hoàn toàn phù hợp với tinh thần mà Tổng Bí thư Tô Lâm đặt ra trong bài phát biểu bế mạc Hội nghị Trung ương 2 khóa XIV. Khi đất nước bước vào giai đoạn phát triển mới với yêu cầu cao hơn về tăng trưởng, về thể chế, về quản trị và về chất lượng sống, thì không thể chỉ trông vào những mệnh lệnh hành chính từ trên xuống. Phải làm sao để người dân hiểu, tin, đồng thuận và tham gia. Phải làm sao để mỗi chủ trương lớn không chỉ hiện diện trên văn bản, mà đi vào cuộc sống bằng sự hưởng ứng tự nguyện, bằng trách nhiệm và bằng niềm tin. Nói cách khác, “chung sức, đồng lòng” không phải là một khẩu hiệu để cổ vũ tinh thần, mà là điều kiện đầu tiên để biến chủ trương thành hiện thực.

Tuyên Quang mới có nhiều lợi thế để khơi dậy tinh thần ấy. Đây là vùng đất hội tụ chiều sâu lịch sử cách mạng, truyền thống đoàn kết, bản lĩnh vùng cao, sức sống của các cộng đồng dân tộc anh em, cùng những giá trị văn hóa đặc sắc được bồi đắp qua nhiều thế hệ. Đó là vốn quý

Tạo động lực phát triển mới

■ BÙI HOÀI SƠN

Trong phát biểu bế mạc Hội nghị Trung ương 2 khóa XIV, Tổng Bí thư Tô Lâm đã nhấn mạnh phương châm hành động lớn của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân: “Tự chủ chiến lược - Kiên định hai mục tiêu chiến lược 100 năm - Chung sức, đồng lòng, quyết tâm, quyết liệt vì cuộc sống ấm no, hạnh phúc của Nhân dân.” Với tinh Tuyên Quang mới, được hình thành trên cơ sở sắp xếp toàn bộ diện tích tự nhiên, quy mô dân số của tỉnh Hà Giang và tỉnh Tuyên Quang, chính thức vận hành từ ngày 1/7/2025, tinh thần ấy không chỉ là lời hiệu triệu chung, mà còn là một chỉ dẫn rất thiết thực để kết nối ý chí, khơi dậy sức dân và tạo động lực phát triển mới cho một không gian địa lý, văn hóa và kinh tế lớn hơn, giàu tiềm năng hơn.

không chỉ để tự hào, mà còn để phát triển. Một địa phương có lịch sử cách mạng sâu đậm, có tinh thần vượt khó, có truyền thống gắn bó cộng đồng, nếu biết kết nối và phát huy, sẽ có một nội lực rất lớn. Trong bối cảnh sau sắp xếp, điều cần nhất có lẽ không chỉ là tổ chức lại bộ máy cho thông suốt, mà còn là bồi đắp một cảm thức mới về cộng đồng: cùng là người dân tỉnh Tuyên Quang mới, cùng chia sẻ một tương lai chung, cùng góp sức xây dựng một địa phương ổn định hơn, giàu hơn, đẹp hơn và đáng sống hơn. Việc hợp nhất hai tỉnh được xác định nhằm tinh gọn bộ máy, phát huy tối đa tiềm năng, thế mạnh, tạo động lực mới cho phát triển kinh tế - xã hội và bảo đảm quốc phòng, an ninh.

KHOI DẬY SỨC MẠNH CON NGƯỜI MỞ RA ĐỘNG LỰC PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

Nếu “chung sức, đồng lòng” là điều kiện để quy tụ xã hội, thì sức mạnh con người chính là nguồn năng lượng nội sinh để tạo nên động lực phát triển. Trong nhiều cuộc thảo luận về kinh tế - xã hội, chúng ta thường nhấn mạnh tới đầu tư, cơ sở hạ tầng, chuyển đổi số, cải cách thể chế, phát triển công nghiệp hay dịch vụ. Tất cả đều rất cần thiết. Nhưng sâu xa hơn, mọi động lực tăng trưởng chỉ có thể phát huy tác dụng khi được tiếp nhận, triển khai và làm giàu thêm bởi con người. Công nghệ dù hiện đại đến đâu cũng cần con người sử dụng. Chính sách dù tiến bộ đến đâu cũng cần con người thực thi. Cơ hội dù rộng mở đến đâu cũng cần con người nắm bắt. Bởi vậy, khơi dậy sức mạnh con người không phải là công việc bên lề, mà chính là cốt lõi của chiến lược phát triển.

Điều rất sâu sắc trong phương châm mà Tổng Bí thư Tô Lâm nêu ra là đặt mục tiêu cuối cùng không phải ở các chỉ số tăng trưởng, mà ở

cuộc sống ấm no, hạnh phúc của Nhân dân. Điều đó cho thấy phát triển không phải là một cuộc chạy đua của những con số, mà là quá trình làm cho con người sống tốt hơn, có cơ hội tốt hơn, an tâm hơn và hạnh phúc hơn. Khi con người vừa là động lực, vừa là đích đến, thì việc khơi dậy năng lực, trách nhiệm, khát vọng và bản lĩnh của mỗi người trở thành nhiệm vụ trung tâm.

Đối với tỉnh Tuyên Quang mới, sức mạnh con người lại càng có ý nghĩa quyết định. Đây là vùng đất có nhiều cộng đồng dân tộc cùng sinh sống, có sự phong phú về văn hóa, nghề nghiệp, kinh nghiệm sản xuất và tri thức bản địa. Trong một không gian phát triển mở rộng như vậy, lợi thế không chỉ nằm ở đất đai, rừng, cảnh quan hay vị trí kết nối, mà còn nằm ở con người - ở những nông dân biết thích nghi với chuyển đổi của nông nghiệp, ở những người trẻ có khát vọng học tập và lập nghiệp, ở đội ngũ trí thức, doanh nhân, cán bộ cơ sở, lực lượng vũ trang, giáo viên, y bác sĩ, nghệ nhân, người làm du lịch, người gìn giữ văn hóa dân tộc. Khi những nguồn lực con người ấy được nhìn nhận đúng, được trao cơ hội đúng và được kết nối bằng một tầm nhìn chung, thì sức bật của địa phương sẽ rất khác. Việc sắp xếp hai tỉnh được kỳ vọng mở ra dư địa mới để phát huy tiềm năng, thế mạnh vùng.

Nhưng muốn khơi dậy sức mạnh con người thì không thể chỉ dừng ở lời kêu gọi. Điều cần hơn là tạo dựng môi trường để con người phát triển. Đó là môi trường giáo dục tốt hơn để thanh niên có tri thức và kỹ năng. Đó là môi trường công vụ minh bạch hơn để cán bộ dám làm, dám chịu trách nhiệm. Đó là môi trường đầu tư thông thoáng hơn để doanh nghiệp mạnh dạn mở rộng sản xuất, kinh doanh. Đó là môi trường văn hóa lành mạnh hơn để mỗi người sống có trách nhiệm hơn với cộng đồng. Và đó cũng là môi trường xã hội công bằng hơn để nỗ lực chân chính được ghi nhận, sáng tạo được khuyến khích, cái tốt được bảo vệ, cái xấu bị ngăn chặn.

Một địa phương sau sắp xếp muốn có động lực phát triển mới không chỉ cần thống nhất về tổ chức, mà còn phải tạo ra một tâm thế phát triển mới trong xã hội. Tâm thế ấy là gì? Là niềm tin rằng sự thay đổi này mở ra cơ hội mới. Là cảm giác rằng mình không bị bỏ lại phía sau trong quá trình phát triển. Là suy nghĩ rằng mỗi người dân đều có phần trong tương lai của tỉnh mới. Là khát vọng không chỉ giữ gìn những gì mình có, mà còn góp phần làm cho quê hương mạnh hơn, đẹp hơn, văn minh hơn. Khi người dân có tâm thế ấy, thì phát triển sẽ không còn là mục tiêu của bộ máy, mà trở thành động lực tinh thần của toàn xã hội.

TAO ĐỘNG LỰC PHÁT TRIỂN MỚI TỪ ĐỒNG THUẬN XÃ HỘI ĐẾN HÀNH ĐỘNG THỰC CHẤT

“Chung sức, đồng lòng” sẽ chỉ thật sự có ý nghĩa khi được chuyển hóa thành hành động thực tế. Nói cách khác, đồng thuận xã hội phải trở thành động lực phát triển. Đây cũng là tinh thần xuyên suốt trong phát biểu của Tổng Bí thư Tô Lâm: không chỉ có quyết tâm, mà phải có hành động quyết liệt; không chỉ có mục tiêu, mà phải có tổ chức thực hiện đến cùng; không chỉ có định hướng đúng, mà phải có kết quả cụ thể trong đời sống của người dân.

Với tỉnh Tuyên Quang mới, động lực phát triển mới trước hết

phải thể hiện ở chất lượng của bộ máy sau sắp xếp. Tinh gọn hơn nhưng phải hiệu quả hơn. Gắn dân hơn nhưng phải chuyên nghiệp hơn. Phân cấp rõ hơn nhưng phải gắn với trách nhiệm và kiểm soát tốt hơn. Sau ngày 1/7/2025, chính quyền địa phương tỉnh mới chính thức hoạt động; cùng với đó là quá trình công bố các nghị quyết, quyết định của Trung ương và địa phương về hợp nhất, sáp nhập cấp tỉnh, cấp xã, kết thúc hoạt động cấp huyện và kiện toàn tổ chức bộ máy. Những chuyển động ấy chỉ thực sự có giá trị khi người dân cảm nhận được sự thuận lợi hơn trong giải quyết công việc, sự thông suốt hơn trong điều hành, và sự gắn gũi hơn của chính quyền với cuộc sống thực tế.

Động lực phát triển mới cũng phải thể hiện ở tư duy phát triển mới. Không thể lấy một mô hình duy nhất áp cho toàn bộ không gian mới sau sắp xếp. Một tỉnh rộng hơn, đa dạng hơn về địa hình, dân cư, điều kiện sống và trình độ phát triển đòi hỏi cách tiếp cận linh hoạt hơn. Khu vực đô thị phải có động lực riêng. Khu vực nông thôn, miền núi, vùng đồng bào dân tộc thiểu số phải có cách đi phù hợp với đặc trưng của mình. Kinh tế cửa khẩu, kinh tế rừng, nông nghiệp đặc sản, du lịch sinh thái, du lịch văn hóa, công nghiệp chế biến, dịch vụ logistics, kinh tế số... mỗi lĩnh vực đều cần được nhìn trong một chỉnh thể liên kết mới. Việc hợp nhất hai tỉnh được xác định nhằm phát huy tối đa tiềm năng, thế mạnh của không gian mới.

Nhưng nói đến phát triển mới, không thể chỉ nói đến kinh tế. Một động lực phát triển bền vững phải đi cùng chất lượng sống, đi cùng giữ gìn bản sắc, đi cùng công bằng xã hội. Tổng Bí thư Tô Lâm đã nhấn mạnh rất rõ rằng mọi nỗ lực cuối cùng đều phải hướng tới cuộc sống ấm no, hạnh phúc của Nhân dân. Vì vậy, tỉnh Tuyên Quang mới cần một cách tiếp cận phát triển lấy con người làm trung tâm. Tăng trưởng phải tạo việc làm tốt hơn. Đầu tư phải mở ra cơ hội sinh kế bền vững hơn. Hạ tầng phải kết nối tốt hơn giữa các vùng. Dịch vụ công phải đến gần hơn với người dân ở vùng sâu, vùng xa. Văn hóa phải được gìn giữ như nền tảng tinh thần của cộng đồng. Và đặc biệt, sự đồng lòng phải được duy trì bằng công bằng, bằng minh bạch, bằng thái độ phục vụ và bằng niềm tin mà bộ máy tạo dựng được trong xã hội.

Suy cho cùng, “chung sức, đồng lòng để tạo động lực phát triển mới” không chỉ là một chủ đề mang tính động viên, mà là một yêu cầu chiến lược đối với tỉnh Tuyên Quang mới trong giai đoạn hiện nay. Tỉnh mới lớn hơn, nhưng nếu lòng người không gặp nhau thì quy mô ấy chưa chắc đã trở thành lợi thế. Không gian mới rộng hơn, nhưng nếu nguồn lực con người không được khơi dậy thì tiềm năng ấy vẫn có thể nằm yên. Chỉ khi sự thay đổi về tổ chức được đi kèm với thay đổi về tư duy, khi sự sắp xếp hành chính đi cùng với sự thống nhất về ý chí và hành động, khi người dân thực sự trở thành chủ thể của quá trình phát triển, thì động lực mới mới hình thành và lan tỏa.

Đó cũng là chiều sâu của phương châm mà Tổng Bí thư Tô Lâm đã nhấn mạnh. Chung sức, đồng lòng không phải để có cảm giác thống nhất bề ngoài. Chung sức, đồng lòng là để mở ra một năng lượng phát triển mới, được nuôi dưỡng từ lòng dân, được dẫn dắt bởi tầm nhìn đúng đắn, và được kiểm chứng bằng những đổi thay cụ thể trong cuộc sống của Nhân dân. Với tỉnh Tuyên Quang mới, đây chính là thời điểm để biến một quyết định lịch sử về sắp xếp đơn vị hành chính thành một cơ hội lịch sử cho phát triển. Và muốn làm được điều đó, không có con đường nào khác ngoài việc quy tụ niềm tin, khơi dậy sức người và cùng nhau đi tới tương lai bằng một tinh thần chung: đồng lòng để phát triển, đồng lòng để vươn lên, đồng lòng vì cuộc sống ấm no, hạnh phúc của Nhân dân ■

Bí thư Tỉnh ủy **Hầu A Lệnh** cùng thanh niên Tuyên Quang tham gia các hoạt động đối ngoại tại Quảng Tây, Trung Quốc.

Sức trẻ hôm nay

■ BIÊN LUẬN

Trong dòng chảy tự hào của lịch sử dân tộc, thanh niên luôn là lực lượng xung kích, tiên phong, viết nên nhiều trang sử đẹp bằng lý tưởng, tinh thần yêu nước và khát vọng cống hiến. Hôm nay, dưới lá cờ vinh quang của Đảng, những người trẻ đang tiến vào kỷ nguyên vươn mình của dân tộc với tâm thế là chủ thể sáng tạo những giá trị bền vững cho tương lai.

“Bộ mã gen” của kỷ nguyên mới

Ra đời từ mùa Xuân năm 1931, Đoàn TNCS Hồ Chí Minh đã trải qua gần một thế kỷ rèn luyện và trưởng thành. Đảng và Nhà nước ta luôn đặt niềm tin tuyệt đối vào thế hệ trẻ, coi thanh niên là lực lượng xung kích của nước nhà.

Bước vào kỷ nguyên của trí tuệ nhân tạo (AI), vai trò của tuổi trẻ đã nâng tầm thành một bản lĩnh chính trị sắc bén gắn liền với năng lực hành động thực tiễn. Trong bài viết “Thanh niên với tương lai đất nước”, Tổng Bí thư Tô Lâm đã gửi gắm thông điệp mang tính thời đại: “Yêu nước trong thời đại mới không chỉ thể hiện bằng cảm xúc, mà phải được thể hiện bằng tri thức, năng lực hành động, tinh thần chinh phục những đỉnh cao mới của khoa học - công nghệ và ý chí làm chủ tương lai đất nước”. Thông điệp ấy đã xác lập một phương châm hành động mới cho thanh niên Việt Nam hôm nay là Bản lĩnh tự cường - Tiên phong sáng tạo - Khát vọng cống hiến - Làm chủ tương lai. Đây chính là bốn trụ cột định hướng để đội ngũ trí thức trẻ hôm nay vững vàng trước những “con sóng dữ” của biến động toàn cầu.

Hiện nay, sức mạnh quốc gia được đo bằng năng lực sáng tạo và chất lượng nguồn nhân lực. Nếu coi nền kinh tế là một cơ thể sống, thì thanh niên chính là những tế bào trẻ khỏe, mang trong mình “bộ mã

gen sáng tạo để vận hành cơ thể ấy vượt qua của thời đại 4.0 một cách mạnh mẽ nhất. Bản lĩnh của người trẻ hôm nay còn là “sức đề kháng” chính trị tốt, nhạy bén để không dao động trước các luồng tư tưởng độc hại, chuyển hóa tinh thần “Đầu cần thanh niên có, việc gì khó có thanh niên” thành những giải pháp công nghệ, những mô hình quản trị hiện đại.

Chủ động những hành trang mới

Nhìn vào thực tiễn sinh động tại Tuyên Quang, “Thủ đô Khu giải phóng”, “Thủ đô Kháng chiến”, bản lĩnh thanh niên không nằm ở những khẩu hiệu suông, những phong trào bề nổi, mà nằm trong từng giọt mồ hôi trên nương rẫy, trong từng dòng code khởi nghiệp và cả trong những công trình khoa học mang hàm lượng tri thức cao.

Trong giai đoạn 2020 - 2026, tuổi trẻ Tuyên Quang đã cung cấp 2.000 đoàn viên ưu tú cho Đảng kết nạp; hỗ trợ xóa hơn 200 nhà tạm; trồng mới 450.000 cây xanh. Đặc biệt, tinh thần hướng về biên cương được thắp sáng qua 270 hoạt động hỗ trợ các xã biên giới phát triển kinh tế, bảo vệ chủ quyền thiêng liêng của Tổ quốc.

Trên mặt trận kinh tế, với sự đồng hành của tổ chức Đoàn, một “hệ sinh thái khởi nghiệp” đã hình thành với hơn 24.000 đoàn viên được tư vấn hướng nghiệp; 1.820 mô hình kinh tế, hợp tác xã do thanh niên làm chủ được duy trì hiệu quả. Hơn 11 tỷ đồng được huy động để tiếp sức cho 10 ý tưởng khởi nghiệp xuất sắc, biến những ước mơ trên giấy thành những dự án hiệu quả trong thực tiễn. Hàng loạt gương điển hình tiến tiến trong đổi mới tư duy khởi nghiệp được nhận diện.

Phong trào Tuổi trẻ sáng tạo, chuyển đổi số tiếp tục được đẩy mạnh với hàng trăm ý tưởng, sáng kiến được đề xuất và áp dụng vào thực tiễn. 100% xã duy trì tổ công nghệ số cộng đồng, giúp hình thành những “trạm tiếp sóng” tri thức cho người

dân. Tại đây, thanh niên đóng vai trò là nhíp cầu, “phiên dịch” những khái niệm công nghệ khó khan thành lời giảng trực quan, dễ hiểu, giúp đỡ và hỗ trợ người dân đăng ký tài khoản VNeID, thực hiện thanh toán không dùng tiền mặt, cài đặt ứng dụng y tế và hướng dẫn nộp hồ sơ dịch vụ công.

Bản lĩnh của người trẻ còn thể hiện ở việc đưa nông sản địa phương “cất cánh” thông qua công nghệ. Những sản phẩm OCOP như Cam sành Hàm Yên, Chè Shan tuyết Hồng Thái, Chè xanh Ngọc Thủy... nay không chỉ quanh quẩn ở chợ quê mà đã hiện diện trên các sàn thương mại điện tử, vươn tới các thị trường trong nước và xuất khẩu. Với hơn 100 HTX do thanh niên làm chủ và hơn 20 sản phẩm đạt chuẩn OCOP, tuổi trẻ Tuyên Quang đang thực hiện cú hích mạnh mẽ để “ly khai nghèo khó” ngay trên mảnh đất quê hương.

Trong lĩnh vực Văn hóa - Xã hội, hàng loạt thanh niên xứ Tuyên đã chọn lối đi riêng là gìn giữ bản sắc dân tộc bằng sự sáng tạo. Họ không để văn hóa ngoại lai xâm nhập một cách tiêu cực mà biến đi sản thành tài sản thông qua du lịch thông minh và truyền thông số.

Dù ở đâu, từ những bản làng xa xôi đến các cơ quan nhà nước, tinh thần “5 Tiên phong” vẫn luôn là “kim chỉ nam” trong mọi hành động của thanh niên. Đó là tiên phong phát triển khoa học công nghệ, chuyển đổi số; tiên phong làm giàu chính đáng, phát triển kinh tế đất nước; tiên phong hội nhập quốc tế; tiên phong trong các hoạt động tình nguyện vì cộng đồng và tiên phong tham gia bảo vệ Tổ quốc.

Bản lĩnh của tuổi trẻ Tuyên Quang hôm nay là sự hội tụ giữa hào khí cách mạng và hơi thở của thời đại số. Thanh niên không còn đứng ở vị thế người tham gia thụ động, mà đã vươn mình trở thành lực lượng kiến tạo. Mỗi công trình thanh niên, mỗi ý tưởng khởi nghiệp thành công là một viên gạch hồng góp phần xây dựng nên tâm vóc của một Việt Nam hùng cường, sẵn sàng sẽ sống vươn khơi■

Học sinh THPT tham gia Hội thi sáng tạo Khoa học kỹ thuật cấp tỉnh.

THỜI ĐÀM

Nghĩ lớn, ước mơ lớn

■ HÀ LINH

TRONG bất kỳ thời đại nào, ước mơ và khát vọng luôn là nguồn năng lượng đặc biệt thúc đẩy sự phát triển của con người và xã hội. Với thế hệ trẻ hôm nay, khi sống trong thời kỳ toàn cầu hóa, chuyển đổi số và cạnh tranh tri thức, tinh thần dám nghĩ lớn, ước mơ lớn càng trở nên quan trọng. Đó không chỉ là khát vọng cá nhân mà còn là động lực để đất nước bứt phá, vươn lên mạnh mẽ trong tương lai.

Nghĩ lớn không phải là sự viễn vông hay mơ mộng xa rời thực tế; mà là dám đặt ra những mục tiêu vượt khỏi giới hạn quen thuộc, hình dung những khả năng mới và bước ra khỏi vùng an toàn của bản thân. Nếu không có những người dám nghĩ lớn, thế giới sẽ không có những phát minh làm thay đổi cuộc sống, không có những doanh nghiệp tiên phong hay những công trình vĩ đại.

Tại Tuyên Quang, tinh thần ấy đang ngày càng thể hiện rõ nét. Nhiều bạn trẻ đã mạnh dạn khởi nghiệp trong các lĩnh vực công nghệ, sáng tạo, thương mại điện tử, trí tuệ nhân tạo... Không ít dự án của sinh viên đã giành giải thưởng quốc tế hoặc được các quỹ đầu tư quan tâm. Bên cạnh lĩnh vực kinh tế, nhiều người trẻ còn mang trong mình những khát vọng lớn về cống hiến xã hội: phát triển giáo dục vùng khó khăn, bảo vệ môi trường, thúc đẩy đổi mới sáng tạo. Những ước mơ ấy cho thấy thế hệ trẻ không chỉ nghĩ cho bản thân mà còn nghĩ cho cộng đồng và tương lai đất nước.

Tinh thần dám nghĩ lớn của người trẻ cũng được tiếp sức bởi bối cảnh mới của đất nước với nhiều cơ hội: kinh tế hội nhập sâu rộng, khoa học công nghệ phát triển nhanh, hệ sinh thái khởi nghiệp ngày càng hoàn thiện. Trong môi trường ấy, nếu người trẻ chỉ đặt mục tiêu nhỏ bé, chỉ tìm sự an toàn cho riêng mình thì sẽ bỏ lỡ nhiều cơ hội quý giá. Ngược lại, khi dám mơ những ước mơ lớn, họ sẽ tạo ra động lực để học hỏi, sáng tạo và không ngừng vượt lên chính mình.

Tuy nhiên, nghĩ lớn cũng cần đi liền với hành động thực tế và trách nhiệm. Cần có sự chuẩn bị nghiêm túc về tri thức, kỹ năng và bản lĩnh. Cần chấp nhận thử thách, thậm chí thất bại. Trong quá trình đó, người trẻ trưởng thành hơn, tích lũy kinh nghiệm và từng bước biến khát vọng thành hiện thực.

Ước mơ lớn của người trẻ cần gắn với khát vọng phát triển đất nước. Trong bối cảnh địa phương và cả nước đang bước vào kỷ nguyên mới, vai trò của thế hệ trẻ càng trở nên then chốt. Những nhà khoa học trẻ, doanh nhân trẻ, cán bộ trẻ hay những người lao động sáng tạo chính là lực lượng sẽ góp phần hiện thực hóa khát vọng ấy. Khi mỗi cá nhân nuôi dưỡng những mục tiêu lớn cho bản thân, đồng thời gắn mục tiêu đó với sự phát triển chung của quê hương, đất nước, sức mạnh cộng hưởng sẽ trở nên vô cùng to lớn.

Để người trẻ dám nghĩ lớn, ước mơ lớn, cần được xã hội tạo điều kiện thuận lợi. Giáo dục phải khuyến khích tư duy sáng tạo thay vì chỉ học thuộc; môi trường khởi nghiệp cần cởi mở hơn với ý tưởng mới; các chính sách phải hỗ trợ và bảo vệ những người dám thử nghiệm. Quan trọng hơn cả là xây dựng một xã hội tôn trọng tài năng, chấp nhận sự khác biệt và không quá khắt khe với những thất bại trên con đường đổi mới.

Thực tiễn những quốc gia phát triển mạnh đều có một thế hệ trẻ giàu khát vọng. Chúng ta cũng đang cần những người trẻ tự tin, sáng tạo, dám mơ ước và dám hành động.

Có thể nói, nghĩ lớn, ước mơ lớn chính là điểm khởi đầu của mọi thành tựu lớn. Khi người trẻ dám nghĩ lớn, ước mơ lớn, sẽ không chỉ mở ra con đường mới cho chính mình mà còn góp phần mở rộng chân trời phát triển của quê hương, đất nước. Vì thế, nuôi dưỡng khát vọng lớn trong thế hệ trẻ không chỉ là câu chuyện của cá nhân, mà còn là nhiệm vụ của toàn xã hội, để mỗi ước mơ hôm nay có thể trở thành động lực xây dựng một tương lai tốt đẹp hơn ngày mai.

Điểm tựa khởi nghiệp

■ LÝ THU

Thanh niên khởi nghiệp ở vùng cao chưa bao giờ là con đường dễ dàng. Giữa những khó khăn về vốn, kiến thức và thị trường, sự xuất hiện của những “người đại diện” không chỉ là sự hỗ trợ về cơ chế mà còn là “điểm tựa” tinh thần, giúp người trẻ dám nghĩ, dám làm và dám thành công trên chính mảnh đất quê hương.

Từ những bước chân không mỏi

Tại xã vùng cao Sà Phìn, nhắc đến câu chuyện khởi nghiệp, người dân không chỉ nói về lợi nhuận mà còn kể cho nhau nghe về những chuyến “vi hành” xuyên rừng, xuyên núi của những thủ lĩnh thanh niên. Hình ảnh Bí thư Đoàn xã Sà Phìn Sùng Mí Trá cùng các đoàn viên băng qua những mòm đá tai mèo sắc lẹm, trèo đèo lội suối để khảo sát mặt bằng xây dựng điểm du lịch đã không còn xa lạ.

Anh Sùng Mí Phìn, chủ Homestay Chai To Sà Phìn bồi hồi nhớ lại: “Ngày đầu, ý tưởng làm du lịch cộng đồng trong mình mờ mịt như sương mù trên đỉnh núi. Chính anh Trá và các cán bộ Đoàn đã không quản ngại khó khăn hỗ trợ mình viết đề án vay vốn, cùng leo lên những vách đá cao nhất để tìm vị trí đặt homestay sao cho đón được bình minh đẹp nhất”. Nhờ sự hỗ trợ sát sao, hiện nay homestay của anh Phìn đã đón hàng trăm lượt khách mỗi năm, doanh thu đạt trên 100 triệu đồng.

Nếu ở vùng cao là những bước chân băng rừng, thì tại phố thị, sự đồng hành của tổ chức Đoàn lại là cuộc cách mạng công nghệ. Tháng 8-2025, cái nắng đổ lửa của vùng đất An Tường không nóng bằng sức lan tỏa của những buổi livestream bán hàng ngay tại vườn.

Chị Nguyễn Thanh Vân, Bí thư Đoàn phường An Tường đã chọn cách không ngồi văn phòng để “chỉ đạo”. Chị trực tiếp cầm điện thoại, đứng dưới tán nhãn trĩu quả để tổ chức các phiên livestream trên nền tảng mạng xã hội. Hình ảnh nữ thủ lĩnh Đoàn với nụ cười

Tỉnh đoàn Tuyên Quang tổ chức lễ ra quân Tháng Thanh niên năm 2026.

rạng rỡ, thao tác công nghệ thuần thục để “giải cứu” nông sản đã truyền cảm hứng mạnh mẽ cho đoàn viên thanh niên.

Kết quả ấn tượng, chỉ sau 2 tuần, hơn 2,3 tấn nhãn đã được tiêu thụ. Tuy nhiên, giá trị lớn nhất là sự thay đổi tư duy của người nông dân. Ông Trần Văn Tuấn, Tổ hợp tác trồng nhãn chất lượng cao An Khang chia sẻ: “Trước đây chúng tôi sợ thương lái ép giá. Khi các cháu thanh niên đến hướng dẫn dán mã QR truy xuất nguồn gốc, lập gian hàng ảo... chúng tôi ngỡ ngàng lắm. Nhưng thấy các cháu làm được, bán được hàng, mình mới tin công nghệ là ‘chìa khóa’ thực sự”.

Mô hình “Thanh niên hỗ trợ nông dân chuyển đổi số” với các lớp tập huấn kỹ năng quay dựng video do chị Vân triển khai chính là nhịp cầu tri thức, đưa nông sản Tuyên Quang bước ra khỏi lũy tre làng để đến với người tiêu dùng cả nước.

Khởi thông nguồn lực

Tại xã Tiên Yên, nữ Bí thư Đoàn xã Vương Thị Mai được mệnh danh là “bà đỡ” của những mô hình kinh tế trăm triệu. Đến nay, xã đã có 4 mô hình thanh niên thu nhập từ 100 - 200 triệu đồng/năm và hơn 10 mô hình đạt trên 50 triệu đồng/năm.

Tiêu biểu là mô hình của anh Trương Tiến Huy Lực, sinh năm 1996 ở thôn Sơn Nam. Năm 2023, khi bắt tay nuôi cây vôi mốc, Lực rơi vào cảnh “lực bất tòng tâm” vì thiếu vốn. Nắm bắt tâm tư, Đoàn xã đã chủ động kết nối, hỗ trợ Lực hoàn thiện hồ sơ vay 400 triệu đồng từ Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn.

Đến nay, trang trại của Lục đã phát triển quy mô với hơn 20 con cây vòi mốc (giá trị 10 triệu đồng/con) cùng hàng trăm con dúi, gia cầm. Thu nhập trên 150 triệu đồng/năm của Lục là minh chứng khi vốn vay đặt đúng chỗ, cộng với định hướng đúng đắn, thanh niên hoàn toàn có thể làm giàu bền vững.

Theo báo cáo của Ban Thường vụ Tỉnh đoàn Tuyên Quang, tính đến quý I-2026, các cấp bộ Đoàn đã tư vấn, giới thiệu việc làm cho gần 5.000 lượt đoàn viên thanh niên. Để giải quyết “cơn khát” vốn, Tỉnh đoàn phối hợp với Ngân hàng Chính sách xã hội nhận ủy thác số tiền gần 2.642 tỷ đồng với hơn 41.000 hộ vay. Đặc biệt, nguồn vốn “Hỗ trợ thanh niên Tuyên Quang khởi nghiệp” trị giá 7 tỷ đồng đang được duy trì hiệu quả, trở thành “phao cứu sinh” cho các ý tưởng sáng tạo. Bên cạnh đó, “vốn tri thức” được chú trọng với 20 lớp tập huấn cho trên 10.000 đoàn viên. Thành quả là sự ra đời của hơn 100 HTX do thanh niên làm chủ và trên 20 sản phẩm đạt chuẩn OCOP cấp tỉnh.

Đồng chí Hoàng Tường Vi, Phó Bí thư Tỉnh đoàn, Giám đốc Trung tâm VH-TT-TN ủng hộ khẳng định: “Khởi nghiệp không bao giờ là con đường bằng phẳng mà là một hành trình dài đầy rẫy rủi ro và thách thức. Trong bối cảnh nền kinh tế số phát triển mạnh mẽ, vai trò của tổ chức Đoàn không chỉ dừng lại ở việc hỗ trợ cơ chế hay thủ tục hành chính, mà phải trở thành người đồng hành thực thụ, cùng vui với thành công và cùng tháo gỡ khó khăn với đoàn viên. Trong thời gian tới, Tỉnh đoàn Tuyên Quang sẽ tập trung dồn lực vào 3 trụ cột đột phá là: đẩy mạnh chuyển đổi số toàn diện trong nông nghiệp; phát triển du lịch sinh thái gắn với bảo tồn bản sắc văn hóa dân tộc; thiết lập hệ sinh thái kết nối cung - cầu bền vững cho sản phẩm thanh niên.”

Hiện thực hóa quyết tâm đó, Ban Thường vụ Tỉnh đoàn đã và đang chỉ đạo quyết liệt các cơ sở Đoàn chủ động “cầm tay chỉ việc”, trực tiếp hỗ trợ gần 500 mô hình kinh tế thanh niên trên địa bàn tỉnh trong việc chuẩn hóa quy trình sản xuất và

quảng bá thương hiệu trên các sàn thương mại điện tử lớn. Không còn bó hẹp trong không gian làng xã, tại các hội chợ thương mại quy mô quốc gia và quốc tế, các gian hàng của thanh niên Tuyên Quang giờ đây luôn xuất hiện với diện mạo chuyên nghiệp, hiện đại, đủ sức cạnh tranh sòng phẳng về chất lượng và mẫu mã.

Đặc biệt, để không một ý tưởng khởi nghiệp nào bị “chết yểu” vì thiếu lực đẩy, Tỉnh đoàn sẽ tiếp tục đi sâu đi sát để gỡ khó về mặt pháp lý, đồng thời đa dạng hóa các kênh huy động vốn từ quỹ hỗ trợ khởi nghiệp, nguồn vốn ủy thác và các nhà đầu tư thiên thần, tạo ra dòng tiền ổn định cho những ước mơ trẻ vươn mình.

Khi những “người đại diện” thực sự là điểm tựa, ước mơ khởi nghiệp của tuổi trẻ xứ Tuyên không còn xa vời. Những “mầm xanh” ấy đang lớn mạnh từng ngày, góp phần đưa kinh tế tỉnh nhà ngày càng phát triển, bền vững ■

Anh Bùi Văn Hoàng, Giám đốc Hợp tác xã Dịch vụ chế biến nông, lâm nghiệp Hợp Hòa live bán sản phẩm trà cà gai leo.

Một mô hình phát triển kinh tế giỏi của thanh niên xã Hồng Sơn.

Trưởng thành

Tình thân xung kích đầu tiên thanh niên có, đầu khó có thanh niên của đoàn viên thanh niên tỉnh Tuyên Quang.

TỪ DẤU CHÂN TÌNH NGUYỆN

■ LÊ DUY

Tháng Ba về trên những cung đường uốn lượn xứ Tuyên, mang theo sắc xanh tình nguyện rực rỡ. Với tuổi trẻ nơi đây, tình nguyện không chỉ là cao điểm của một tháng ra quân, mà là hành trình tiếp nối bền bỉ: từ những dự án thiện nguyện, mô hình kinh tế xanh đến khát vọng số hóa bản làng. Mỗi dấu chân đi qua là một nấc thang bản lĩnh, nơi người trẻ định nghĩa sự trưởng thành bằng chính tâm thế phụng sự quê hương.

Đoàn viên, thanh niên giúp người dân tiếp cận chuyển đổi số.

Rời vùng an toàn

CÓ lẽ, chính từ sự thấu cảm trong những chuyến đi mà nhiều người trẻ đã chọn bút phá, dám rời xa vùng an toàn để lan tỏa giá trị sống.

5 giờ sáng, xã Sùng Máng vẫn chìm trong màn sương lạnh buốt. Cô giáo Đàm Thị Thanh Nga (24 tuổi, quê Thái Nguyên) đã tắt bếp nhóm bếp nấu cơm nắm mang đi trưa. Trên con đường mòn dẫn lối đến điểm trường Tả Chả Lăng (trường mầm non Sùng Trà), từng nhóm học trò nhỏ lững thững bước đi trong sương giá, nhiều em chân trần, áo mỏng không đủ ấm.

Tháng 7/2025, Nga quyết định bỏ phố lên non

bất chấp sự ngăn cản của gia đình. Đứng trước lớp học ghép 34 học sinh đủ lứa tuổi, cô giáo trẻ không chỉ dạy chữ, dạy tiếng Kinh mà còn học cách làm mẹ, làm chị của những đứa trẻ vùng cao. “Vượt lên cái khắc nghiệt của thời tiết và sự thiếu thốn, chính ánh mắt của các em là động lực để tôi bám bản mỗi ngày,” Nga chia sẻ. Với cô, sự trưởng thành không đo bằng năm tháng, mà đo bằng những dặm đường đèo và sự tiến bộ của lũ trẻ vùng cao.

Tại xã Côn Lôn, anh Bàn Văn Vinh lại được dân bản tin yêu gọi là “thủ lĩnh trẻ”. Nổi danh với sáng kiến kiên cố hóa điểm trường bằng tôn sắt và những con đường “Thắp sáng đường quê” dẫn đầu huyện Na Hang (cũ), anh Vinh còn là nhịp cầu giúp thanh niên địa phương tìm đường xuất khẩu lao động, thay đổi số phận. Căn nhà nhỏ của anh ở thôn Phiêng Thốc luôn tấp nập người ra vào, nơi đó không chỉ là tổ ấm, mà là “trạm tiếp nhận” những kiến thức mới, những hướng đi kinh tế hiệu quả cho bà con.

Từ khát vọng đến bản lĩnh làm chủ

Tinh thần tình nguyện không chỉ dừng lại ở các hoạt động phong trào, mà đã chuyển hóa thành ý chí làm giàu trên mảnh đất quê hương.

Tại xã Sơn Thủy, anh Trương Đức Chiến đã tiên phong đưa mô hình chăn nuôi cây mốc về thôn Thiện Tâm. Từ những bước đi chập chững ban đầu, đến nay với 21 đôi cây mốc, anh thu nhập trên 100 triệu đồng mỗi năm. Dự kiến năm 2026, anh sẽ mở rộng quy mô lên 100 đôi với đa dạng chủng loại. Không giữ bí quyết cho riêng mình, anh Chiến tận tình hỗ trợ bà con về kỹ thuật, cách phòng dịch, giúp họ mạnh dạn chuyển đổi phương thức sản xuất.

Cùng chung khát vọng ấy là chàng trai 9x Lý Đức Dân, Giám đốc HTX Trồng và Chế biến Chè Thanh Thủy. Trở về quê hương sau những năm đèn sách, Dân chọn gắn bó với cây chè Shan tuyết cổ thụ. Thương hiệu “Chè Chốt 468” ra đời từ sự nhạy bén của tuổi trẻ khi anh tận dụng mạng xã hội để livestream, quảng bá sản phẩm. Nhờ kỹ năng số được tập huấn từ tổ chức Đoàn, sản phẩm của anh đã đạt chứng nhận OCOP 3 sao, ISO, tạo việc làm cho hàng chục lao động địa phương. “Khởi nghiệp là thử sức với những điều chưa từng làm, vất vả nhưng chưa bao giờ làm tắt ý chí. Đó chính là sự trưởng thành,” Dân khẳng định.

Viết tiếp bài ca tình nguyện

Trong những ngày cuối năm 2025, chương trình “Mùa đông ấm - Xuân biên giới” lại tiếp tục nối dài những cánh tay nhân ái. Theo chân anh Hoàng Thế Hanh, Phó Bí thư Tỉnh đoàn đến những gia đình khó

Cô giáo trẻ Đàm Thị Thanh Nga cùng các cháu học sinh trường mầm non Sùng Trà, xã Sùng Máng.

Đoàn viên hỗ trợ người dân vùng biên giới khám chữa bệnh.

khăn tại xã Hoàng Su Phì, chúng tôi mới thấu hết sự nhiệt huyết của tuổi trẻ. Anh Hanh chia sẻ: “Mỗi chuyến đi ‘ba cùng’ (cùng ăn, cùng ở, cùng làm) với nhân dân là một lần thế hệ trẻ được tích lũy kinh nghiệm sống và hiểu rõ hơn trách nhiệm với quê hương.”

Hiện nay, toàn tỉnh Tuyên Quang có hơn 80.000 đoàn viên, thanh niên sinh hoạt tại 169 cơ sở Đoàn. Với hơn 100 HTX do thanh niên làm chủ và hàng chục sản phẩm OCOP, tuổi trẻ xứ Tuyên đang khẳng định vị thế trong công cuộc phát triển kinh tế nông thôn.

Những dấu chân tình nguyện vẫn tiếp tục in dấu trên những nẻo đường đất dốc. Mỗi dấu chân đi qua, một công trình mọc lên, một cuộc đời thay đổi, và quan trọng nhất, là một thế hệ trẻ đã thực sự trưởng thành từ trong gian khó ■

Cô gái người Mông mang USD về bản

BIÊN LUÂN

Giữa cao nguyên đá khắc nghiệt, khi cuộc sống của nhiều người vẫn bị níu giữ bởi những hủ tục cũ, có một cô gái dân tộc Mông đã chọn cách “ngược dòng”, tự tin bước ra thế giới. Hai lần bỏ trốn để không phải tảo hôn, từng sống trên lán nương để giữ lấy giấc mơ đi học, giờ đây, Vàng Thị Dế đã khởi nghiệp thành công, mang những đơn hàng trị giá hàng nghìn USD về bản, đưa sản phẩm vải lanh bước ra thị trường quốc tế, kiến tạo khát vọng vươn khơi cho thế hệ trẻ vùng cao.

Cô gái người Mông nhỏ bé Vàng Thị Dế dám “ngược dòng” với giấc mơ vươn khơi cho vải lanh truyền thống.

Cuộc “ngược dòng” và những đơn hàng nghìn đô

VÀNG Thị Dế, 23 tuổi, thôn Nhèo Lũng, xã Đồng Văn sinh ra và lớn lên trong một gia đình người Mông bình thường. Như bao phụ huynh khác, Bố mẹ Dế cũng muốn con gái lấy chồng sớm, ổn định cuộc sống. Nhưng Dế từ chối cuộc hôn nhân sắp đặt, từ chối viễn cảnh quần quanh bên xó bếp. Dế muốn đi học, bước ra khỏi hàng rào đá để ngắm nhìn thế giới tươi đẹp, để làm chủ tương lai chính mình.

Hai lần bị bố mẹ ép cưới, trong đó 1 lần khi em đang học lớp 9, là 2 lần Dế bỏ trốn lên lán ở. Dế năn nỉ bố: “Con gái trong bản lấy chồng sớm đều khổ, bố cho con đi học, con có kiến thức, sau này con biết kiếm tiền, cuộc sống mới đỡ vất vả”.

Trong sâu thẳm trái tim, bố mẹ luôn mong Dế được hạnh phúc, trưởng thành. Bởi thế sau nhiều đêm đấu tranh tâm lý giữa nếp nghĩ cũ và tương lai của con, bố mẹ Dế đồng ý cho con đi học. Dế trở thành người đầu tiên của bản đặt chân vào giảng đường đại học.

Là một người con gái Mông, Dế được mẹ dạy cách dệt vải lanh, kể câu chuyện văn hóa thổ cẩm của dân tộc mình. Trong

một lần chạm tay vào những tấm vải lanh cũ mà mẹ gìn giữ cẩn thận để làm của hồi môn khi con gái lấy chồng, Dế nghĩ, vải lanh đẹp, chất lượng sao chỉ quần quanh trong bản, mà không được giới thiệu với du khách quốc tế. Từ những sợi lanh giản dị, một giấc mơ lớn hơn bắt đầu hình thành.

Dế xin mẹ bán những tấm vải lanh đầu tiên, từ đây ý tưởng dự án “Hemp Hmong Vietnam” ra đời với mục đích bảo tồn và phát triển nghề dệt vải lanh truyền thống của người Mông tại vùng cao nguyên đá Đồng Văn; cung cấp vải lanh thô, thiết kế thời trang ứng dụng và đưa sản phẩm thủ công truyền thống vươn ra thị trường quốc tế, kết hợp văn hóa bản địa với tư duy kinh doanh hiện đại.

Ra trường, Dế về bản, bắt tay thực hiện dự án. Với tư duy làm kinh tế từ văn hóa, Dế không dừng lại ở sản phẩm, cô xây dựng một hệ sinh thái gồm xưởng sản xuất, workshop trải nghiệm dệt lanh, kết nối du lịch cộng đồng, quảng bá giới thiệu sản phẩm. Cô hiểu rằng nếu chỉ bán nguyên liệu, giá trị của lanh Mông sẽ mãi quần quanh trên dốc núi, muốn tiến xa, cần “thổi hồn” hiện đại vào lanh. Thế rồi, những chiếc túi xách, khăn quàng, áo khoác, ví mang họa tiết vẽ sáp ong tí mĩ nhưng lại có phong cách thời thượng nhanh chóng chiếm cảm

tình của những khách hàng khó tính khắp trong và ngoài nước.

Để kể: “Đơn hàng lớn đầu tiên của em là của một du khách Mỹ trị giá gần 3 nghìn USD. Đó chưa phải là một con số lớn, bây giờ có nhiều đơn trị giá cao hơn, nhưng với một người bắt đầu khởi nghiệp, thiếu vốn, kinh nghiệm và đang tìm kiếm thị trường, thì đó là một cơ hội khởi đầu lớn vượt ngoài mong đợi”. Để không đợi khách tìm đến mà chủ động mang lan đi “đánh xứ người”. Cô liên tục tham gia các diễn đàn hợp tác, hội thảo quốc tế về vải lanh như: Diễn đàn Côn Minh về Hợp tác - Trao đổi giáo dục Nam Á và Đông Nam Á; đại diện duy nhất của Việt Nam tham gia chuỗi dự án “Dệt ước mơ, thêu sông núi” và Hội thảo di sản phi vật thể Lancang - Mekong tại Vân Nam (Trung Quốc); Diễn đàn gai dậu quốc tế châu Á (Asia International Hemp Expo & Forum) ở Bangkok, đồng thời tham dự nhiều hội chợ và chương trình về cây gai dậu tại Thái Lan, Philippines, Campuchia và Lào. Tháng 8/2025, cô được mời giới thiệu sản phẩm và văn hóa người Mông tại Văn phòng Chính phủ và trò chuyện trực tiếp với Thủ tướng Phạm Minh Chính trong khuôn khổ Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào DTTS và miền núi giai đoạn 2021 - 2030.

Những email bằng tiếng Anh do Đế gửi đi từ Cao nguyên đã đến các đối tác Thái Lan, Nhật Bản, Đài Loan, Philippines, Thụy Sĩ, Mỹ... đã mở ra cánh cửa cho thương hiệu “Hemp Hmong Vietnam”. Những đơn hàng trị giá nghìn đô cứ thế theo chân cô gái Mông về bản, mang lại doanh thu hàng năm gần 1 tỷ đồng, tạo việc làm thường xuyên cho 5 lao động nông cốt với mức lương ổn định và tạo sinh kế cho 40 phụ nữ khác trong vùng thông qua việc đặt hàng gia công các công đoạn làm vải lanh. Xứng dệt của Đế dưới chân dốc Thái Phìn Tùng giờ đây không lúc nào ngừng tiếng khung cửi, tiếng cười nói thích thú của du khách ghé thăm.

Nỗi dài... sợi lanh

Trong nhiều lần dự hội thảo quốc tế và tham gia các hoạt động quảng bá, giới thiệu sản phẩm, Đế nhận ra, vải lanh là một chất liệu “xa xỉ” của tương lai, với sự bền bỉ, thân thiện với môi trường, mang đậm tính di sản và được đồng đảo người tiêu dùng yêu chuộng. Đặc biệt hơn, vùng Cao nguyên đá của Tuyên Quang là một trong những nơi có truyền thống lâu đời về trồng cây lanh, loài cây không còn được trồng nhiều trên thế giới. Đây thực sự là “báu vật” của cha ông để lại. Với tư duy nhạy bén, Đế nhìn thấu cơ hội phát triển của “Hemp Hmong Vietnam”.

Để chia sẻ: “Em không muốn lanh chỉ nằm trong bảo tàng. Lanh phải sống trong tủ đồ của người trẻ, trong vali của du khách quốc tế. Mục tiêu trong những năm tới là đưa “Hemp Hmong Vietnam” trở thành đơn vị cung cấp nguyên liệu vải lanh chất lượng lớn nhất cả nước và quan trọng hơn là để người trẻ trong bản coi nghề lanh như niềm tự hào và sinh kế bền vững”.

Cuộc đời của Vàng Thị Đế cũng giống như hành trình dệt một tấm vải lanh đẹp, phải qua bao lần đập, tước, tằm nhuộm mới trở nên bền chắc và rực rỡ. Từ một cô gái suýt bị tước quyền đi học vì tục lệ tảo hôn, nay Đế đã trở thành bà chủ trẻ, một đại diện tiêu biểu của thế hệ trẻ khởi nghiệp từ tình yêu văn hóa truyền thống dân tộc.

Rời Đồng Văn khi bóng hoàng hôn đỏ dài trên những triền đá, hình ảnh cô gái Mông nhỏ nhắn đứng bên khung cửi, tay thoăn thoắt nối dài sợi lanh, nối dài một nghề truyền thống đặc sắc và nối tiếp những khát vọng lớn của người trẻ vùng cao trong dòng chảy kinh tế toàn cầu in đậm trong tâm trí tôi. Bản làng, nơi có những thanh niên như Đế, nay đã khác xưa ■

NẾP NHÀ

Giữ tiếng “mẹ đẻ”

TIẾN CHIẾN

TRONG chiều sâu văn hóa của người Việt, nếp nhà không chỉ được xây bằng gạch đá, mà được bồi đắp bằng lời ăn tiếng nói. Tiếng Việt với sự phong phú, tinh tế và giàu thanh điệu chính là sợi dây vô hình thắt chặt tình thân qua bao thế hệ. Thế nhưng, giữa nhịp sống hối hả và sự xâm nhập mạnh mẽ của văn hóa số, ngôn ngữ trong mỗi gia đình đang đứng trước những phép thử đầy trăn trở về sự lai căng và pha tạp.

Thực trạng dễ thấy nhất hiện nay là khoảng cách ngôn ngữ giữa các thế hệ dưới một mái nhà. Trong nhiều gia đình, thay vì lời thưa gửi lễ phép “Dạ, con chào ông bà”, không ít trẻ nhỏ bước vào nhà với câu “Hi” cụt ngắn hoặc cái gật đầu vô hồn. Đáng lo ngại hơn là tình trạng lạm dụng từ ngữ được giới trẻ sử dụng hàng ngày như “ông Bô, bà Bô” để thay cho tiếng gọi “cha, mẹ” rất thiêng liêng. Yếu tố lai căng, pha tạp này không chỉ làm vẩn đục sự trong sáng của tiếng Việt mà còn tạo ra một “bức tường vô hình” ngăn cách tình thân giữa cha mẹ và con cái.

Sự pha tạp không chỉ dừng lại ở từ ngữ mà còn len lỏi vào cách ứng xử. Nếp nhà xưa vốn trọng “kính trên nhường dưới”, trọng sự thưa gửi rõ ràng, tròn vành rõ chữ. Nay, dưới tác động của lối sống nhanh, nhiều bạn trẻ coi việc nói trống không, nói

tắt là sự cá tính hoặc cách để tiết kiệm thời gian. Khi ngôn ngữ không còn là nhịp cầu thấu hiểu, những bữa cơm gia đình dần trở nên lạnh lẽo, nơi mỗi thành viên mãi mê theo đuổi một thế giới riêng qua màn hình điện thoại, để tiếng mẹ đẻ bị lãng quên ngay trong không gian sinh hoạt chung.

Tuyên Quang - một địa phương đa dân tộc, việc giữ gìn tiếng Việt còn gắn liền với ý thức bảo tồn tiếng mẹ đẻ của các dân tộc Tày, Dao, Mông... Việc trẻ em dần quên tiếng dân tộc mình, đồng thời sử dụng tiếng Việt một cách hời hợt, lai căng là một nỗi lo lớn về bản sắc. Để tiếng Việt và tiếng lòng dân tộc mãi vang lên ấm áp, gia đình phải là “thành trì” đầu tiên bảo tồn hồn cốt ấy. Ông bà, cha mẹ cần là những “tù điển sống”, giữ gìn cách phát âm chuẩn mực và thói quen xưng hô đúng mực để con trẻ soi vào. Đừng thỏa hiệp với những câu nói trống không, hãy dạy con rằng tiếng Việt rất giàu và đẹp, đủ để diễn tả mọi cung bậc cảm xúc mà không cần vay mượn khắp khiêng.

Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt trong mỗi nếp nhà chính là giữ gìn cốt cách gia phong. Một mái ấm hạnh phúc không chỉ là nơi đủ đầy vật chất, mà là nơi tiếng “Dạ, thưa” vẫn vang lên triu mến, nơi ngôn ngữ là sợi dây kết nối trái tim, để dù đi đâu xa, người ta vẫn thêm được trở về để nghe “tiếng nhà mình”.

Tín ngưỡng thờ Mẫu có mặt ở Tuyên Quang từ đầu thế kỷ XVII và phát triển mạnh vào thế kỷ XVIII. Vào dịp đầu xuân hàng năm, du khách thập phương lại đổ về Tuyên Quang để được đắm mình trong không gian linh thiêng của lễ hội cùng tín ngưỡng bản địa đặc sắc này. Nhằm đưa độc giả cùng đắm mình vào không gian văn hóa đặc sắc của vùng đất Mẫu, Báo Tuyên Quang trân trọng giới thiệu loạt bài viết chuyên sâu về tín ngưỡng thờ Mẫu - một hành trình khám phá những nét đẹp di sản của xứ Tuyên.

Huyền tích đất Mẫu

■ GIANG LAM

Từ ngàn xưa, mạch nguồn tín ngưỡng thờ Mẫu đã âm thầm chảy dọc theo dòng Lô giang, bám rễ sâu vào vĩa tấc văn hóa của mảnh đất Tuyên Quang. Những huyền tích thiêng liêng về “Vùng đất Mẫu” giờ đây không rêu phong cùng năm tháng, mà đã hóa thành nhịp đập di sản sống động, tuôn chảy bền bỉ trong từng hơi thở và nếp sinh hoạt của người dân xứ Tuyên.

Dấu ấn phát tích nơi xứ Tuyên

NHÌN vào bức tranh tôn giáo - tín ngưỡng tại Việt Nam, có thể thấy Đạo Phật, Đạo Giáo, Đạo Gia Tô là những tôn giáo từ nước ngoài truyền vào; Đạo Cao Đài, Hòa Hảo phát sinh từ trong nước vào thời cận đại nhưng phạm vi ảnh hưởng chỉ ở một vùng nhất định. Trong khi đó, thờ Mẫu là tín ngưỡng bản địa, thuần Việt, lâu đời và phổ quát nhất, với hệ thống đền thờ được dựng lên khắp từ Bắc chí Nam.

Trong văn hóa tâm linh người Việt, dân gian có câu: “Tháng Tám giỗ cha, tháng Ba giỗ mẹ”. Nếu tháng Tám giỗ Trần Hưng Đạo, thì tháng Ba giỗ Mẫu Liễu Hạnh. Trong “Tứ bất tử”, Mẫu Liễu Hạnh có vị trí đặc biệt, được xem là thần chủ tín ngưỡng thờ Mẫu (Mẫu Thượng Thiên), đứng đầu Tam phủ gồm: Mẫu Thượng Thiên, Mẫu Thượng Ngàn và Mẫu Thoải. Theo thời gian, xuất hiện những danh hiệu cao quý do nhà vua ban qua

Lễ hội đền Hạ - đền Thượng - đền Ý La thu hút đông đảo du khách chiêm bái tìm về vùng đất Mẫu.

sắc phong hoặc dân gian tôn phong như: Thần Mẫu, Thánh Mẫu, Vương Mẫu, Quốc Mẫu. Hình thức chuyên chở nội dung của tín ngưỡng này là hầu Đồng và hát chầu Văn. Đây là một hình thức diễn xướng dân gian đạt đỉnh cao, tổng hòa giữa âm nhạc, vũ đạo, lời ca và trang phục. Với giá trị tâm linh và nghệ thuật sâu sắc, tín ngưỡng thờ Mẫu có sức sống bền bỉ và đã được UNESCO vinh danh là Di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại.

Khởi nguồn từ rất sớm vào khoảng đầu thế kỷ XVII và phát triển rực rỡ, bám rễ sâu sắc vào thế kỷ XVIII, tín ngưỡng thờ Mẫu tại Tuyên Quang mang một vị thế vô cùng đặc biệt. Nơi đây không chỉ thuần túy là mảnh đất tiếp nhận tín ngưỡng, mà

Minh chứng hùng hồn nhất cho danh xưng “Vùng đất Mẫu” chính là mật độ đền thờ dày đặc hiếm thấy. (Trong ảnh: đền Thượng thuộc phường Nông Tiến).

còn được cho là nơi phát tích của Mẫu Đệ Tam (Mẫu Thoải) - vị thần tối linh cai quản vùng sông nước. Gắn liền với quan niệm vũ trụ luận của cư dân nông nghiệp, sự sống luôn bắt nguồn từ tự nhiên theo quy luật “nhất nước, nhì phân, tam cần, tứ giống”.

Lý giải về sự gắn bó mật thiết và vị thế độc tôn của Mẫu Thoải tại vùng đất này, Giáo sư Sử học Lê Văn Lan phân tích: “Khác với nhiều địa phương, Tuyên Quang có mạng lưới sông ngòi dày đặc, đặc biệt là dòng sông Lô vừa che chở sinh kế, bồi đắp phù sa, nhưng cũng tiềm ẩn sức mạnh thiên nhiên vô cùng to lớn. Việc suy tôn Mẫu Thoải lên vị trí tối cao trong tâm thức người dân nơi đây là một phản xạ văn hóa tự nhiên, thể hiện khát vọng hòa hợp với tự nhiên và tri ân nguồn cội của cư dân nông nghiệp ven sông”.

Chính vì thế, trong tiềm thức của người dân, nước đã trở thành một vị thần âm tính mang sức mạnh lớn lao, lúc hiền hòa chuyên chở phù sa, khi lại cuộn trào bão lũ. Để tri ân nguồn cội của sự sống và mong cầu mưa thuận gió hòa, người dân Tuyên Quang đã lập nên các đền thờ Mẫu Thoải ngay sát bờ sông Lô để thờ phụng Mẹ Nước. Việc đặc biệt đề cao và suy tôn Mẫu Thoải chính là một nét văn hóa riêng biệt, làm nên bản sắc độc đáo của Đạo Mẫu Tam phủ, Tứ phủ tại xứ Tuyên mà không phải địa phương nào cũng có được.

Mạng lưới đền thiêng

Minh chứng hùng hồn nhất cho danh xưng “Vùng đất Mẫu” chính là mật độ đền thờ dày đặc hiếm thấy. Đến Tuyên Quang, không khó để bắt gặp những mái đền rêu phong ẩn hiện dưới tán cổ thụ. Đặc biệt, khu vực trung tâm tỉnh và các địa bàn phụ cận đã hiện diện tới mấy chục ngôi đền linh thiêng như: Đền Cảnh Sanh, đền Mỏ Than, đền Đông Xuân, đền Pha Lô, đền Quang Kiều, đền Ghềnh Quýt, Lâm Sơn, đền Cắm, đền Cây Trâm, đền Gành Ngang, đền Lương Quán, đền Minh Lương, Ba Khuôn, đền Nghiêm Sơn...

Trong số đó, những công trình kiến trúc tín ngưỡng mang niên đại hàng trăm năm như Đền Hạ (xây dựng năm 1738), đền Mẫu Ý La (1743), hay đền Thượng (1801) đã khẳng định sự bền bỉ của dòng chảy tâm linh này. Tại các đền, nhân dân

có thể thờ Tam phủ (Mẫu Thượng Thiên, Mẫu Thượng Ngàn, Mẫu Thoải), hoặc thờ riêng Mẫu Thượng Ngàn, Mẫu Thoải, và nhiều nơi còn phối thờ Đức Thánh Trần (Hưng Đạo Đại Vương Trần Quốc Tuấn). Nhắc đến công tác bảo tồn di sản hiếm có này, Ông Bùi Văn Tuấn, Tổ Trưởng Tổ Quản lý di tích Đền Thượng bộc bạch niềm tự hào xen lẫn trách nhiệm: “Trải qua mấy trăm năm, dù vật đổi sao dời, những mái đền cổ vẫn được bà con nhân dân chung tay góp sức nhang khói, tu tạo. Những người nối gót tiền nhân trông nom đền cửa như chúng tôi không chỉ tâm niệm giữ gìn từng viên gạch, mái ngói, pho tượng cổ, mà quan trọng hơn cả là giữ cho ngọn lửa tín ngưỡng luôn thanh sạch, trao truyền đúng những nghi lễ chuẩn mực mà cha ông để lại, không để mai một hay biến tướng”.

Xưa nay, việc xây dựng đền miếu bao giờ cũng là sự kiện trọng đại của cộng đồng dân cư. Vị trí lập đền luôn được chọn lựa vô cùng kỹ lưỡng, phải là nơi “kỳ sơn, thù tú”, núi non sông suối mang thế rồng cuộn, phượng châu. Hệ thống đền Mẫu xứ Tuyên trải đều tọa lạc ở những địa thế phong thủy tuyệt đẹp như thế. Mỗi ngôi đền mang một vẻ đẹp kỳ thú do thiên nhiên ban tặng: Đền Cảnh Sanh (Cây Sanh) uy nghi dưới tán cổ thụ hàng trăm năm tuổi;

đền Cây Trâm rợp bóng tán cây chót vót trời xanh che chở cả một quần thể đình, đền, chùa; đền Mỏ Than trầm mặc với những tảng đá tự nhiên mang hình rùa đang vươn mình vươn ra biển cả. Khách thập phương đến đền Cắm sẽ được đắm mình trong không gian tĩnh lặng, nghe tiếng suối trong vắt len lỏi qua triền đá đổ xuống từ núi Cắm, xung quanh là bốn bề thị, si xanh tốt quanh năm. Hay đền Nghiêm Sơn tựa lưng vách núi, đón mạch nước ngầm trong mát chảy ra tạo thành giếng ngọc tự nhiên.

Sự uy linh của vùng đất Mẫu không chỉ sống trong tâm thức dân chúng mà còn được triều đình phong kiến chính thức công nhận thông qua các đạo sắc phong cao quý. Đền Thượng từng vinh dự đón nhận đạo sắc phong qua 3 đời vua nhà Lê và 6 đời vua nhà Nguyễn. Đặc biệt, đền Nghiêm Sơn hiện còn lưu giữ tới 13 đạo sắc phong vắt qua hai triều đại, với đạo sắc phong cổ nhất có từ đời vua Lê Hiến Tông (1629). Những văn bản cổ vật này là minh chứng lịch sử sắc bén nhất cho tầm vóc của hệ thống tín ngưỡng trên quê hương Tuyên Quang.

Bên cạnh những giá trị về kiến trúc, không gian văn hóa tâm linh của xứ Tuyên còn bừng sáng qua các nghi lễ hầu đồng và hát chầu văn. Bước vào đền, trong ánh nền lung linh huyền ảo, tiếng đàn nguyệt ni non, tiếng phách giòn già tấu lên những làn điệu chầu văn mượt mà, rạo rức. Từng điệu múa uyển chuyển của các thanh đồng khi hóa thân thành Mẫu Thượng Thiên, Mẫu Thượng Ngàn hay Quan Hoàng Đại Vương mang đến một trải nghiệm nghệ thuật sân khấu tâm linh đỉnh cao.

Đỉnh cao của sự thăng hoa tín ngưỡng ấy chính là Lễ hội đền Hạ - đền Thượng - đền Ý La diễn ra từ ngày 11 đến 16 tháng Hai âm lịch hàng năm. Lễ hội bắt đầu bằng nghi thức rước kiệu Phương Dung công chúa và Ngọc Lân công chúa hợp tế. Hàng vạn người đổ ra đường, thành kính thực hiện tục “chui kiệu Mẫu” với niềm tin mãnh liệt được ban sức khỏe, tài lộc. Lễ hội này đã vinh dự được vinh danh là Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia, trở thành điểm nhấn rực rỡ nhất trong bản đồ du lịch văn hóa tâm linh của tỉnh.

Đứng trước dòng sông Lô cuộn chảy, lắng nghe tiếng chuông đền ngân vang trong ráng chiều chạng vạng, ta mới thấu hiểu vì sao vùng đất Tuyên Quang lại có sức hút mãnh liệt đến thế. Đó không chỉ là sự hấp dẫn của cảnh quan thiên nhiên kỳ thú, mà còn là tiếng gọi sâu thẳm của cội nguồn, là nơi tâm hồn người Việt tìm thấy sự neo đậu bình yên trong vòng tay bao dung của Thánh Mẫu ■

Hành trình theo dấu tâm linh

■ HOÀNG NIỀM

Tháng Hai âm lịch gõ cửa, khi hơi Xuân còn vương vấn trên mặt sóng Lô giang, cũng là lúc mảnh đất xứ Tuyên bước vào mùa lễ hội rộn rã và linh thiêng nhất trong năm. Người dân và du khách thập phương lại nô nức hướng về Lễ hội đền Hạ, đền Thượng và đền Ý La. Năm 2026, lễ hội được tổ chức quy mô từ ngày 28-3 đến 3-4 dương lịch (tức mùng 10-2 đến 16-2 âm lịch). Hành trình theo chân đoàn rước kiệu Mẫu không chỉ là một trải nghiệm văn hóa rực rỡ sắc màu, mà còn là cánh cửa đưa chúng ta ngược dòng thời gian, chạm vào những giá trị lịch sử, cội nguồn sâu thẳm của tín ngưỡng thờ Mẫu - Di sản văn hóa phi vật thể cấp quốc gia.

Bước chân trải hội

Lễ hội năm nay được bài trí với một lộ trình chặt chẽ, kết hợp hài hòa giữa nghi thức tâm linh và sự tôn vinh cội nguồn. Hành trình dự hội bắt đầu từ sáng ngày 10-2 âm lịch (28-3-2026) tại đền Ý La (phường Minh Xuân). Trong không gian tĩnh lặng, khói nhang trầm mặc, nghi thức dâng lễ và khai hội đền Ý La diễn ra trang nghiêm, mở đầu cho chuỗi ngày sinh hoạt tín ngưỡng đặc sắc.

Nhiều người thắc mắc rằng vì sao một lễ hội quy mô ba đền lại luôn chọn đền Ý La làm nơi “khởi kiệu”? Câu trả lời nằm ở mạch nguồn lịch sử đầy thăng trầm. Truyền thuyết dân gian kể lại rằng, xưa kia có hai nàng công chúa con vua Hùng là Phượng Dung và Ngọc Lân. Trong một lần du ngoạn, thuyền xa giá đổ lại bờ sông Lô, hai công chúa gặp mưa to gió lớn rồi vụt bay về trời. Nhân dân thấy sự linh dị bèn lập đền thờ phụng ngay tại nơi hiển hóa. Người chị Phượng Dung được thờ ở đền Hạ, người em Ngọc Lân được thờ ở đền Thượng (thuộc phường Nông Tiến ngày nay).

Vào khoảng thế kỷ XVIII - XIX, do gặp nạn binh đao, đền Hạ bị đốt phá nghiêm trọng. Để bảo vệ anh linh Thánh Mẫu, người dân đã rước tượng thần đến làng Ý La lánh nạn. Sau này, khi đền Hạ được xây dựng lại bề thế trên nền đất cũ (phường Minh Xuân), dân làng Ý La cũng lập nên đền Ý La ngay tại nơi từng “lánh nạn” để thờ công chúa Phượng Dung. Trong tâm thức dân gian, đền Ý La là nơi bảo toàn cái Thiện lúc nguy nan. Chính vì lẽ đó, khởi kiệu tại Ý La là biểu tượng của lòng tri ân sâu sắc, nhắc nhở con cháu về đạo lý uống nước nhớ nguồn.

Bước sang ngày 11-2 âm lịch (29-3-2026), không khí bừng sáng bởi sắc cờ thần ngũ sắc tung bay phấp phới. Lễ rước kiệu bà Phượng Dung công chúa từ đền Ý La về đền Hạ chính thức khởi hành. Đoàn rước kéo dài hàng cây số với đội nhạc lưu thủy, kiệu bát cống được trang hoàng lộng lẫy, ngập tràn sắc hoa và hương trầm ngút ngàn.

Dọc theo tuyến đường rước kiệu, không khí ngày hội hiện lên chân thực và xúc động nhất qua ánh mắt háo hức, thành kính của người dân. Trước cửa mỗi nếp nhà, bà con đều tự giác dọn dẹp sạch sẽ, thành tâm bày biện những mâm lễ thơm tươm tất với hoa tươi, quả ngọt, oản tài lộc và nhang trầm nghi ngút. Bà Nguyễn Quỳnh Như, Tổ dân phố Tân Quang 8, phường Minh Xuân vẫn cẩn thận sửa soạn mâm lễ, mang ra mặt đường lớn để thành kính bái vọng. Bà xúc động chia sẻ: “Năm nào cũng vậy, cứ đến hội là cả khu phố lại rộn rã. Dù nhà ở trong ngõ, tôi vẫn làm mâm lễ dâng hoàng để đón chào đoàn rước Mẫu đi qua. Mọi người ai nấy đều háo hức, bản thân tôi cũng đã duy trì việc chờ đón cỗ kiệu thiêng này nhiều năm nay rồi để cầu bình an cho gia đạo”.

Tiếng chũm chọe, tiếng trống hội vang lên đến đâu, dòng người hai bên đường lại thành kính chấp tay vái vọng. Giây phút nghinh đón cỗ kiệu Thánh Mẫu đi qua, ai nấy đều rưng rưng niềm tin,

Lễ rước Thánh Mẫu từ đền Thượng (phường Nông Tiến) vượt sông Lô về hợp tế tại đền Hạ (phường Minh Xuân) thu hút sự tham gia của đông đảo nhân dân và du khách thập phương.

◀ Những chàng trai rước lễ luôn được tuyển chọn cẩn thận để đảm bảo yếu tố tâm linh.

Ảnh: LÊ ĐỨC

Sôi nổi các hoạt động văn hóa văn nghệ trong Lễ hội đền Hạ, đền Thượng, đền Ý La. ▶

thầm cầu mong một năm gia đạo bình an, mưa thuận gió hòa, làm ăn thuận lợi. Cả một chặng đường dài rước rở sắc màu hòa quyện trong khói nhang trầm mặc đã tạo nên một bức tranh tâm linh tuyệt đẹp của đất và người nơi đây.

Tiếp đó, ngày 12-2 âm lịch (30-3-2026) là thời khắc quan trọng khi người dân làm lễ rước bà Ngọc Lân công chúa từ đền Thượng băng qua dòng sông Lô về đền Hạ. Tại đây, Lễ hội đền Hạ, đền Thượng, đền Ý La chính thức được khai mạc. Sự hội ngộ của hai cổ kiệu tại sân đền Hạ là biểu tượng thiêng liêng của tình chị em đoàn tụ, của sự sum vầy gia đình.

Chia sẻ về mạch nguồn cội rễ này, ông Vũ Anh Tuấn, thủ nhang đền Hạ, đền Kiếp Bạc cho biết: “Lễ rước kiệu không đơn thuần là một cuộc diễu hành, mà là sự tái hiện lại hành trình lịch sử của các bậc tiền nhân. Hai vị Thánh Mẫu được thờ phụng ở ba ngôi đền có chung ngày lễ trọng. Khi hai kiệu Mẫu gặp nhau, đó là lúc đất trời giao hòa, âm dương đồng nhất. Sự linh thiêng ấy chính là hạt nhân để lễ hội được gìn giữ, bảo tồn”.

Đặc biệt, trong khuôn khổ phần Lễ năm nay, ngày 13-2 âm lịch (31-3-2026) sẽ diễn ra Lễ khai mạc Liên hoan trình diễn thực hành nghi lễ tín ngưỡng thờ Mẫu Tam phủ của Người Việt. Đây là một điểm nhấn mang tính học thuật và nghệ thuật cao, khẳng định cam kết của Tuyên Quang trong việc bảo tồn và phát huy giá trị di sản nhân loại đã được UNESCO công nhận.

Rộn rạo không gian phần hội

Bên cạnh phần Lễ uy nghi, trầm mặc, phần Hội lại mang đến một sức sống hừng hực, tươi mới, minh chứng cho sự gắn kết mật thiết giữa di sản và đời sống đương đại. Ngay từ ngày 10-2 âm lịch (28-3-2026), song song với lễ dâng hương, phần Hội đã được hâm nóng tại sân đền Ý La và sân thể thao của trường Tiểu học Ý La, phường Minh Xuân. Không gian trưng bày giới thiệu âm thực thu hút đông đảo thực khách với những sản vật địa phương nức tiếng. Các trò chơi dân gian như bịt mắt đánh trống, bịt mắt bắt vịt đã mang lại những tràng cười sảng khoái, xua tan đi những bận bịu lo toan của cuộc sống thường nhật, gắn kết mọi tầng lớp nhân dân.

Hòa chung vào dòng chảy của phần hội trong những ngày tiếp theo là các hoạt động văn hóa, du khách được đắm chìm trong những làn điệu hát chầu văn mượt mà. Đặc biệt, Lễ hội đền Hạ, đền Thượng, đền Ý La từ lâu đã nổi tiếng với tục “chui qua kiệu Mẫu”. Từ em bé lẫm chẫm biết

đi, những đôi nam thanh nữ tú đến các cụ già 70, 80 tuổi đều kiên nhẫn xếp hàng, nét mặt tràn trề niềm hứng khởi chờ được cúi mình chui qua gấm kiệu. Họ mang trong mình một niềm tin mãnh liệt rằng, bóng dáng của Thánh Mẫu sẽ che chở, ban cho họ sức khỏe, bình an, tình duyên viên mãn và một năm mới mùa màng bội thu.

Vừa bước ra từ dòng người đông đúc sau khi chiêm bái, chị Hoàng Thị Thu Trang, một du khách đến từ Hà Nội, xúc động chia sẻ: “Năm nào tôi cũng sắp xếp công việc để về Tuyên Quang dự lễ rước Mẫu. Dù chen chân mệt nhọc nhưng khi được chui qua kiệu, lòng tôi thấy nhẹ nhõm và bình an vô cùng. Không khí ở đây luôn hân hoan vui vẻ, rộn ràng sức sống. Tận mắt chứng kiến những nghi lễ cổ truyền và các trò chơi dân gian rộn rã, tôi càng thêm yêu và tự hào về văn hóa dân tộc”.

Đánh giá về ý nghĩa và định hướng phát triển của sự kiện, ông Ngô Tuấn Anh, Trưởng phòng Văn hoá - Xã hội phường Minh Xuân nhấn mạnh: “Đến với Lễ hội đền Hạ, đền Thượng, đền Ý La không chỉ là dịp để tưởng nhớ tiền nhân, mà còn là một không gian kết nối cộng đồng. Chúng tôi mong muốn mỗi người tham gia lễ hội đều trở thành một đại sứ văn hóa, lan tỏa những giá trị tốt đẹp, giữ gìn sự trang nghiêm, đồng thời thúc đẩy du lịch tâm linh một cách có trách nhiệm”.

Hành trình trải hội kéo dài trọn vẹn một tuần lễ và sẽ chính thức bế mạc vào ngày 16-2 âm lịch (3-4-2026) với nghi thức hoàn cung. Các cổ kiệu lại rước Thánh Mẫu trở về đền thờ riêng, tiếp tục trấn giữ mạch nước sông Lô, phù hộ độ trì cho muôn dân. Khói trầm tan dần, cờ hoa thu lại, nhưng tiếng vang của Lễ hội thì vẫn còn đọng mãi. Lễ hội đền Hạ, đền Thượng, đền Ý La không chỉ làm nên tính “Thiêng” của xứ Tuyên, mà còn quy tụ khát vọng ngàn đời của người Việt về một cuộc sống an khang, thịnh vượng, nhân cường, vật thịnh ■

NGƯỜI XỨ TUYÊN

Lan tỏa giá trị

CHÂN - THIÊN - MỸ

■ ĐIỀU KỲ

LÀ DI SẢN VĂN HÓA PHI VẬT THỂ ĐẠI DIỆN CỦA NHÂN LOẠI ĐƯỢC UNESCO VINH DANH, NGHI LỄ HẦU ĐỒNG KHÔNG CHỈ LÀ ĐỈNH CAO CỦA NGHỆ THUẬT DIỄN XƯỞNG TÂM LINH MÀ CÒN LÀ NƠI HỘI TỤ TRỌN VẸN CÁC GIÁ TRỊ CHÂN - THIÊN - MỸ. TẠI TUYÊN QUANG, VẺ ĐẸP ẤY ĐANG ĐƯỢC CÁC THANH ĐỒNG CHÂN CHÍNH GÌN GIỮ VÀ THẮP SÁNG - KHÔNG CHỈ QUA NHỮNG GIÁ HẦU THĂNG HOA, RỰC RỠ CHỖN LINH TỬ, MÀ CÒN HIỆN HỮU SỐNG ĐỘNG GIỮA ĐỜI THƯỜNG.

Cội nguồn nhân sinh

TÉNG đàn nguyệt này hạt lạnh lớt, nhịp phách dồn dập hòa cùng lời ca xồn xang quyện trong không gian khói trầm hương huyền ảo... Đó là âm hưởng quen thuộc dội vang từ đền Hạ, đền Ủa hay đền Kiếp Bạc - những không gian tâm linh linh thiêng soi bóng bên dòng Lô giang lịch sử. Trên quê hương Tuyên Quang, nghi lễ hầu đồng - trái tim của Tín ngưỡng thờ Mẫu Tam phủ - không chỉ là điểm tựa tinh thần mà còn là một bức tranh nghệ thuật diễn xướng sống động, nơi hội tụ trọn vẹn giá trị Chân và Mỹ.

Bước qua cửa đền, người tham dự lập tức bị cuốn vào một thế giới rực rỡ, nơi thần linh và con người giao hòa. Trên chiếc sập công đồng, các ông đồng, bà đồng (thanh đồng) dùng chính cơ thể và tâm thức của mình làm nhịp cầu, thỉnh mời các vị thần linh “giáng bóng” để trừ tà, ban phước lộc. Dân gian truyền lại có 36 giá đồng, giáng hạ theo thứ tự từ cao xuống thấp. Mỗi lần thay áo, trùm khăn đỏ là một lần thanh đồng hóa thân trọn vẹn thành một nhân vật hoàn toàn khác biệt. Ở đó, linh hồn của buổi lễ không thể thiếu vắng nghệ thuật hát chầu văn. Giai điệu chầu văn tuôn trào sức sống mãnh liệt, tươi vui để ngợi ca công đức của các bậc bề trên.

Dưới góc nhìn của người thực hành tín ngưỡng, ông Dương Đình Lộc chia sẻ: “Hát chầu văn hay còn được gọi là hát văn, hát hầu đồng là một loại hình nghệ thuật ca hát cổ truyền... Đây là hình thức lễ nhạc gắn liền với nghi thức hầu đồng của tín ngưỡng Tam phủ, Tứ phủ. Nhờ sử dụng lời ca mang tính tâm linh mà chầu văn được coi là hình thức âm

nhạc mang ý nghĩa thần thánh”.

Đáng chú ý, lời ca tiếng nhạc ấy không chỉ dâng lên thần linh, mà còn thấm đẫm triết lý nhân sinh, mượn lời Thánh để khuyên răn con người về luân thường đạo lý, đặc biệt là đạo hiếu kính mẹ cha: “Tu đầu cho bằng tu nhà/Thờ cha kính mẹ mới là chân tu”.

Chính những vần thơ dung dị, sâu sắc ấy hòa trong nhịp phách đã trở thành chất xúc tác mạnh mẽ nhất để kết nối tâm linh, đưa cả cung văn, người hầu đồng lẫn người xem vào trạng thái đồng điệu, hướng thiện. Sự thăng hoa cảm xúc ấy đã đẩy hầu đồng lên đỉnh cao của cái “Mỹ” - vẻ đẹp tuyệt mỹ của một sân khấu nghệ thuật tổng hợp.

Nói về nét đẹp này, Nghệ nhân Vũ Anh Tuấn, thành viên Câu lạc bộ bảo tồn văn hóa tín ngưỡng thờ Mẫu của người Việt, Thủ nhang đền Hạ, đền Kiếp Bạc khẳng định: “Hầu đồng không phải là hình thức mê tín dị đoan mà thực chất nó như là một môn nghệ thuật, mang nét đẹp văn hóa tâm linh. Người nhập đồng cũng cần phải ‘phiêu’ theo nhịp trống phách, nhịp điệu hát văn, và không khí cổ vũ của mọi người”.

Vẻ đẹp ấy còn hiện diện rực rỡ qua nghệ thuật phục trang. Trang phục của 36 giá đồng vô cùng phong phú, được quy định khắt khe theo ngũ hành (kim, mộc, thủy, hỏa, thổ) và đặc trưng xuất xứ. Đánh giá về khía cạnh này, PGS.TS Từ Thị Loan - Nguyên Viện trưởng Viện Văn hóa nghệ thuật quốc gia Việt Nam nhận định: “Trang phục của nghi thức hầu đồng cho thấy sự đa dạng, phong phú, tính thẩm mỹ cao trong trang phục của người Việt”. Người xem dễ dàng say đắm trước uy nghi

Về đền Cấm những ngày đầu xuân năm mới, khách thập phương được hòa mình vào không gian văn hóa tâm linh đầy sắc màu của lễ hội và nghi lễ hầu đồng.

◀ Thanh đồng, doanh nhân Nguyễn Thị Phương Thảo tại 1 giá hầu đồng.

của các Quan Lớn, nét duyên dáng của chiếc áo tứ thân nơi Cô Đồi Cam Đường, hay sắc phục rực rỡ thổ cẩm của Cô Bé Thượng Ngàn. Tương ứng là 36 vũ điệu mang tính biểu tượng: từ múa long đao oai hùng; múa quạt uyển chuyển đến những bước nhảy nhí nhảnh, tính nghịch.

Đi sâu vào cốt lõi của màn diễn xướng ấy, ta mới thấy rõ hầu đồng vượt khỏi ranh giới tín ngưỡng thông thường để bừng sáng giá trị “Chân” - sự chân thực của lịch sử và khát vọng nhân sinh. Hệ thống thần linh phần lớn là những anh hùng dân tộc có công khai sơn phá thạch, dẹp giặc ngoại xâm. Sâu xa hơn, Đạo Mẫu hướng con người về đời sống hiện thực: cầu mưa thuận gió hòa, sức khỏe, tài lộc. Cái “Chân” ấy chính là bài học trực quan về đạo lý “uống nước nhớ nguồn”. Tại đền Ý La, Thanh đồng Kiều Lệ Nga cùng các nghệ nhân vẫn thường xuyên trình diễn những giá đồng đặc sắc, mang đến các tiết mục hát văn ca ngợi quê hương, đất nước, khơi dậy lòng yêu nước và ý thức tự hào dân tộc. Bà Lệ Nga tâm sự: “Mỗi vấn hầu không chỉ là nghi thức tâm linh mà còn là một giờ học lịch sử sống động. Lời ca tiếng hát ngợi ca công đức các vị anh hùng và vẻ đẹp non nước xứ Tuyên chính là cách chúng tôi truyền tải đạo lý uống nước nhớ nguồn, giúp người dân chiêm bái, đặc biệt là thế hệ trẻ, thêm hiểu và tự hào về cội nguồn dân tộc”.

Tín ngưỡng đơm hoa nhân ái

Nếu “Chân” là cội nguồn lịch sử, “Mỹ” là đỉnh cao diễn xướng, thì “Thiện” chính là đích đến cuối cùng mà Tín ngưỡng thờ Mẫu răn dạy. Khác với nhiều tôn giáo hướng tới thế giới siêu nhiên sau khi nhắm mắt xuôi tay, Đạo Mẫu bám rễ sâu vào đời sống hiện thực. Ước vọng ngàn đời của nhân dân là mưa thuận gió hòa, sức khỏe, bình an và no ấm. Quá trình ban phước lành trong nghi lễ hầu đồng, về bản chất, chính là phương thức giáo dục, khuyến khích con người sống từ bi, bác ái và gắn kết cộng đồng.

Tuy nhiên, khi nhu cầu tín ngưỡng tăng cao, di sản cũng phải đối mặt với không ít thách thức. Thực tế hiện nay, nhiều người tham gia hầu đồng không chỉ vì tín ngưỡng mà còn xem đây là cơ hội cầu tài lộc, dẫn đến lạm dụng thái quá. Một số cá nhân tổ chức phô trương, xa hoa khiến tính thiêng của nghi thức dần lu mờ. Đứng trước nguy cơ này, PGS.TS Bùi Hoài Sơn - Ủy viên Thường trực Ủy ban Văn hóa, Giáo dục của Quốc hội nhấn mạnh: “Phải đặt hầu đồng đúng vị trí là di sản văn hóa, không phải công cụ mưu cầu lợi ích cá nhân. Người thực hành phải hiểu nghi thức là để bày tỏ lòng thành, gìn giữ truyền thống. Chỉ có sự hướng dẫn từ những thanh đồng có tâm có tầm mới giúp di sản không bị sa đà vào mê tín dị đoan”.

Và tại Tuyên Quang - vùng đất cách mạng với bề dày văn hóa, tinh thần hướng “Thiện” ấy đang được minh chứng sinh động bằng những hành động “người thật, việc thật”.

Nhiều năm qua, doanh nhân Nguyễn Thị Phương Thảo, Chủ tịch HĐQT Công ty Thallo JSC (Thành phố Hồ Chí Minh) luôn là người con Thành Tuyên nhất tâm phụng sự chốn linh từ. Bằng sự phát tâm công đức, chị đã góp phần tôn tạo nhiều di tích kháng trang, bề thế bằng vật liệu truyền thống như đền Thác Cái (Yên Phú), Lăng Quán, Mộ Than hay Ghềnh Quýt... Song song với việc phụng sự của Mẫu, chị tâm niệm “cho đi là còn mãi”. Hằng năm, chị trích lợi nhuận hàng tỷ đồng tặng xe đạp cho học sinh nghèo, tri ân Mẹ Việt Nam Anh hùng, hỗ trợ đồng bào vùng lũ và trao tặng máy chạy thận cho bệnh viện.

Cùng chung tâm niệm, ông Nguyễn Hữu Hoạch - Giám đốc Hợp tác xã dịch vụ Vận tải và môi trường Thanh Bình, phường Bình Thuận cũng là một người nhiều năm gắn bó, thành tâm thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu. Thấu hiểu lời dạy của tiền nhân, ông luôn coi việc giúp đời là trách nhiệm của người con của Thánh. Dành cả một đời cống hiến vì môi trường và cộng đồng, ông đã vinh dự được tặng Huân chương Lao động hạng Ba (năm 2016); được vinh danh là “Công dân tiêu biểu tỉnh Tuyên Quang năm 2022” và là 1 trong 100 Nông dân Việt Nam xuất sắc năm 2022. Cuối tháng 10/2024, ông còn là đại diện uy tín được mời dự và trao đổi kinh nghiệm tại Diễn đàn Doanh nghiệp Cựu chiến binh các nước ASEAN (VECONAC) lần thứ nhất tổ chức tại Hà Nội. Đầu đặn mỗi năm, ông dành hàng trăm triệu đồng hỗ trợ người nghèo, giúp đỡ cựu chiến binh với bất nhọc nhằn. Ông chia sẻ: “Giúp đỡ người nghèo hay tri ân những người có công với đất nước không chỉ là trách nhiệm xã hội, mà chính là cách thiết thực nhất để thực hành chữ Thiện, đưa đạo lý từ bi của Đạo Mẫu lan tỏa vào cuộc sống đời thường”.

Chị Đặng Hải Thanh (chủ cơ sở Hải Thanh Spa, phường Minh Xuân) là một người luôn thành kính sùng bái lễ vật, dâng tẩm lòng trong sạch phụng sự việc Thánh. Chị tâm niệm “một hành động nhỏ làm nên giá trị lớn”. Chị kể, trong một lần đến Bệnh viện Đa khoa tỉnh, hình ảnh bệnh nhi tan máu bẩm sinh với cánh tay chỉ chút vết kim truyền đã khiến chị quặn lòng. Càng xót xa hơn khi thấy cặp vợ chồng nghèo đưa con đi truyền máu phải bê đôi gói mỹ tôm sống ăn tạm qua bữa. Hình ảnh ám ảnh ấy thôi thúc chị nhận ra: việc thiện ở ngay chốn này. Từ đó, mỗi năm chị đều đặn trao gần 100 suất quà cho bệnh nhi và bệnh nhân nghèo. Chị tâm sự: “Thấy xót xa khi nhìn những hoàn cảnh ốm đau không có cơm ăn, chỗ ở. Được tận tay trao những phần quà nhỏ và thấy nụ cười hạnh phúc của họ, chị thấy cuộc sống mình ý nghĩa biết bao”.

Thực hành tín ngưỡng không phải là sự mưu cầu tư lợi hay xa rời thực tại mà chính là nguồn sức mạnh tinh thần to lớn để con người xích lại gần nhau, sẻ chia yêu thương. Chỉ khi giá trị Chân - Thiện - Mỹ được bảo tồn và lan tỏa bằng chính tấm lòng nhân ái của người thực hành thì di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại này mới thực sự trường tồn, mãi là niềm tự hào trong dòng chảy văn hóa Việt Nam ■

MIẾNG NGON NHỚ LÂU

Mâm lễ cúng mọc mọc
nhưng nhiều ý nghĩa.

Cách bày trí mâm lễ đơn giản,
thể hiện sự gắn bó, hoà quyện
giữa con người với thiên nhiên.

GIỮA không gian
linh thiêng của
các đền phủ, mâm
lễ Sơn Trang
hiện lên mọc
mọc mà giàu
ý nghĩa với
những sản vật
đặc trưng của
núi rừng như
óc suối, cua đá,
quả rừng, chanh,
ớt... Không chỉ là
lễ vật dâng cúng,
đó còn là dấu tích của

một tín ngưỡng cổ xưa,
phản ánh mối quan hệ gắn bó
giữa con người với thiên nhiên trong đời
sống văn hoá tâm linh người Việt.

Trong dòng chảy tín ngưỡng dân gian,
tục thờ cúng Sơn Trang vẫn lặng lẽ tồn
tại như một lớp trầm tích văn hoá bền bỉ.
Không rực rỡ, không cầu kỳ, ban thờ Sơn
Trang hiện diện âm thầm trong các đền
phủ, gắn với thế giới núi rừng - nơi con
người từng nương tựa để sinh tồn.

Theo các nghiên cứu văn hoá, tục
thờ Sơn Trang bắt nguồn từ tín ngưỡng
thờ Mẹ rừng của cư dân Việt cổ. Khi
ấy, rừng không chỉ là môi trường sống
mà còn là nguồn nuôi dưỡng, che chở.
Từ nhận thức ấy, hình tượng Chúa Sơn
Trang ra đời như một biểu tượng thiêng
liêng của núi rừng. Trong không gian
thờ tự, cung Sơn Trang thường được
bày trí như một hang động thu nhỏ, tái
hiện thế giới sơn lâm với hệ thống thần
linh gồm Tam Tòa Chúa cùng các cô,
các cậu - những vị thần cai quản cây cỏ,
muông thú, khe suối.

Tín ngưỡng này về sau hòa nhập vào

NHỮNG SẢN VẬT NÚI RỪNG trong mâm lễ Sơn Trang

■ THANH HÀ

hệ thống thờ Mẫu, nhưng vẫn giữ được sắc thái riêng, một thế giới đậm chất tự nhiên, hoang sơ và gần gũi. Trong tâm thức dân gian, rừng vừa là nơi ban phát sự sống, vừa ẩn chứa những quyền năng bí ẩn. Việc thờ cúng Sơn Trang vì thế không chỉ để cầu phúc, mà còn thể hiện sự kính trọng và biết ơn đối với thiên nhiên.

Điểm đặc sắc nhất của tín ngưỡng này nằm ở mâm lễ. Nếu như nhiều nghi lễ khác thiên về sự cầu kỳ, sang trọng, thì mâm cúng Sơn Trang lại mang vẻ mộc mạc, gần gũi, gợi nhắc trực tiếp đến môi trường núi rừng.

Bên cạnh những lễ vật quen thuộc như hương, hoa, xôi, chè, oản, người ta đặc biệt chú trọng đến các sản vật tự nhiên. Những bát ốc suối nhỏ, cua đá, đôi khi là cá suối hoặc tép rừng được lựa chọn kỹ lưỡng, bày biện ngay ngắn trên mâm. Đó là những thức quà của khe nguồn, của rừng sâu, giản dị nhưng chứa đựng ý nghĩa dâng hiến những gì tinh túy nhất mà thiên nhiên ban tặng.

Các loại quả rừng cũng góp mặt trên mâm lễ, tùy theo mùa. Có thể là chuối rừng, sim chín, mận, táo mèo hay những thứ quả dân dã khác. Không cần hình thức cầu kỳ, những đĩa quả ấy giữ nguyên vẻ tự nhiên, như mang theo hương sắc của núi rừng về chốn linh thiêng. Màu sắc của chúng: xanh của lá, tím của sim, đỏ của

quả chín... tạo nên một tổng thể vừa giản dị vừa sinh động.

Trong mâm lễ Sơn Trang, chanh và ớt là hai lễ vật gần như không thể thiếu. Vị chua và vị cay - những hương vị mạnh mẽ của tự nhiên không chỉ gợi nhắc đến đặc trưng núi rừng, mà còn mang ý nghĩa trừ tà, thanh lọc theo quan niệm dân gian. Ở một số nơi, người dân còn dâng thêm măng tươi, nấm hương, mộc nhĩ, thậm chí cả những nắm lá rừng, như một cách tái hiện đầy đủ hơn thế giới sơn lâm trong mâm lễ.

Cách bày biện cũng mang những quy ước riêng. Nhiều nơi chuẩn bị lễ theo con số 15, tượng trưng cho hệ thống thần linh Sơn Trang, với các lễ vật được chia đều, sắp xếp cân đối. Mâm lễ vì thế không chỉ là sự dâng cúng, mà còn thể hiện một quan niệm về trật tự trong thế giới tâm linh.

Điều làm nên giá trị của mâm cúng Sơn Trang không nằm ở sự đầy đủ hay đắt đỏ, mà ở tinh thần “thuận tự nhiên”. Lễ vật không cần cầu kỳ, chỉ cần chân thành. Những gì gần gũi nhất với núi rừng, với đời sống thường ngày, lại chính là những gì được trân trọng dâng lên thần linh.

Giữa nhịp sống nhiều biến động, những sản vật núi rừng trên mâm lễ Sơn Trang vẫn hiện diện như một lời nhắc nhở lặng lẽ: con người không thể tách rời khỏi thiên nhiên. Và chính trong sự gắn bó ấy, những giá trị văn hoá bền bỉ được lưu truyền, như tiếng vọng xa xăm nhưng chưa bao giờ mất đi của đại ngàn ■

SỐNG CHẬM

Xem thời sự cùng cha

BẢN tin thời sự của Đài Truyền hình Việt Nam lúc 19 giờ sắp bắt đầu, tiếng nhạc hiệu quen thuộc bắt đầu vang lên từ chiếc tivi ở phòng khách. Cha ngồi đó, lưng hơi khom, đôi kính lão gác hờ trên sống mũi. Ông không gọi, cũng không giục, chỉ lơ đãng lật giở mấy tờ báo. Cái dáng ngồi chờ đợi ấy thâm lặng đến mức nếu không tình ý, người ta dễ tưởng ông đang thiu thiu ngủ. Chỉ đến khi thấy bóng tôi bước vào, ông mới khẽ khàng dịch chiếc điều khiển sang bên cạnh, như thể dọn sẵn một chỗ ngồi vô hình.

“Kìa, xem đi con, hình như hôm nay có tin về chính sách mới cho miền núi mình đấy.” - Cha nói, giọng nhẹ nhàng như thể chỉ là một lời thông báo băng quơ.

Nhưng tôi biết, cha đang đợi một người “cùng tần số”. Những vấn đề về chuyển đổi số, về việc trồng rừng hay những đổi thay ở các bản làng xa xôi... qua cái nhìn của một người trẻ như tôi và sự chiêm nghiệm của một người cũ như cha, luôn trở thành những cuộc đối thoại không dứt.

“Con thấy bác này quen không? Bác đấy hồi xưa cùng cơ quan với cha, tính tình thẳng băng.” - Cha chỉ tay

vào màn hình khi một nhân vật quen thuộc vừa xuất hiện trong phóng sự.

Ánh mắt cha sáng lên lấp lánh trong ánh sáng hắt ra từ màn hình. Tôi gạt chiếc điện thoại sang một bên, tập trung vào câu chuyện của cha. Hóa ra, tin tức với cha không chỉ là thông tin khô khan, mà là cái cớ để cha nhắc lại chuyện xưa, hay đơn giản là để tìm thấy sự đồng điệu dòng tin trên màn hình phẳng.

“Bác ấy nói đúng cha nhỉ, làm gì thì làm, cái gốc vẫn là lòng dân...” - Tôi tiếp lời.

Cha gật gù, vẻ mãn nguyện hiện rõ trên gương mặt đã hằn vết chân chim. Trong không gian yên tĩnh của buổi tối, tiếng phát thanh viên và tiếng trao đổi trầm thấp của hai cha con hòa quyện vào nhau, tạo thành một nhịp điệu bình yên đến lạ.

Sống chậm, đôi khi chẳng cần đi đâu xa. Chỉ cần một buổi tối tắt đi những xao nhãng, ngồi lại bên cha để thấy rằng: đằng sau những bản tin thời sự khô khan kia là cả một dòng chảy tình thân đang âm thầm gắn kết.

HOÀNG ANH

CẨM NANG XÊ DỊCH

Các thuyền du lịch sẵn sàng phục vụ du khách trải nghiệm hồ sinh thái Nà Hang - Lâm Bình.

Nà Hang

đánh thức mọi giác quan

■ Ghi chép: CHỨC HUYỀN

Giữa nhịp sống hối hả, có một nơi mà thời gian dường như ngưng đọng, nơi mặt nước hồ trong veo soi bóng những huyền thoại ngàn năm. Đó chính là Nà Hang - “nàng thơ” của núi rừng Tuyên Quang, nơi hội tụ trọn vẹn những giá trị di sản, tâm linh và vẻ đẹp hoang sơ kỳ vĩ. Hãy cùng chúng tôi bắt đầu hành trình khám phá tour du lịch đặc sắc: Lịch sử - văn hóa - sinh thái, nơi một trải nghiệm đánh thức mọi giác quan.

Tiếng vọng từ lòng đất mẹ

HÀNH trình khám phá Nà Hang không chỉ là một chuyến du ngoạn phong cảnh, mà còn là cuộc ngược dòng thời gian về với những giá trị cội nguồn. Nà Hang, theo tiếng Tày nghĩa là "ruộng cuối, tuy mọc mạ nhưng lại ẩn chứa cả một kho tàng lịch sử sống động, nơi mỗi ngọn núi, dòng sông đều là những chứng nhân lưu giữ dấu tích của tiền nhân qua bao thăng trầm thời đại.

Minh chứng rõ nét nhất cho mạch nguồn sử thi ấy chính là đền Pác Tạ. Đền Pác Tạ tọa lạc tại vị trí đắc địa, nơi giao thoa giữa hai

dòng sông Gâm và sông Năng. Đền sừng sững dưới chân núi Pác Tạ - ngọn núi cao nhất của Nà Hang. Ngôi đền thờ vị hôn thê của Chiêu Văn Vương Trần Nhật Duật, người có công lớn trong cuộc kháng chiến chống quân Nguyên Mông.

Đến với đền Pác Tạ, du khách không chỉ được thấp nén hương thơm cầu nguyện bình an mà còn được lắng nghe những truyền thuyết về lòng trung trinh và sự che chở của các vị thần linh đối với vùng biên viễn. Từ sân đền nhìn xuống, lòng hồ sinh thái hiện ra như một tấm gương khổng lồ, phản chiếu mây trời và những đỉnh núi nhấp nhô, tạo nên một khung cảnh tĩnh mịch và tôn nghiêm đến lạ kỳ.

Nơi lưu giữ mạch nguồn di sản

Nếu lịch sử là cốt cách, thì văn hóa chính là tâm hồn của Nà Hang. Vùng đất này là nơi quần cư lâu đời của các dân tộc Tày, Mông, Dao, ..., mỗi dân tộc mang đến một mảng màu rực rỡ cho bức tranh đời sống địa phương.

Tại thung lũng Nà Tông, xã Thượng Lâm, linh hồn của bản làng được kết tinh trong những nếp nhà sàn truyền thống của đồng bào Tày. Đối với người Tày nơi đây, nhà sàn không đơn thuần là một công trình kiến trúc, mà là biểu tượng của

nguồn cội, là sợi dây gắn kết giữa con người với tổ tiên và đất trời đại ngàn. Khi hoàng hôn buông xuống, không gian bản làng trở nên rộn ràng bởi tiếng đàn Tính diu dặt và điệu hát Then vang vọng. Hơn cả một loại hình nghệ thuật, Then còn là di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại đã được UNESCO công nhận. Những giai điệu Then cổ như sợi dây kết nối giữa con người và thần linh, giữa quá khứ và hiện tại, mang theo lời cầu chúc về mùa màng bội thu, nhà nhà no ấm.

Giữa sắc chàm mộc mạc của người Tày, sự xuất hiện của những bộ y phục Dao Đỏ như những đóa hoa rực rỡ. Mỗi bộ trang phục có thể mất đến cả năm trời để hoàn thiện, kết tinh từ sự nhẫn nại và đôi bàn tay khéo léo, phản ánh quan niệm nhân sinh quan sâu sắc và sự gắn bó mật thiết của con người với thiên nhiên. Bởi thế, nghệ thuật trang trí trên trang phục của người Dao Đỏ đã được công nhận là Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia.

Nếu trang phục là diện mạo, thì hát Páo Dung chính là tiếng lòng của người Dao. Đây là loại hình nghệ thuật trình diễn dân gian độc đáo, là nhịp cầu nối giữa con người và thần linh, giữa đôi lứa và cộng đồng. Không cần nhạc cụ cầu kỳ, chính ca từ mộc mạc, ý nghĩa về đạo lý làm người và tình yêu quê hương đã tạo nên sức sống bền bỉ cho di sản này.

Kỳ quan "Hạ Long giữa đại ngàn"

Phần mong chờ nhất của hành trình chính là lúc con thuyền lướt nhẹ trên mặt hồ Nà Hang - Lâm Bình. Với diện tích mặt nước rộng hơn 8.000 ha, nơi đây được ví như một vịnh Hạ Long trên núi với hàng trăm đảo đá lớn nhỏ và hệ sinh thái rừng nguyên sinh xanh ngắt.

Điểm check-in không thể bỏ qua chính là Cọc Vài Phạ (theo tiếng Tày nghĩa là "Cọc buộc trâu Trời"). Cột đá khổng lồ sừng sững mọc lên giữa lòng hồ gắn liền với truyền thuyết về chàng khổng lồ Tài Ngào đắp đập ngăn nước cho dân bản. Trong ánh nắng vàng rực rỡ, Cọc Vài hiện lên kỳ vĩ, là bối cảnh hoàn hảo cho những thước phim hay bức ảnh kỷ niệm để đời.

Sau khi mãn nhãn với cảnh hồ, thuyền sẽ đưa bạn đến thác Khuổi Nhi. Tại đây, chúng ta hãy trút bỏ mọi muộn phiền bằng cách ngâm chân xuống làn nước mát lạnh để tận hưởng dịch vụ "cá massage" hoàn toàn tự nhiên. Những chú cá nhỏ li ti sẽ bao quanh và rửa nhẹ vào chân, mang lại cảm giác thư thái tuyệt đối mà không một spa nào có được.

Những nếp nhà sàn của người Tày là một trong những trạm dừng chân thú vị để du khách tìm hiểu văn hoá của người bản địa.

Nà Hang còn là vùng lõi của Khu bảo tồn thiên nhiên. Đây là ngôi nhà chung của nhiều loài động thực vật quý hiếm nằm trong Sách đỏ, đặc biệt là loài Vọc mũi hếch. Du khách có thể bắt gặp những loài phong lan rừng quý hiếm hay nghe tiếng chim hót líu lo dọc hành trình, cảm nhận sức sống mãnh liệt của thiên nhiên hoang sơ.

Tinh hoa ẩm thực: Hương vị của đất và người

Một chuyến du hành đánh thức mọi giác quan chắc chắn không thể thiếu vị giác. Ẩm thực Nà Hang là sự kết hợp tinh tế giữa sản vật quý hiếm của mẹ thiên nhiên và cách chế biến truyền thống độc đáo.

Đó là vị ngọt thanh, săn chắc của loài cá dầm xanh, cá anh vũ - những sản vật vốn xưa kia chỉ dành để tiến Vua.

Đó là mùi thơm nồng nàn từ thịt lợn đen nướng lá mắc mật, loại lợn được chăn thả tự nhiên nên thịt giòn, bì dày, quện chặt với hương rừng đặc trưng.

Kết lại hành trình vị giác ấy, không gì tuyệt vời hơn là nhấp một ngụm chè Shan Tuyết cổ thụ - những búp trà được hái từ những cây di sản hàng trăm năm tuổi trên đỉnh núi cao quanh năm mây phủ. Vị chát dịu ban đầu nhanh chóng nhường chỗ cho vị ngọt hậu trường tồn nơi đầu lưỡi, như chính dư vị của chuyến đi: nhẹ nhàng, sâu lắng và khiến người ta mãi nhớ về hơi thở của núi rừng Tuyên Quang.

Để hành trình được trọn vẹn, bạn chuẩn bị cho mình những đôi giày đi bộ thật thoải mái để sẵn sàng chinh phục những cung đường xuyên rừng hay leo thác Khuổi Nhi, và tất nhiên, đừng quên mang theo máy ảnh để lưu lại những khung hình "triệu view" - nơi mỗi góc máy đều là một kiệt tác của tạo hóa.

Hãy để Nà Hang đánh thức mọi giác quan và viết nên chương mới trong cuốn nhật ký hành trình của riêng bạn

Cơm mẻt với những món ăn đậm chất núi rừng Tuyên Quang.

Một ngôi nhà sàn của đồng bào Cao Lan ở tổ dân phố Kim Phú 15, phường Mỹ Lâm.

Dẫn đường một nét Cao Lan

■ MỸ UYÊN

Sau dấu mốc sáp nhập lịch sử, xã Kim Phú xưa nay hòa vào nhịp sống đô thị của phường Mỹ Lâm, mở ra địa phận phát triển mới. Thế nhưng ẩn dưới lớp áo phố thị, cộng đồng người Cao Lan vẫn bền bỉ gìn giữ không gian văn hóa độc bản, đầy mê hoặc, đủ để níu chân và thôi thúc những hành trình khám phá.

Nếp nhà không cần đinh sắt

HÀNH trình vượt hơn 170 cây số rời xa Thủ đô Hà Nội sẽ đưa du khách bước vào một không gian vừa lạ vừa quen ở Mỹ Lâm. Lạ bởi nhịp chuyển mình của đô thị đang vươn mình và quen bởi vẻ dung dị của những cánh đồng lúa xanh ngát, dòng suối khoáng hay nếp nhà hiền hòa nép mình bên sườn núi.

Với tỷ lệ đồng bào dân tộc thiểu số chiếm tới 48,9% đã đưa Mỹ Lâm thành kho tàng di sản sống động. Trong đó, cộng đồng người Cao Lan chiếm 32,1% dân số toàn phường tạo nên một dấu ấn văn hóa đặc sắc, nhất là kiến trúc nhà sàn. Tại xã Kim Phú cũ, bên cạnh những nếp nhà sàn “khoác áo” bê tông, đồng bào Cao Lan vẫn lưu giữ trọn vẹn 25 nếp nhà sàn gỗ nguyên bản. Để tận mắt chứng kiến khối tài sản ấy, tôi theo chân Bí thư Chi bộ, Tổ trưởng tổ dân phố Kim Phú 15 Phường Văn Hạnh thăm cơ ngơi của gia đình ông Tiêu Văn Quy.

Chạm tay vào những mối nối khít gần như tuyệt đối, ông Quy bảo: “Hơn nửa thế kỷ rồi, không cần một chiếc đinh nào mà nhà vẫn đứng vững qua bao mùa mưa nắng”. Rồi ông kể, với người Cao Lan, mỗi lần dựng nhà là một ngày hội của cả làng cùng nhau chung sức, góp công, người lo vật liệu, người đục đẽo, lắp dựng, tất cả hòa vào nhịp lao động rộn ràng, gắn kết tình làng nghĩa xóm. Không bản vẽ, mọi kích thước đều được căn chỉnh bằng kinh nghiệm tích lũy qua nhiều thế hệ. Người thợ cả chỉ cần nhìn thớ gỗ, ước lượng bằng đôi mắt lão luyện rồi đục đẽo sao cho ăn khớp từng ngàm mộng.

Quả thực, bằng nghệ thuật đục đẽo và ghép mộng tinh xảo, những hàng cột lớn được kết nối thành một bộ khung vững chãi, nương tựa vào nhau mà không cần đến kim loại khô cứng. Ngay cả những bức tường ngăn cũng là một tác phẩm nghệ thuật, nơi ván gỗ liền bản gắn kết tinh tế qua “đổ búp măng” chạm trổ kỳ công. Chẳng có khuôn mẫu cứng nhắc nào; từng nét hoa văn biến hóa linh

hoạt theo mỗi nếp nhà, phản chiếu trọn vẹn sự tài hoa của người thợ và tâm nguyện của gia chủ.

Khẽ vuốt những mối ghép tinh xảo, ông Quy chậm rãi nói: “Làng dẫu lên phố, nhưng nếp nhà sàn thì không thể phai”. Lời rủ rì ấy nhẹ mà sâu, như một cam kết thầm lặng về việc gìn giữ nếp nhà và bản sắc Cao Lan giữa nhịp đô thị hóa.

Điệu Sinh ca và nhịp múa say lòng người

Đến Mỹ Lâm, tôi may mắn được theo chân bà Vi Thị Sừu - “pho sứ sống” 85 tuổi của tổ dân phố Kim Phú 15, dự buổi sinh hoạt định kỳ của Câu lạc bộ gìn giữ bản sắc văn hóa dân tộc Cao Lan. “Lửa” Sinh ca trong bà Sừu dường như chưa bao giờ tắt kể từ thuở thiếu nữ 16. Đau đầu với di sản cha ông, năm 2011, bà bắt đầu gieo những hạt giống văn hóa đầu tiên khi miệt mài dạy hát cho đám trẻ. Từ những nỗ lực thầm lặng ấy, một đội văn nghệ ra đời rồi vươn mình thành Câu lạc bộ vào năm 2023, quy tụ gần 30 thành viên đủ các thế hệ.

“Sinh ca không chỉ để hát, mà là mạch nguồn nuôi dưỡng tiếng nói và bản sắc của người Cao Lan”, lời chia sẻ của bà Sừu như chạm vào phần sâu thẳm nhất của di sản. Kể từ khi được vinh danh Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia, Sinh ca ngày càng khẳng định sức sống bền bỉ trước thử thách của thời gian. Giai điệu ấy vừa nâng niu nhịp giao duyên, hát ru thuở trước, vừa uyển chuyển bắt nhịp với hơi thở hôm nay bằng những sáng tác mới ca ngợi Đảng, Bác Hồ và diện mạo quê hương đang đổi mới.

Trong sân nhà văn hóa, già trẻ quây quần. Giọng nam trầm ấm mở đầu, giọng nữ luyến láy đáp lời, hòa cùng tiếng trống Tang sành, lênh pán giữ nhịp, pò lè đu dật và thanh la, chũm chọe điểm xuyết, tạo nên mạch âm thanh mộc mạc mà sâu thẳm. Âm thanh vừa lan tỏa, nhịp trống bỗng dồn dập, mở lối cho điệu múa nhập cuộc. Các thành viên bước ra giữa sân, tay uyển chuyển, chân nhịp nhàng khi khoan thai, lúc dồn dập. Từ điệu múa xúc tép, phát nường tra hạt đến cầu mùa, mỗi động tác như nối dài lời hát, tái hiện sinh động đời sống lao động của đồng bào Cao Lan.

Âm nhạc dẫn nhịp, hình thể mở ý, tất cả hòa quyện thành một chỉnh thể diễn xướng rộn ràng, cuốn mọi người vào nhịp điệu hoan ca. Bà Sừu cười rạng rỡ, nắm lấy tay tôi, kéo vào nhịp múa xúc tép. Những bước chân, động tác tay ban đầu còn lóng ngóng nhưng giữa tiếng cười giòn giã và nhịp trống rền vang, tôi thấy

mình đã “nhập cuộc”, trở thành mảnh ghép nhỏ trong không gian văn hóa sống động ấy.

Vị nhớ trong thức quà quê

Sáng sớm, tổ dân phố Kim Phú 15 chìm trong sự tĩnh lặng, chỉ có làn sương mỏng lảng và hơi ẩm vấn vương quanh những nếp nhà sàn. Từ căn bếp nhỏ của chị Hoàng Thị An, mùi gạo ngâm chua dịu dịu bay ra, quyện chặt vào làn khói mỏng. Bên ánh lửa bập bùng, chị bảo: “Muốn hiểu người Cao Lan, hãy bắt đầu từ mâm cơm - nơi lưu giữ rõ nét nhất tâm hồn và cội rễ văn hóa của đồng bào”.

Ngồi cạnh chiếc cối đá nhuộm màu thời gian, tôi say sưa nhìn đôi tay chị thoăn thoắt giã bột. Để làm nên món “bún vắt” trứ danh, mọi công đoạn đều cực kỳ tuyệt sự vội vã. Gạo tẻ phải được chọn lọc kỹ càng, ngâm chua vừa độ, đãi sạch rồi phơi khô. Sau đó, gạo được giã hoàn toàn thủ công cùng một chút cơm nguội để tạo độ kết dính. “Bún vắt phải làm bằng tay thì mới có hồn”, chị An rạng rỡ cười, đôi tay khéo léo nắn nót từng vắt bún trắng ngần, tròn tựa. Thức quà mộc mạc ấy khi dọn lên mâm, chỉ cần chan nước dùng ngọt thanh từ thịt gà, điểm thêm chút rau ngót rừng là đủ đánh thức mọi giác quan. Cái mềm nhưng dai của sợi bún, vị chua thanh của men tự nhiên quyện vào nhau tạo nên dư vị nguyên bản, ăn một lần là vương vấn mãi.

Từ đĩa bún giản dị, bức tranh ẩm thực của người Cao Lan tiếp tục mở ra cả một hệ sinh thái phong phú của núi rừng. Đó là những thức quà dẻo thơm mang lời nguyện cầu mùa màng no ấm: Xôi đen óng ả, xôi ngũ sắc rực rỡ, xôi lá gừng thơm lừng hay những chiếc bánh chưng bố, bánh chưng mẹ, bánh chim gâu xinh xắn. Mâm cơm đãi khách đượm vị quê nhà với vịt bầu nấu măng chua, thịt lợn ướp chua, thịt gà trống thiếu hấp xôi... Chị An bộc bạch: “Giữ món ăn truyền thống là giữ lấy hồn cốt của cha ông”. Lời chị An nói tuy nhẹ nhàng mà kiên định, tựa như rễ cây cắm sâu vào lòng đất, vững vàng neo giữ “vị nhớ” cho mảnh đất này.

Khép lại hành trình, khung hình đọng lại trong tôi không phải là phố xá phồn hoa, mà là nụ cười mộc mạc bên mâm cơm ấm, là nếp nhà sàn gỗ trầm mặc qua nửa thế kỷ, là điệu Sinh ca mê đắm. Nhịp đô thị hóa như chất xúc tác tôn lên nét duyên Cao Lan, gieo vào lòng người những vấn vương ■

Nhịp múa xúc tép uyển chuyển, tái hiện sinh động nhịp sống lao động và vẻ đẹp dung dị của người Cao Lan (ảnh trái). Bà Vi Thị Sừu truyền dạy cách gõ trống Tang sành cho thế hệ trẻ (ảnh phải).

Cao Mã Pờ địu dàng núi xuân

■ Phóng sự ảnh: HOÀNG HÀ

Khói lam chiều quyện trong sắc đào phai dịu dàng núi xuân.

THÁNG BA VỀ, KHI NHIỀU NƠI TRÊN CAO NGUYÊN ĐÁ ĐỒNG VĂN ĐÃ DẦN KHÉP LẠI MÙA HOA THÌ Ở CAO MÃ PỜ (XÃ TÙNG VÀI) SẮC XUÂN MỚI BỪNG LÊN TRONG NHỮNG CÁNH ĐÀO PHAI NỞ MUỘN. NẪM Ở ĐỘ CAO GẦN 1.800 M SO VỚI MỰC NƯỚC BIỂN, NƠI ĐÂY ĐƯỢC VÍ NHƯ XỨ SỞ CỦA HOA ĐÀO, VỚI NHỮNG CÁNH HOA MỎNG MẠNH, CHAO NGHIÊNG, DỊU DÀNG NÚI GIỮ MÙA XUÂN. NỔI BẬT GIỮA TRONG KHÔNG GIAN ẤY LÀ HOMESTAY NÚI HOA VỚI NHỮNG RỪNG ĐÀO, VƯỜN CẢI KHOE SẮC TRONG SƯƠNG MỜ BẢNG LÁNG. DU KHÁCH ĐẾN ĐÂY CẢM GIÁC NHƯ LẠC VÀO MIỀN CỔ TÍCH, LẮNG NGHE NHỮNG THANH ÂM CỦA ĐẠI NGÀN VÀ LƯU GIỮ VẺ ĐẸP THIÊN NHIÊN NƠI MIỀN BIÊN VIỄN.

Vòng tay mẹ chờ che giữa đại ngàn.

Homestay Núi Hoa với những nếp nhà trình tường là sự lựa chọn của nhiều du khách.

Sắc thổ cẩm và sắc hoa tạo nên bức tranh xuân đậm đà bản sắc.

Những vườn đào tại Núi Hoa nở rộ cuối mùa xuân.

Tháng ba về, nhiều du khách đến Cao Mã Pờ lưu giữ khoảnh khắc thiên nhiên tươi đẹp.

Du khách thích thú chụp ảnh cùng người dân địa phương.

◀ Khung cảnh bình minh, sương mù bàng lãng giữa miền sơn cước.

Chạm bằng vị giác

■ THU PHƯƠNG

NẾU CẢNH SẮC THIÊN NHIÊN LÀ CẢNH CỬA ĐẦU TIÊN CHÀO ĐÓN DU KHÁCH, THÌ ẨM THỰC CHÍNH LÀ LỜI MỜI Ở LẠI ĐẦY QUYẾN LUYẾN CỦA TUYÊN QUANG. MỖI MÓN ĂN NHƯ MỘT LÁT CÁT VĂN HÓA, HỘI TỤ TINH HOA ĐẤT TRỜI VÀ MÈN TÌNH MỘC MẠC CỦA NGƯỜI MIỀN CAO, ÂM THẦM LAN TỎA, THẤM SÂU VÀO VỊ GIÁC. ĐỂ RỒI, KHOẢNH KHẮC CHẠM VÀO XỨ TUYÊN KHÔNG CHỈ LÀ BƯỚC CHÂN QUA MIỀN CẢNH SẮC, MÀ LÀ HÀNH TRÌNH CẢM NHẬN VÀ LƯU GIỮ NHỮNG DƯ VỊ KHÓ PHAI VỀ VÙNG ĐẤT CỰC BẮC GIÀU BẢN SẮC.

Sản vật địa phương đạt chuẩn OCOP ngày càng khẳng định chất lượng, chinh phục người tiêu dùng.

Đánh thức vị giác từ chiều sâu văn hóa

TUYÊN Quang là nơi hội tụ của 22 dân tộc anh em. Mỗi cộng đồng là một chủ thể sáng tạo, gìn giữ những công thức truyền đời, cùng dệt nên bức tranh ẩm thực phong phú, đậm đà bản sắc. Từ gà đồi, cá suối, lợn bản đến rau rừng, mỗi nguyên liệu đều mang hơi thở núi rừng, được chất lọc qua bàn tay khéo léo của con người để trở thành những món ăn mộc mạc mà tinh tế, mang theo cả ký ức cộng đồng, phong tục tập quán và triết lý sống hài hòa với tự nhiên.

Từ một loại củ mang độc tính, qua tri thức dân gian và sự nhẫn nại trong từng công đoạn ngâm, ninh suốt nhiều giờ, người Mông đã

biến ấu tẩu từ “độc” thành “được”, làm nên món cháo Ấu tẩu độc đáo. Vị đắng quyện cùng vị béo của nước xương, hương nếp, vị bùi của trứng gà, thịt lợn băm, vị cay nồng ấm của tia tô, hành hoa mang đến một trải nghiệm vừa lạ vừa sâu lắng. Còn món Thắng cố lại mở ra một không gian văn hóa sống động. Vốn là thức “canh thịt ngựa” truyền thống, nhưng để chiều lòng thực khách, Thắng cố được linh hoạt biến tấu bằng thịt và nội tạng bò, trâu, thay thế một phần cho thịt ngựa khan hiếm. Dầu vậy, linh hồn của món ăn vẫn vẹn nguyên ở chảo nước dùng sền sệt, được ninh thâu đêm từ xương, lục phủ ngũ tạng, quyện hương 12 loại gia vị đại ngàn như thảo quả, hoa hồi, quế, lá chanh... Phần thịt sau khi đảo xém lửa trên chảo gang được thả vào ninh nhừ, ngâm trọn tinh túy núi rừng. Ông Vàng Mí Chứ, người nhiều năm “giữ lửa” chảo Thắng cố ở chợ phiên Mèo Vạc, chia sẻ: “Với người Mông, quây quần bên chảo Thắng cố khỏi nghĩ ngút, nâng chén rượu ngô, mọi ranh giới lạ - quen đều tan biến, đưa mọi người xích lại gần nhau”.

Nếu mâm Thắng cố của người Mông mang khí chất cộng đồng mạnh mẽ, thì ẩm thực của các dân tộc khác lại điểm xuyết sắc thái riêng tinh tế. Người Dao gây thương nhớ bằng những món quà của “lửa và khói” như thịt lợn muối chua, thịt treo gác bếp đượm mùi hạt dổi, mắc khén. Trong khi đó, người Cao Lan, Sán Diu lại mềm mại hơn với mì vắt, bánh chim gâu, thịt chua và canh lá rừng thanh mát. Người Tày, Nùng gửi gắm lòng thành kính qua nếp nương xôi ngũ sắc - biểu tượng cho sự giao hòa của ngũ hành trời đất.

Như những đóa hoa nở giữa đại ngàn, các thức ngon mang đậm hồn cốt bản địa xứ Tuyên từng bước ghi dấu trên bản đồ ẩm thực quốc gia. Cá Bống, phở Ngô, cháo Ấu tẩu được vinh danh trong Top 121 món ẩm thực tiêu biểu Việt Nam; Mèn mèn, Thắng cố, Thịt treo gác bếp góp mặt trong Top 100 món ăn đặc sản nổi bật; mật ong Bạc hà, chè Shan tuyết, bánh Tam giác mạch và Hồng không hạt Quán Bạ được xếp hạng trong Top 100 đặc sản quà tặng quốc gia - khẳng định sức sống bền bỉ và giá trị văn hóa đặc sắc của ẩm thực vùng cao.

Không dừng lại ở đó, nhiều sản vật địa phương còn mang trên mình “tấm hộ chiếu” OCOP như: Cam Sành Hàm Yên, chè Shan tuyết, mật ong Bạc hà, bánh Tam giác mạch... Mỗi “sao OCOP” không chỉ là sự ghi nhận chất lượng, mà còn phản ánh bước chuyển tư duy, từ sản xuất manh mún sang chuỗi giá trị, từ bán hàng sang kể chuyện văn hóa, góp phần nâng tầm đặc sản xứ Tuyên.

“Đại sứ” văn hóa

Không dừng lại ở gian bếp nhỏ của mỗi gia đình, ẩm thực xứ Tuyên đã vươn lên trở thành “đại sứ” văn hóa trên bản đồ du lịch. Các cơ sở homestay cộng đồng khéo léo biến nếp sinh hoạt thường nhật thành một “sân khấu” trải nghiệm không khoảng cách. Ở đó, du khách được hóa thân thành người đồng sáng tạo, trực tiếp chạm tay vào nguyên liệu, tự mình đánh thức những hương vị nguyên bản của đại ngàn.

Xây dựng Homestay Mác Cọp từ năm 2020, chị Bàn Thị Thương - cô gái Dao Tiên ở thôn Khâu Tràng, xã Hồng Thái đã hiện thực hóa mô hình sinh thái khép kín “từ trang trại đến bàn ăn”. Duy trì đàn lợn đen hơn 200 con, gần 100 gà đồi và canh tác 1.000 m² lúa kết hợp thả cá chép ruộng, chị chủ động nguồn nguyên liệu sạch, gìn giữ trọn vẹn hương vị núi rừng trong từng mâm cơm đãi khách. Anh Trần Mộng Long, du khách đến từ thành phố Đà Nẵng chia sẻ: “Khoảnh khắc cùng gia chủ chọn

Du khách thích thú trải nghiệm cách tráng phở ngô.

nguyên liệu, nhóm lửa, nấu nướng và dùng bữa trong không gian truyền thống, tôi thấy mình chính thức trở thành một phần của nhịp sống bản địa. Rồi Khâu Tràng, đọng lại trong tôi không chỉ là vị ngon của món ăn, mà còn có ký ức sống động về người Dao Tiền hiếu khách”.

Sở hữu 2 sản phẩm chè Shan tuyết OCOP 5 sao cấp quốc gia cùng quy trình sản xuất đạt tiêu chuẩn châu Âu, Hợp tác xã Chế biến chè Phìn Hồ, xã Thông Nguyên không chỉ bán sản phẩm, mà còn chinh phục du khách thông qua “tour trải nghiệm mùa trà ở bản Phìn Hồ”. Chị Hoàng Tú Phượng, du khách đến từ Hà Nội kể: “Chúng tôi theo chân nghệ nhân lên đồi chè cổ thụ từ lúc sương còn giăng, tự tay hái búp chè “một tôm hai lá”, trực tiếp đứng bếp sao trà thủ công, rồi nhấp chén trà giữa biển mây, cảm nhận rõ sự an nhiên hiếm có. Đó không chỉ là một chuyến đi, mà là hành trình chạm vào giá trị văn hóa bản địa của người Dao đỏ”.

Nhận diện ẩm thực là “căn cước văn hóa”, nhiều địa phương như Hồng Thái, Nà Hang hay phường Hà Giang 1 đã chủ động kiến tạo không gian trình diễn thông qua Ngày hội văn hóa ẩm thực. Ở đó, món ăn được đặt vào đúng ngữ cảnh văn hóa, có câu chuyện, con người và ký ức cộng đồng để mỗi hương vị không chỉ để thưởng thức, mà còn để kể, để lan tỏa và kết nối. Nhiều địa phương còn tổ chức lớp dạy nấu ăn, giúp người dân vừa nâng cao tay nghề phục vụ, vừa giữ gìn tinh hoa ẩm thực truyền thống.

Từ giá trị bản địa, sức hấp dẫn của ẩm thực xứ

Tuyên đang từng bước chinh phục cả những chuyên gia quốc tế. Sau chuyến khảo sát một số khu vực canh tác nông nghiệp tại xã Yên Minh hồi đầu tháng 3 vừa qua, ông Matsuo Tomoyuki, Giám đốc Hiệp hội Ẩm thực Nhật Bản - Việt Nam cùng các chuyên gia ẩm thực hàng đầu từ “Đất nước mặt trời mọc” đã đánh giá rất cao tiềm năng của hạt Tam giác mạch, mật ong Bạc hà và chè Shan tuyết. Chuyến khảo sát là bước ngoặt quan trọng, mở ra cơ hội để nông sản và ẩm thực vùng cao vượt khỏi phạm vi món ngon bản địa, vươn tới sản phẩm xuất khẩu giá trị cao, gắn kết du lịch nông nghiệp với thị trường quốc tế.

Hành trình chạm vào xứ Tuyên không chỉ là trải nghiệm vị giác, mà còn là hành trình chạm vào tầng sâu văn hóa, nơi mỗi món ăn là một lát cắt ký ức, mỗi hương vị là một câu chuyện về đất và người. Khi ẩm thực trở thành ngôn ngữ của bản sắc, Tuyên Quang đang dùng chính sự mộc mạc, chân thành và chiều sâu văn hóa riêng có để chạm tới trái tim du khách

DU LỊCH XANH

Dư vị chè xanh

NẮNG sớm vùng cao không gắt mà trong vắt như mật ong. Tôi đứng giữa đồi chè hít một hơi thật sâu cái không khí thanh khiết còn vương mùi nhựa lá non. Thấy bà cụ thoăn thoắt hái những búp “một tôm hai lá”. Tôi tò mò hỏi:

- Bà ơi, sao mình không dùng máy hái cho nhanh, giờ làm thủ công thế này có vất quá không bà?

Bà cụ dừng tay, nheo mắt cười, nụ cười hiền hậu hẳn dấu vết thời gian:

- Làm máy thì nhanh thật, nhưng cái máy nó không biết chọn búp ngon. Chè xanh mình làm du lịch là để khách về đây thấy cái tâm của người làm chè đất này.

Lời bà nói nhẹ tênh mà thấm. Hóa ra, giá trị của du lịch xanh không chỉ nằm ở màu lá, mà còn ở cách con người ứng xử với thiên nhiên.

Rời đồi chè, tôi thông thả bước lên hiên nhà sàn gỗ theo lời mời của bà cụ. Chén trà vừa rót ra, làn

khói mỏng mang theo mùi cốm non đặc trưng lan tỏa. Nhấp một ngụm, vị chát thanh ban đầu tan nhanh, nhường chỗ cho vị ngọt hậu sâu thẳm nơi cuống họng.

Tôi khẽ thốt lên:

- Sao trà ở đây vị khác hẳn trà phố thị cháu hay uống thế bà?

- Vị trà này uống dưới tán cây, bằng nước suối nguồn và bằng cái thong dong của người không vội vã. - Bà vừa thêm nước vừa thủ thỉ.

Trong không gian tĩnh lặng, chỉ có tiếng chim hót và tiếng gió rì rào qua nương chè, tôi chợt nhận ra mình đã quá quen với những ly cà phê vội vàng nơi phố thị. Du lịch xanh chẳng cần gì đắt đỏ, đôi khi chỉ là một hành trình trở về với những giá trị nguyên bản, để tâm hồn được “tắm” trong sắc xanh nguyên sơ và nhâm nhi dư vị chè xanh thanh tao.

ĐỨC HẢI

“Thế hệ vàng” trong văn học Việt Nam. Từ phải sang, hàng trước: Nam Cao, Nguyễn Hồng, Kim Lân, Nguyễn Đình Thi. Hàng sau: Tô Hoài, Nguyễn Huy Tưởng, Hoàng Trung Thông, Chế Lan Viên, Nguyễn Xuân Sanh, Học Phi, Nguyễn Đỗ Cung.

Tiếp tục cùng “sông núi trên vai”

■ MAI NAM THẮNG

Có danh ngôn rằng: Bất kỳ người lính nào cũng có quyền ước mơ trở thành Thống chế!
Cách nay 55 năm, mở đầu bài thơ Bài ca Xuân 71, nhà thơ Tố Hữu đã dẫn lời của 2 danh nhân vĩ đại:

Gót-tơ nói: Phải hành động!
Lê-nin: Nên biết ước mơ...

THẬT thú vị khi nhà thơ lớn lại kêu gọi nhân loại “phải hành động”, còn nhà cách mạng thiên tài của thế giới lại khuyên mọi người “nên biết ước mơ”.

Vâng, ước mơ là một trạng thái tinh thần hết sức cần thiết và quan trọng trong đời sống của mỗi cá nhân và rộng lớn hơn là mỗi cộng đồng, mỗi dân tộc. Cao hơn ước mơ là khát vọng. Khi con người có khát khao mãnh liệt, nó sẽ là động lực thôi thúc nỗ lực phấn đấu để đạt được điều khao khát. Ước mơ và khát vọng chân chính của mỗi cá nhân luôn hài hòa với ước mơ và khát vọng của cộng đồng, của dân tộc và xu thế của thời đại. Đó là những ước mơ và khát vọng lớn!

Làm người chân chính phải có ước mơ và khát vọng lớn, đặc biệt là với tuổi trẻ, bởi họ là chủ nhân tương lai của đất

nước. Tuy nhiên, những ước mơ tích cực, những khát vọng lớn lao phải được ươm trồng và vun đắp thông qua giáo dục và rèn luyện. Trong đó, văn học, nghệ thuật (VHNT) có vai trò hết sức quan trọng và hiệu quả. Bởi con đường nhận thức ngắn nhất là đi từ trái tim đến với trái tim. Thông qua sự cảm nhận và rung động trước những hình tượng nghệ thuật tiêu biểu, công chúng nghệ thuật sẽ tự hình thành, ấp ủ và nuôi dưỡng những khát vọng mãnh liệt và dần thân để thực hiện khát vọng ấy.

Lẽ dĩ nhiên, để có được hiệu quả nghệ thuật như trên, bản thân những người sáng tạo nên những hình tượng nghệ thuật, cũng phải mang trong mình những hoài bão tiến bộ, những khát vọng lớn lao, đại diện cho khát vọng của cộng đồng và

dân tộc. Trong lịch sử đấu tranh giải phóng dân tộc cũng như trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, VHNT cách mạng đã góp phần bồi đắp tâm hồn, nhân cách cho các thế hệ nhân dân để tạo nên sức mạnh tổng hợp của dân tộc, thực hiện thắng lợi các mục tiêu của sự nghiệp cách mạng qua các thời kỳ. Ngày nay, trước yêu cầu nhiệm vụ phát triển văn hóa, xây dựng nhân cách con người mới trong môi trường và hoàn cảnh mới, VHNT càng cần phải phát huy sức mạnh và lợi thế đặc biệt của mình. Theo đó, cùng với sự nỗ lực của các ngành chức năng và toàn xã hội, trước hết đội ngũ văn nghệ sĩ phải dẫn thân, nhập cuộc và là những tấm gương sáng về đạo đức và nhân cách. Đó là bài học thực tiễn của VHNT trong các cuộc kháng chiến giải phóng dân tộc và bảo vệ Tổ quốc trước đây, mà những thành tựu to lớn của nó đã trở thành một bộ phận quan trọng của di sản văn hóa dân tộc.

Trong thời kỳ kháng chiến cứu nước, khát vọng lớn nhất của dân tộc ta là Độc Lập, Tự Do và Thống nhất đất nước. Để góp phần thực hiện khát vọng ấy, đông đảo văn nghệ sĩ thuộc nhiều thế hệ đã gác ngòi bút cách mạng, hăng hái phục vụ kháng chiến. Nổi bật là thế hệ văn nghệ sĩ trẻ vừa “lớn lên trong mùa cách mạng” đã hăng hái tham gia công cuộc “xé dọc Trường Sơn đi cứu nước/ Mà lòng phơi phới dậy tương lai” (thơ Tố Hữu). Họ lên đường với nhiệt huyết tuổi trẻ và

Nhà thơ cách mạng Tố Hữu (đội mũ) với văn nghệ sĩ Trường Sơn.

tinh thần lạc quan cách mạng. Họ “vào mặt trận khi mùa ve đang kêu/ Dầu hồn bi lẩn hết vòng tuổi nhỏ/ Có ai biết trong ba lô không có/ Một, hai, ba... giọng chú ve kim” (thơ Hoàng Nhuận Cầm). Họ xác định: “Chúng tôi đi không tiếc cuộc đời mình/ Nhưng tuổi hai mươi làm sao không tiếc/ Nhưng ai cũng tiếc tuổi hai mươi thì còn chi Tổ quốc?” (thơ Thanh Thảo)... Có thể nói, “dẫn thân” là nét nổi bật của đội ngũ văn nghệ sĩ trẻ trong kháng chiến cứu nước. Tinh thần ấy cộng hưởng với chủ nghĩa anh hùng cách mạng, là nền tảng để thăng hoa cảm hứng công dân. Đó là là tâm huyết phổ biến của một thời kỳ, một thế hệ. Rất nhiều văn nghệ sĩ thế hệ ấy đã ngã xuống trên chiến trường trong tư thế của người chiến sĩ, như: Vũ Đình Văn, Xuân Quỳnh, Nguyễn Mỹ, Chu Cẩm Phong, Lê Anh Xuân... Cuộc đời họ mãi mãi tuổi hai mươi và tác phẩm của họ trường tồn trong kho tàng văn hóa của dân tộc.

Trong khuôn khổ Ngày thơ Việt Nam lần thứ 24-Nguyên tiêu Bính Ngọ 2026 do Hội Nhà văn Việt Nam tổ chức dịp Rằm tháng Giêng vừa qua tại Quảng Ninh, có cuộc tọa đàm chủ đề “Phẩm giá của thơ ca” rất sôi nổi và thú vị. Đa số các ý kiến đều cho rằng: Nói “phẩm giá của thơ ca” cũng là nói phẩm giá của nhà thơ và rộng lớn hơn là phẩm giá của văn nghệ sĩ. Xưa nay, phần lớn những người sáng tạo nên những tác phẩm VHNT có giá trị tư tưởng và nghệ thuật cao, cũng chính là những tấm gương để công chúng tiếp nhận, thông qua tác phẩm mà ngưỡng mộ và noi theo. Hình ảnh Bác Hồ qua tập thơ Nhật ký trong tù là một tấm gương sáng về nhân cách của người chiến sĩ cách mạng. Các nhà văn Chu Cẩm Phong, Dương Thị Xuân Quý, Lê Anh Xuân... là những tấm gương về nhân cách người cầm bút trong kháng chiến giải phóng dân tộc. Đọc Nhật ký Đặng Thùy Trâm và Mãi mãi tuổi hai mươi của Nguyễn Văn Thạc, thế hệ trẻ hôm nay càng ngưỡng mộ những tấm gương tiêu biểu của một thế hệ tiêu biểu...

Cổ nhân dạy: “Văn dĩ tải đạo” và “văn học là nhân học”. Ngày nay, phẩm chất “Văn là Người” của người nghệ sĩ còn đòi hỏi thái độ rõ ràng, quyết liệt của “Người Văn” trong cuộc đấu tranh chống lại cái ác, cái xấu; bảo vệ và tôn vinh cái tốt, cái đẹp. “Chống” quyết liệt phải đi đôi với “Xây” tích cực; phải góp phần phát hiện, tôn vinh những nhân tố mới, những điển hình tiên tiến và quảng bá, nhân rộng những điển hình ấy; để cái tốt, cái đẹp ngày càng nảy nở, sinh sôi, phổ biến. Đặc biệt, văn nghệ sĩ chân chính phải kiên quyết đấu tranh chống các quan điểm lệch lạc, sai trái trong VHNT; không a dua theo các luận điệu cực đoan, xuyên tạc... Bởi vì đó là sự vô tình hoặc cố ý tiếp tay cho âm mưu “diễn biến hòa bình” và “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”...

Nhớ lại mùa xuân năm 2019, lần đầu tiên Ngày thơ Việt Nam (lần thứ XVII) có sự tham gia của các nhà thơ đến từ hơn 10 quốc gia và lãnh thổ. Các đồng nghiệp quốc tế đã hết sức tâm đắc và thú vị với chủ đề của Ngày thơ năm ấy là “Sông núi trên vai” - mượn câu thơ của một nhà thơ thế hệ kháng chiến cứu nước. Ngày nay, hơn lúc nào hết, văn nghệ sĩ nước nhà mà nòng cốt là thế hệ trẻ, hãy xiết chặt đội ngũ, xốc lại hành trang, tiếp tục “sông núi trên vai”, đồng hành cùng đất nước trong Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc!

Cây bàng

trước sân trường

■ Truyện ngắn: KIỀU XUÂN QUỲNH

VÂN vén những chiếc lá bàng vừa được cơn mưa đêm gột rửa bụi khói công nghiệp, nhìn về phía trường học. Trong lớp người thầy giáo trẻ đang uốn nắn cho đám học trò những nét chữ. Lớp học ấy Vân và cậu bạn thân gần nhà từng gắn bó cùng nhau những năm tháng học trò. Cậu ta cũng từng ước mơ trở thành thầy giáo đứng trên bục giảng. Cậu còn muốn sau này sẽ ươm mầm những mầm non hội họa trên miền sỏi đá này để những bức tranh xanh tươi không ám màu bụi khói.

Ngày ấy, mái nhà cấp bốn của Vân có cánh cửa phụ đi vào sân trường. Cậu bạn vẫn thường rủ Vân ở lại muộn hơn sau buổi tan trường để nhặt những trang giấy trắng về vẽ tranh. Từ mười hoa tay của cậu truyền sang Vân niềm hứng khởi để vẽ những nét chì đầu tiên phác họa: cỏ cây, mây núi, dòng sông và cả hình ảnh từng nhóm học trò đang đùa vui trong sân trường giờ ra chơi. Đôi khi mười hoa tay ấy vẫn nắm lại để cốc nhẹ vào đầu Vân như một người thầy nghiêm khắc. Bức tranh đầu tiên Vân vẽ hoàn chỉnh là khung cảnh sân trường có hai người học trò đeo khăn quàng đỏ. Cô gái đeo chiếc nơ hồng trên mái tóc đang khom người nhặt trái bàng còn cậu bé đang xếp những trái bàng khác vào vòng ô quan. Những kỷ niệm của Vân và cậu bạn bắt đầu từ một trái bàng già.

Hồi lớp hai, nhóm của Vân được phân công trồng một cây phượng vào bốn hoa. Sau khi ăn hết trái bàng, cậu bạn của Vân đã đã lén ươm hạt dưới gốc phượng. Thời gian trôi đi, hạt bàng bật mầm cao lớn che phủ cả cây phượng vĩ đang dần héo úa bởi vết cửa bằng mảnh thủy tinh.

Những bức tranh sau này Vân vẽ mang dáng hình cậu bạn và cả những ký ức tuổi thơ đang bị xâm lấn bởi khói bụi công nghiệp đang bao phủ lên miền núi đá vôi này. Hồi ấy, hai đứa đã đặt tên cho những ngọn núi đá vôi gần nhà là những cái tên: “Kỳ lân”, “Ông lão câu cá”, “Bà lão chơi cờ”. Cậu bạn thường bảo Vân sau này lớn lên hai đứa mình sẽ trèo lên

những ngọn núi ấy để chạm tay vào những đám mây trên bầu trời. Vậy mà bàn tay chưa kịp vén những đám mây, miền quê của Vân bỗng có sự đổi thay.

Hôm ấy, con đường nhỏ trước nhà Vân rung lắc khác thường khi xuất hiện những chiếc xe tải nặng, những chiếc máy xúc vươn gầu nuốt chửng ngọn đồi đầy hoa rừng... Con đường mới mở dẫn vào khe núi khắp khảnh mảnh đá vỡ, cắt đi một phần đất nghĩa trang. Tiếng động cơ gầm gào phá vỡ giấc ngủ của những người đang yên giấc ngàn thu.

Hôm sinh nhật mẹ, Vân bảo cậu bạn chờ lên phố huyện mua chiếc bánh về tặng mẹ. Vân nhớ có lần đi qua tiệm bánh mẹ bảo: “Sau này có điều kiện, sinh nhật con mẹ sẽ mua một chiếc bánh thật to”.

Cả gia đình Vân chưa ai được nếm thử vị ngọt của chiếc bánh rực rỡ sắc màu như thế. Vân đã đợi chiếc bánh của mẹ mười năm mà vẫn chưa được. Lúc này, Vân muốn dành một điều kỳ diệu tặng mẹ. Vân hát líu lo khi cầm hộp bánh ngồi sau xe cậu bạn. Cậu bạn cũng vui với niềm vui của Vân nên đã không để ý đến chiếc xe tải đang đổ dốc lao ra từ con đường dẫn vào mỏ đá. Và rồi chiếc bánh mua bằng số tiền tích góp nhờ nhặt giấy vụn sau giờ học trộn trong máu của cậu bạn sau tiếng phanh gấp kéo dài trên con đường đầy đá nhon. Vân khép lại những năm tháng học trò trên chiếc xe lăn. Sau ngày ấy, Vân giam mình trong căn phòng làm bạn với cây bàng phía trường học và những bức tranh phác chỉ duy nhất một màu xám tuyệt vọng. Chỉ trong những bức tranh Vân mới cảm thấy gia đình mình chưa hề có sự đổi thay.

Mỏ đá mở ra nhiều, nghề sửa chữa ô tô bố học được trong quán ngũ lại có đất dựng võ. Bây giờ, bố đã là ông chủ của gara có tiếng tăm khắp vùng này, không còn phải thức khuya dậy sớm xếp trái cây chạy chợ phiên. Ngày bố mới bắt đầu nghề sửa xe, quần áo luôn lấm lem dầu mỡ. Mẹ giặt mà chẳng bao giờ than trách. Bây giờ ngày nào bố cũng diện quần áo đẹp bận rộn tiệc rượu tiếp khách. Mỗi lần bỏ quần áo vào máy giặt mẹ lại trách bố là người chồng vô tâm. Căn nhà ba

Minh họa: BÍCH NGỌC

tầng thềm thang quá. Chiếc cầu thang dẫn lên tầng hai như bức tường vô hình ngăn cách Vân với bố mẹ và thế giới bên ngoài. Những khi người giúp việc mang cơm lên phòng, Vân lại thấy nhớ bữa cơm sum vầy, bố mẹ nhìn nhau nhường miếng cơm cuối cùng cho cô.

Một hôm, mẹ cậu bạn đến tìm, bảo Vân đến tiễn đưa cậu trước khi gia đình đưa hài cốt cậu về quê ngoại. Chiếc xe lăn của Vân chốc chốc lại xóc lên khi vấp phải những hòn đá rơi ra từ những chiếc xe tải chở vật liệu về xây dựng nhà máy xi măng. Sáng ấy, cũng là ngày nhà máy khởi công. Mẹ cậu bạn lau nước mắt nói với mọi người trước khi khơi lấp đất nơi huyệt mộ:

- Không phải là ngày cất mả thay áo mà người sống vẫn phải dẫn lòng đỡ nhà cho người chết.

Vân giấu nỗi buồn trong lòng bằng cách lau vệt bụi trên tấm di ảnh. Vân cảm nhận về bình yên của miền quê hình như vẫn còn đọng trong đôi mắt cậu bạn.

Miền rừng hoang vắng khoác lên chiếc áo của bụi khói công nghiệp khi một rồi nhiều mỏ đá mọc lên. Người người từ miền xa đổ về làm công nhân khai thác đá. Khói bụi từ phía mỏ đá bay về phủ màu vẩn đục lên thảm lúa vàng, bụi bám trên những tán lá bàng trước cửa sổ phòng Vân. Nhiều lần lau ô kính nhìn về phía trường học Vân thấy cô trò trong lớp giật mình bởi tiếng nổ mìn. Cô trò hò hét nhau chui xuống gầm bàn ôm đầu tránh đá rơi. Tiếng đá rơi ào ạt, mảnh đá văng khoét thủng mái ngói lớp học.

Lâu lắm rồi, vùng này mới có thầy giáo trẻ về trường. Đã có nhiều nhà dân và giáo viên chuyển đi vì không chịu nổi sự ô nhiễm của âm thanh, khói bụi. Những học sinh của trường bây giờ là con em của những người công nhân mỏ đá và công nhân nhà máy xi măng. Họ đưa cả gia đình về đây, treo mình trên sợi dây thừng buộc trên vách núi khoan đá nứ giữ miếng cơm mưu sinh. Vài ba tháng vùng này lại có thêm đám tang của một người ngã núi. Phía chân núi mọc lên những căn nhà mà người dân vẫn gọi là xóm mỏ côi. Những dãy nhà tập thể thiếu vắng đàn ông. Người mẹ đối lòng nói với đứa con thơ rằng bố nó đi làm ở một nơi xa lắm. Khiến nó vẫn ngây thơ

tin để rồi hằng đêm nó bảo mẹ nhớ dặn bố mua quà khi đi làm về. Xóm ấy, giờ thành bến đỗ của những tay đãi vàng tìm của lạ trong những đêm phía mỏ vàng bật im tiếng súng. Học sinh vùng này đang dần ảnh hưởng thói côn đồ của những tay phu vàng bậm trợn. Tan học chúng rất hay đánh nhau.

Vân chú ý đến thầy giáo trẻ ngay lần đầu tiên khi tiếng sáo trúc của anh cất lên trong buổi tối xóm công trường mất điện. Tiếng sáo trầm. Vân nghĩ thầy giáo trẻ quá liệu anh có thể cảm hóa lớp măng non đang bị bụi khói cuộc đời bao phủ. Sau những ngày đầu đứng lớp, Vân cảm thấy nét năng động tươi vui lại được tìm thấy trên khuôn mặt đám học trò lớp anh. Màu mực đã không còn đọng trên bàn tay vạt áo sau mỗi giờ tan lớp. Có lần Vân thấy sau buổi học anh tỉ mỉ cắt tóc cho đám học sinh nam dưới cây bàng. Chiếc gương nhỏ treo trên cây bàng cùng cái kéo chiếc lược vung vẩy trên những mái đầu khiến Vân thấy anh thật giống với một người cắt tóc dạo. Bỗng dưng Vân muốn xuống sân trường giúp anh, nhưng nghĩ đến đôi chân tật nguyền phụ thuộc vào chiếc xe lăn, Vân lại chạnh lòng.

Buổi sáng Vân thường thấy anh và đám học trò tỉ mỉ lau những ô cửa kính bám bụi. Ô cửa trong suốt khiến Vân có thể nhìn rõ nét phấn trắng trên tấm bảng đen. Khoảng cách xa quá làm Vân không thể nghe rõ bài giảng của anh. Nhưng những đôi mắt trẻ thơ dõi theo anh cứ như đang lạc vào miền cổ tích. Vân ước giá như đôi chân mình vẫn vẹn nguyên. Vân sẽ chạy đến bên ô cửa sổ lớp anh, để xem trong bài giảng của anh có điều gì đặc biệt.

Sớm nay Vân mở cánh cửa sổ ánh mắt dõi về phía lớp học của thầy giáo trẻ. Ở đó một cô giáo mái tóc nhuộm màu hạt dẻ đang gượng gạo làm quen với đám học trò. Vân nghĩ rằng anh ốm nên ngóng trông cả những buổi học sau nhưng vẫn là hình ảnh cô giáo vung cây thước gỗ rắn đe đám học trò.

Một ngày, Vân nhận được lời kết bạn trên facebook. Vân ngỡ ngàng khi nhận ra thầy giáo trẻ. Trong ảnh đại diện anh đang đứng cùng đám học trò bên trùng trùng sóng vỗ và những chiếc thuyền đánh cá neo đậu tránh bão trên một hòn đảo giữa biển khơi. Vân lau những giọt nước mắt khi đọc những dòng trạng thái anh viết. Thì ra anh là đứa trẻ được nuôi dưỡng trong trại trẻ mồ côi. Nghề giáo đưa anh đến miền núi đá vôi quê Vân bằng nhiệt huyết tuổi trẻ. Bị cắt hợp đồng anh tình nguyện xin ra hải đảo. Ngón tay trên bàn phím của Vân chột dừng lại lâu hơn khi đọc bài thơ anh viết: "Ngoài thềm kia, trái bàng non vẫn mọc giữa căn khô/ Em gái ơi! Đừng khép những ước mơ/ Dẫu đôi chân lặng im trên chiếc xe lăn/ Bầu trời xanh còn đó cánh chim bay/ Ngoài biển khơi, trái bàng vuông vẫn nở hoa/ Dẫu cát trắng vẫn vun gốc bằng những phong ba".

Vân chột mỉm cười khi đọc bài thơ anh viết. Bên dưới bài thơ là bức ảnh anh chụp chung cùng lớp học trò nơi hải đảo. Hình như Vân thấy cánh sóng biển mặn chát vẫn gieo nụ cười trên những khuôn mặt nơi hải đảo.

Ngày mai, Vân sẽ dậy thật sớm, tự đẩy chiếc xe lăn ra sân trường, chạm tay vào cây bàng để tìm lại ước mơ đã đánh mất năm nào. Vân tự nhủ nếu sau này trở thành họa sĩ, Vân sẽ gặp lại anh trong một bức tranh nào đó ■

NGUYỄN ANH ĐÀO

Tháng Ba quê nhà

Đồng đội sấm tháng ba
Lúa đầu bờ lấp ló
Hoa gạo đỏ đầu ngõ
Hoe hoe nắng vàng ươm

Chìm gáy cổ đeo cườm
Hót vang kêu tìm bạn
Hơi đồng chùng đã cạn
Vòng râm ran cựa mằm

Mưa bụi đã vơi dần
Ngô trên đồng xanh lá

Hoa bưởi thơm vội vã
Tiếng gọi mùa sinh sôi

Én lượn chao- có đôi
Phù sa hồng đất bãi
Cánh cò quê mê mãi
Bay trong chiều vắng vương

Sấm chọt đến bất thường
Hạt mưa gieo mát đất
Đồng làng quê tỉnh giấc
Lúa, ngô - xanh kín đồng.

Minh họa: NGỌC AN

LÊ NA

Mây trắng biên cương

Đã ngàn năm mây rong ruổi
Sớm nay vội gì em ơi
Xà cạp - váy Mông sương cuốn
Nhấp nhô lối đá lung trời

Mây đắp chăn hồ nương bắp
Cải, bí khoe ngày non xanh
Vén mây bạc hà chọt gặp
Tùng chùm ong mật lượn quanh

Tu Sản rét sâu hẻm núi
Gió lượn, Nho Quế eo thon

Em dịu mùa xuân bước vội
Trên lưng quấy tấu mây vờn

Bản điện áo hoa mạn trắng
Kìa như xuân đến đây rồi
Biên cương núi quàng khăn ấm
Đào tô sơn thắm má đôi

Áo xanh đường ra biên giới
Dong riêng thấp đỏ triển nương
Hoa như màu cờ hát gọi
Màu xanh tràn đất biên cương.

THY NGUYỄN

Gặp em Hội đèn Ý La

Sông Lô chở ngàn năm tích cũ
Ngậm dòng sâu chân núi Ý La
Tháng Ba tiếng trống lưng bờ cõi
Đón Mẫu về rực rỡ cờ hoa.
Bước kiệu ngọc lặn trầm trên lối cổ
Tàn lọng vàng che khuất dải mây xa
Tiếng bát âm gọi hồn thiêng sông núi
Lòng người say theo nhịp bước kiệu qua.

Ta gặp em giữa nghìn trùng mũ áo
Khói hương trầm mờ ảo bước hài
Em thành kính chấp tay quỳ trước Mẫu
Nét đoan trang đài các thêm xưa...
Đâu phải mộng mà lòng đau đáu nhớ
Dáng em gầy trong sắc đỏ kiệu hoa
Như công chúa Lộ Hoa thời viễn cổ
Lạc giữa đời thâm hiểm thánh Ý La.

Tiếng hò reo vang rung tầng cổ tháp
Mất ta tìm ngàn ngàn lệ hoa
Sử xanh thăm tình người tình đất
Dẫu hội tan Mẫu về nơi nào.
Ta vẫn nghe sóng cuộn Ý La
Đem nỗi nhớ gửi cùng trang sử trắng
Để ngàn sau... còn gặp thêm hoa.

NGUYỄN DOÃN VIỆT

Đường xoan

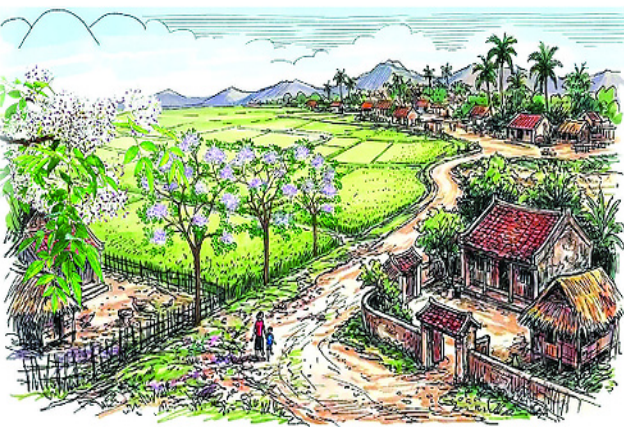
Nhà em cách một khoảnh làng
Con đường xoan nở tím tràn dấu chân.

Ngày chửa mười tám đương xuân
Áo em nhuộm những màu xoan thẹn thùng.

Đường về qua lối dừng đưng
Anh đi ngang ngõ ngập ngừng bước chân.

Rồi mùa xoan nổi mùa xoan
Em đi bỏ lại khoảnh làng bơ vơ.

Năm nay xoan nở thẩn thờ
Cánh xoan tong tả dọc bờ
rơi
rơi.

Minh họa: ĐỨC TRẦN

CAO THANH MINH

Xênh xang trảy hội mùa xuân

Xênh xang trảy hội mùa xuân
Mớ ba mớ bảy chiếc quần lĩnh đen
Tay bưng coi đưng trâu tằm
Mời anh mời chị tô thêm má hồng

Yếm đào thắt đáy lưng ong
Lúng la lúng liếng tơ lòng em trao
Lũy tre vương sợi nắng đào
Cây hoa gạo đỏ chào mào riu ran

GIẢI THOẠI

"Lá đơn bằng thơ" và lòng trắc ẩn của một tài nữ

■ HẢI YẾN

GIẢI thoại về bà Huyện Thanh Quan không chỉ dừng lại ở sự thông minh, mà còn là minh chứng cho một tâm hồn nghệ sĩ phóng khoáng, vượt ra ngoài những khuôn thước gò bó của chốn cung đình Huế thời bấy giờ.

Chuyện kể rằng, có một người đàn bà tên là Nguyễn Thị Đào, chồng đi lính xa nhà đã lâu không về. Vì gia cảnh neo đơn, mẹ già con dại, bà Đào tìm đến cửa quan xin được về quê quán làm ăn, chờ chồng. Bà Huyện Thanh Quan đã phóng bút viết ngay vào tờ đơn hai câu thơ:

"Phó cho con Nguyễn Thị Đào
Nước trong leo lẻo cấm sào đợi ai?"

Về mặt chữ nghĩa, câu thơ vừa nhắc tên "Đào", vừa gợi lên hình ảnh một con thuyền đậu bến nước trong veo, chờ đợi người chèo lái. Nhưng sâu xa hơn, đó là lời thấu hiểu cho lòng thù chung của người vợ trẻ. Khi lá đơn này trình lên, quan địa phương không dám quyết vì thấy lời lẽ quá đối phong lưu, bèn đệ lên đến tận tay vua Minh Mạng.

Vua Minh Mạng vốn là một vị quân vương hay chữ. Đọc xong, ngài không những không trách bà Huyện "đùa giỡn phép công", mà còn bật cười sáng khoái. Vua nhận ra cái tài tình trong cách dùng chữ, cái tình người ấm áp phía sau mỗi nét bút. Ngài phán rằng: "Người viết đơn này chắc hẳn là một bậc tài nữ" và chuẩn y cho lời thỉnh cầu của bà Đào.

Giai thoại này đã tô đậm cốt cách của bà Huyện Thanh Quan: một nữ sĩ không chỉ giỏi về nghệ thuật đối châm, niêm luật mà còn sở hữu một trái tim đa cảm. Dấu sống giữa nghi lễ nghiêm ngặt, bà vẫn giữ được cái "ngông" của người nghệ sĩ và sự đồng cảm sâu sắc với thân phận phụ nữ trong xã hội cũ.

Liền anh liền chị hân hoan
Hương quê ngan ngát hoa xoan tím trời
Lũy tre xào xạc gió mời
Dòng sông bến cũ trao lời vấn vương

Trà xanh một bát yêu thương
Bên nhau hát đối má hường giao duyên
Giữa dòng một chiếc thuyền duyên
Lạc trong chốn cảnh bông tiên hương mùa.

Nhà văn Nguyễn Phú

Chậm chậm một lối đi..

■ TRẦN ĐỨC TĨNH

Nhà văn Nguyễn Phú.

KHÔNG ít tên tuổi lớn của văn chương Việt Nam đã được tôi luyện và định hình từ những không gian khắc nghiệt, hoặc là chiến trường, hay những miền đất xa xôi, heo hút. Nếu như lớp nhà văn trưởng thành trong kháng chiến đông đảo đến mức khó có thể kể hết, thì một số nhà văn sinh ra và lớn lên ở vùng xuôi nhưng gắn bó và trưởng thành trên vùng núi cao lại có thể kể ra rất rành mạch. Có thể thấy rõ điều ấy ở Nguyễn Huy Thiệp, người từng có những năm tháng dạy học ở Sơn La, nơi đã hun đúc nên một giọng văn sắc lạnh, dữ dội mà vẫn thấm đẫm nhân sinh. Hay Ma Văn Kháng với quãng đời thanh xuân gắn bó cùng Lào Cai, đã mang vào trang viết một thế giới miền núi vừa chân thực vừa giàu chất trữ tình, đầy áp hơi thở đời sống và văn hóa bản địa. Trong mạch chảy ấy, vẫn có những người viết chưa ồn ào định danh, chưa đạt tới tầm vóc của những “đại thụ”, nhưng đã âm thầm tích lũy cho mình một nền tảng vững chắc từ chính những miền đất xa xôi ấy. Họ viết bằng trải nghiệm, bằng ký ức, bằng những va đập trực tiếp với đời sống con người nơi biên viễn. Và biết đâu, từ chính những lặng lẽ hôm nay, một tên tuổi đủ tầm vóc sẽ dần được định hình, để một ngày nào đó, đứng vào hàng ngũ những cây đại thụ của văn chương, bắt đầu từ những vùng đất tưởng như ngoài rìa của trung tâm, nhưng lại là cội nguồn sâu thẳm của cảm hứng sáng tạo.

Nhân vật tôi muốn nhắc tới đó chính là nhà văn Nguyễn Phú. Tôi biết anh khá lâu, từ quãng thời gian những năm 2009 - 2010 gì đó, khi anh còn đang công tác ở Đồn Biên phòng Bạch Đích tận biên giới phía Bắc thuộc tỉnh Hà Giang cũ. Nguyễn Phú ít hơn tôi

Tập truyện ngắn “Hoa păng nằng rơi rơi” của nhà văn Nguyễn Phú.

vài tuổi, chúng tôi cùng tham gia cuộc thi viết truyện ngắn trên Tạp chí Văn nghệ quân đội, cùng tham gia các hoạt động sáng tác trong lực lượng vũ trang nhưng đi đến đâu người ta cũng nhắc tới “Hoa păng nằng rơi rơi” của Nguyễn Phú, còn bản thân tôi thì chẳng ai đoái hoài khiến tâm trạng cảm thấy chạnh lòng. Kết thúc cuộc thi năm ấy không có giải Nhất, Nguyễn Phú vinh quang nhận giải Nhì coi như là người đứng đầu danh sách. Quả thực mà nói, trong đời sống sáng tác, chưa cần gọi tên những cảm xúc nặng nề như gan tị hay hơn thua, thì sâu xa trong mỗi người cầm bút vẫn luôn tồn tại một khát vọng muốn được ghi nhận. Đó không hẳn là sự so đo, mà là nhu cầu được nhìn thấy, được gọi tên giữa bao la chữ nghĩa. Ai cũng nỗ lực mong những trang viết của mình chạm được đến người đọc, được nhắc đến, được nhớ. Bởi sau tất cả, viết không chỉ là một

đạo chơi, đây chính là một cách để khẳng định mình tồn tại trong đời sống văn chương.

Sự nghiệp văn chương đến với tôi không hề dễ dàng, vừa dần thân hết mình, vừa ê chề, có khi tưởng chừng nghiệt ngã muốn bỏ cuộc, nhưng chẳng con đường nào quay trở lại được nữa nên đành tiến bước. Còn Nguyễn Phú thì khác, mới đặt chân vào thế giới văn chương anh đã được ghi nhận bằng một giải thưởng đáng nể tại một trong những “ngôi nhà” uy tín của văn học nước nhà. Tôi cứ nghĩ rằng sau cú chạm ngõ đầy thuận lợi ấy, Nguyễn Phú sẽ tiếp tục tận dụng ưu thế để phát triển con đường sáng tác, nhưng anh lại chọn cách đi riêng của mình. Tôi biết đã có lần anh được Tạp chí Văn nghệ quân đội ngỏ ý muốn nhận về làm công tác biên tập nhưng lại từ chối. Thế rồi do cuộc sống tôi cũng mãi mê phấn đấu riêng cho mình. Bằng đi một thời gian nghe tin Nguyễn Phú đã về Học viện Biên phòng làm cán bộ giảng dạy.

Quả thật tôi cũng rất ít quan tâm tới địa vị chức tước của bạn bè, nhưng ngược lại tôi lại rất để ý đến con đường làm sao có thể trở thành một nhà văn mang tầm ảnh hưởng đến xã hội. Vì vậy sự lựa chọn của Nguyễn Phú theo tôi hoàn toàn rất khôn ngoan. Những năm tháng ở Đồn Biên phòng Bạch Đích, nơi heo hút của Hà Giang, không chỉ là quãng đời quân ngũ, mà còn là “vùng đất mẹ” nuôi dưỡng cảm hứng văn chương của anh. Ở đó Nguyễn Phú không đứng ngoài quan sát, mà sống cùng, ăn cùng, đi cùng đồng bào vùng cao. Anh chứng kiến những phiên chợ vùng biên, những phận người lặn lội, đặc biệt là những người phụ nữ Mông với bao nhọc nhằn, cam chịu mà vẫn ánh lên một vẻ đẹp. Chính những trải nghiệm ấy đã thấm vào anh, để rồi kết tinh thành thứ văn chương có độ lắng, có chiều sâu. Sau “Hoa pàng nắng rơi rơi”, tác phẩm như một dấu mốc đầu tiên, Nguyễn Phú vẫn tiếp tục viết, nhưng viết theo cách của mình: ít mà kỹ. Anh không xuất hiện dày đặc, không chạy theo những cuộc thi hay những cuộc “trình diễn” văn chương. Có lúc, cái tên Nguyễn Phú dường như khuất lấp giữa những ồn ào của văn đàn, khiến người ta ngỡ anh đã dừng lại. Nhưng thực ra, đó chỉ là một quãng lặng cần thiết của một người viết biết tự tiết chế, biết tích lũy để đi đường dài.

Tôi đã từng nói với chính mình, đã bước vào con đường văn chương là coi như không còn đường quay lại. Bởi xuất thân của tôi là một sĩ quan chỉ huy, lẽ ra nếu chuyên tâm vào công việc đơn vị, con đường thăng tiến cũng không phải là điều gì quá xa vời. Nhưng rồi mãi mê với chữ nghĩa, với những trang viết, tôi dần trượt ra khỏi quỹ đạo ấy lúc nào không hay. Đến khi ngoảnh lại, những người đi sau mình ngày nào đã lần lượt vượt lên, giữ những vị trí chỉ huy mà lẽ ra mình cũng có thể chạm tới. Nghĩ cũng có chút chạnh lòng, nhưng rồi lại tự an ủi, mỗi người một ngã rẽ, đã chọn thì phải đi đến cùng. May mắn cho tôi là sau này được Nhà xuất bản Quân đội nhân dân tiếp nhận về làm biên tập viên, tiếp tục được sống trong không khí chữ nghĩa theo một cách khác. Và cũng từ đó, tôi có dịp gặp lại Nguyễn Phú trong một hoàn cảnh khá đặc biệt: bản thảo tập truyện ngắn đầu tay “Giác phai” của anh nằm trên bàn làm việc của tôi. Phải nói thật, để có được bản thảo ấy không hề dễ dàng. Tôi phải động viên, phải “mời mọc”, thậm chí có phần thúc ép thì anh

mới chịu gom góp lại để xuất bản. Điều khiến tôi bất ngờ là những truyện ngắn trong đó không hoàn toàn giống với những gì tôi từng đọc trước đây. Một cảm giác lạ lẫm, như

thể anh đã âm thầm đi rất xa trên con đường sáng tác mà không ai hay biết. Khi hỏi, Nguyễn Phú bảo rằng vẫn còn vài tập bản thảo nữa, nhưng chưa muốn in. Theo cảm nhận của riêng tôi, Nguyễn Phú dường như đang có một sự “tàng trữ”, không phải để phô bày ngay lập tức, mà như cất giữ những gì tinh túy nhất, chờ đến một thời điểm thích hợp. Một cách nói vui, nhưng cũng không hoàn toàn là đùa: anh đang tích lũy tác phẩm như một thứ “vũ khí nguyên tử” của văn chương, chờ một ngày nào đó đồng loạt “kích hoạt”, có thể tạo nên một dư chấn đáng kể trên văn đàn. Sau khi tập truyện “Giác phai” ra mắt, cuốn sách mà tôi trực tiếp biên tập mới thực sự cảm nhận rõ hơn bước chuyển trong hành trình sáng tác của Nguyễn Phú. Đó không còn là Nguyễn Phú của những ấn tượng ban đầu với “Hoa pàng nắng rơi rơi”, mà là một Nguyễn Phú đã đi sâu hơn vào nội tâm con người, mở rộng không gian sáng tạo. Tiếp đó, Nguyễn Phú mới xuất bản “Hoa pàng nắng rơi rơi” với những truyện ngắn sáng tác thời kỳ đầu tiên như một kiểu chiến thuật cùng sự trở lại có ý thức với “vùng đất mẹ” của mình, người đọc mới có dịp nhìn thấy đầy đủ hơn chân dung văn chương của anh. Hai tập truyện, hai không gian, một đồng bằng, một miền núi nhưng lại gặp nhau ở một điểm chung: đó là những thân phận con người được nhìn bằng một cái nhìn thấu cảm và giàu tính nhân văn. Văn của Nguyễn Phú giàu chất thơ, giàu tính tạo hình, nhưng không phải thứ vẻ đẹp dễ dãi. Ẩn dưới những câu chữ mượt mà ấy là những lớp trầm tích của nỗi buồn, của những day dứt về thân phận, đặc biệt là thân phận người phụ nữ. Điều làm nên sự khác biệt của Nguyễn Phú, theo tôi không nằm ở số lượng tác phẩm hay sự xuất hiện trên văn đàn, mà ở cách anh lựa chọn đứng ngoài sự kiện để giữ cho mình một nhịp đi riêng. Anh không “khai thác” vùng cao như một đề tài mang tính thời thượng, mà sống trong nó như một phần ký ức, một phần máu thịt. Vì thế, những trang viết của anh không chỉ có cảnh, có người, mà còn có cả “hồn”, cái hồn của văn hóa, của tập quán.

Nhìn lại hành trình ấy, tôi chợt hiểu rằng cái mà trước đây mình từng nghĩ là “may mắn đến sớm” với Nguyễn Phú, thực ra chỉ là phần nổi rất nhỏ. Phần chìm quyết định chính là khả năng giữ mình trước những cám dỗ của sự nổi tiếng, và quan trọng hơn là một ý thức rất rõ ràng về con đường mình đi. Văn chương, suy cho cùng, không phải là cuộc chạy đua nhất thời, mà là một hành trình dài, nơi người ta được nhớ đến không phải vì xuất hiện nhiều, mà vì mỗi lần xuất hiện đều để lại dấu ấn. Và với Nguyễn Phú, tôi tin rằng con đường anh đang đi chắc chắn là cách đi một cây bút lớn. Không ồn ào, không vội vã, nhưng đủ sâu để một ngày nào đó, khi nhìn lại, người ta sẽ nhận ra: đã có một giọng văn đi qua và ở lại ■

Một trải nghiệm văn hóa đặc sắc

■ THÁI AN

ĐẾN THÀNH PHỐ LỆ GIANG THUỘC CAO NGUYÊN VÂN NAM, TRUNG QUỐC; CHÚNG TÔI KHÔNG CHỈ ẤN TƯỢNG BỞI NHỮNG CỔ TRẤN VÀ NÚI TUYẾT, MÀ CÒN ĐƯỢC THƯỜNG THỨC HAI SHOW DIỄN HÀNG ĐẦU CỦA ĐẤT NƯỚC NÀY: ẤN TƯỢNG LỆ GIANG VÀ LỆ GIANG THIÊN CỔ TÌNH. HAI SHOW DIỄN ĐẠI DIỆN CHO HAI TƯ DUY NGHỆ THUẬT KHÁC BIỆT VÀ THU HÚT HÀNG TRIỆU DU KHÁCH MỖI NĂM.

Hai cách kể chuyện

“Ấn tượng Lệ Giang” là tác phẩm của đạo diễn nổi tiếng Trương Nghệ Mù, cùng hai cộng sự Vương Triều Ca và Phần Dực. Đây là một show thực cảnh, lấy bối cảnh trực tiếp từ núi tuyết Ngọc Long hùng vĩ. Show diễn được thực hiện trên một sân khấu ngoài trời cực kỳ hoành tráng với phong nền là núi tuyết Ngọc Long cao hơn ba nghìn mét so với mực nước biển vô cùng lung lẫy, sống động và độc đáo không thể sao chép.

Trong một giờ, chương trình mang đến người xem những phần biểu diễn về ấn tượng núi tuyết, khắc họa mối quan hệ

giữa con người và thiên nhiên và ấn tượng cổ trấn, gọi lại ký ức lịch sử, đời sống và tín ngưỡng cộng đồng các dân tộc thiểu số vùng Vân Nam.

Hơn 500 nông dân các dân tộc Naxi, Bạch, Di ở hàng chục làng lân cận làm diễn viên của show, tái hiện các phân đoạn về Con đường trà mã cổ, tiệc rượu trên núi tuyết, thế giới của những người yêu nhau, những khúc ca dân gian, nghi lễ tế trời, lễ ban phước thường diễn ra ở địa phương.

Buổi biểu diễn vô cùng mộc mạc mà sống động với hàng trăm con ngựa thật, đạo cụ là những gùi chè, yên cương, bàn ghế, với sân khấu mô phỏng con đường trà mã cổ quanh co trên núi tuyết cực kỳ hoành

▲ Show Ấn tượng Lê Giang lấy núi tuyết Ngọc Long trên độ cao hơn 3.000 mét làm phong nền sân khấu.

Màn múa trống đặc sắc của những người nông dân dân tộc thiểu số từ các làng trong khu vực biểu diễn.

tráng, cho thấy đời sống sinh hoạt và truyền thống lịch sử đầy bản sắc của người dân địa phương.

Vở diễn không đi theo một cốt truyện tuyến tính, mà là chuỗi những ấn tượng giàu cảm xúc, khiến người xem được hòa vào thiên nhiên trong một không gian rộng lớn và nguyên sơ.

Chính sự mộc và chân thực của show tạo nên sức hấp dẫn riêng, khác biệt với các show sân khấu hiện đại khác. Nền dù nội dung khó hiểu vì không biết tiếng, xem biểu diễn ngoài trời; nhưng tài nghệ độc đáo đỉnh cao của Truong Nghệ Mutu vẫn khiến tôi cùng nhiều khán giả bị cuốn theo tới khi kết thúc.

Trong khi đó, “Lê Giang thiên cổ tình” thuộc hệ thống biểu diễn của Tập đoàn Tổng Thành, một đế chế công nghiệp giải trí nổi tiếng tại Trung Quốc lại cuốn hút theo một cách khác. Show này được dàn dựng trong nhà hát hiện đại, với kịch bản rõ ràng, chia thành nhiều chương hồi như một bộ phim lịch sử huyền thoại. Từ câu chuyện tình yêu, chiến tranh đến truyền thuyết dân gian, mọi chi tiết đều được kể lại bằng ngôn ngữ sân khấu giàu kịch tính, kết hợp âm nhạc, vũ đạo và công nghệ trình chiếu tiên tiến.

Nếu “Ấn tượng Lê Giang” giống như một bài thơ mộc mạc, trữ tình và khoáng đạt; thì “Lê Giang thiên cổ tình” lại như một bộ phim bom tấn với hệ thống rạp và công nghệ biểu diễn hiện đại. Một bên thiên về cảm xúc và trải nghiệm giữa thiên nhiên độc đáo, một bên chú trọng kể chuyện và hiệu ứng sân khấu. Cả hai cùng góp phần làm nên sức hút đặc biệt của du lịch Lê Giang.

Hai trường phái đặc sắc

Đằng sau hai show diễn là hai trường phái biểu diễn đặc sắc, tiêu biểu, phản ánh hai hướng phát triển của nghệ thuật đương đại.

Trường phái thứ nhất, do Truong Nghệ Mutu đại diện, mang đậm dấu ấn cá nhân trong việc nghệ thuật hóa thiên nhiên. Ở đó, thiên nhiên không chỉ là bối cảnh mà trở thành một phần của tác phẩm. Núi tuyết Ngọc Long, bầu trời khoáng đạt với nắng và gió ở độ cao trên 3000 mét

đều tham gia vào quá trình biểu diễn. Diễn viên không phải là những nghệ sĩ chuyên nghiệp mà là người dân bản địa, mang theo đời sống thật vào sân khấu. Tư duy này hướng tới sự chân thực, nguyên bản và giàu tính chiêm nghiệm. Người xem không chỉ “xem” mà còn “cảm”, như đang bước vào một không gian văn hóa sống.

Ngược lại, trường phái của Tổng Thành là sự công nghiệp hóa biểu diễn với công nghệ giữ vai trò trung tâm. Sân khấu được thiết kế như một cỗ máy hoàn hảo với hệ thống ánh sáng, âm thanh, màn hình LED, cơ khí chuyển cảnh... tất cả phối hợp nhịp nhàng để tạo nên trải nghiệm thị giác mạnh mẽ. Diễn viên được đào tạo bài bản, động tác chính xác, biểu cảm rõ nét. Kịch bản được xây dựng chặt chẽ, giúp khán giả dễ dàng theo dõi và bị cuốn vào câu chuyện. Đây là mô hình có khả năng nhân rộng, vận hành ổn định và phù hợp với quy mô công nghiệp du lịch.

Hai trường phái này đang tạo nên bức tranh đa dạng của nghệ thuật biểu diễn hiện đại. Một bên nhấn mạnh giá trị nguyên bản và chiều sâu văn hóa; bên kia đề cao tính giải trí và khả năng tiếp cận đại chúng. Cả 2 show diễn ở Lê Giang đều cho thấy rõ một xu hướng lớn: biến văn hóa và thiên nhiên thành sản phẩm trải nghiệm, nhằm mục tiêu cuối cùng là kết nối con người với kỷ ức, bản sắc và cảm xúc.

Chuyến đi Lê Giang của chúng tôi vì thế không chỉ là điểm đến, mà còn là một trải nghiệm quý giá về văn hóa với những sân khấu khổng lồ, những đạo diễn đỉnh cao với hai trường phái nghệ thuật đặc sắc cùng tồn tại, đối thoại và làm giàu cho nhau ■

TẢN VĂN

THÁNG Ba về, dường như cả không gian đồng bằng Bắc Bộ đều chìm trong cái bằng lặng của những dải lụa phùn giăng mắc như tơ nhện. Giữa cái nền trời xám đục, bàng bạc ấy, có một sắc màu kiêu hãnh trời đây, thấp sáng cả một vùng ký ức xa xăm: sắc đỏ của hoa gạo. Với tôi, hoa gạo không chỉ là tín hiệu của thời gian, mà là linh hồn của bến sông quê - nơi con đò gầy vãn miệt mài chờ những đứa trẻ lớn lên từ bùn đất đi về phía ước mơ.

Bến sông quê tôi không biết tự bao giờ đã sinh sôi cây gạo cổ thụ đứng như một vị hộ pháp già nua, bao dung và nhẫn nại. Nó không mang vẻ yếu đuối, thướt tha như liễu rủ, cũng chẳng khép mình che chở như những rặng tre xanh ken dày. Thân cây sần sùi, gai góc, vươn những cánh tay gân guốc

lên bầu trời như để thỉnh cầu chút nắng ấm đầu mùa. Nhưng chính từ cái vẻ ngoài thô mộc ấy, khi mùa xuân đi đến những ngày cuối cùng, những nụ hoa bắt đầu hé nở, cả một góc trời như bùng cháy. Từng bông hoa gạo, năm cánh dày dặn, đỏ rực rỡ như được đúc từ những thỏi son của đất trời. Có cái gì đó vừa chân chất, vừa quyết liệt trong sắc đỏ ấy; một màu đỏ sâu đậm, bền bỉ, không phù phiếm mà rung rung niềm tin sau một mùa đông dài gian khó. Nhìn từ xa, cây gạo giống như một ngọn hải đăng cạn, lặng lẽ dẫn lối cho những người con xa xứ biết đâu là bến đợi, đâu là nhà.

Dưới gốc gạo là dòng sông quê hiền hòa, mùa này nước không trong vắt mà mang màu phù sa nhàn nhạt, chậm rãi trôi như sợ làm thức giấc những giấc mơ xưa. Bến sông của tuổi thơ tôi là những bậc đá rêu phong, nơi các bà, các mẹ thường ngồi giặt giũ, tiếng đập áo vang vọng đôi bờ tạo nên một bản

nhạc quen thuộc của làng quê. Ở đó, có con đò nhỏ neo đậu mập mờ trong sương sớm. Tiếng mái chèo khua nước nhịp nhàng, đều đặn đã đi vào giấc ngủ của bao thế hệ. Con đò ấy không chỉ chở người, mà chở cả những gánh gồng ưu tư, những giỏ sắn, giỏ khoai ra chợ, và chở cả những mong ngóng của người ở lại dành cho người đi xa.

Mỗi khi có cơn gió nhẹ thoảng qua, những bông gạo lia cành không rơi rụng một cách yếu mềm. Chúng xoay tròn trong không trung như những chiếc chong chóng lửa trước khi chạm mặt nước, bỗng bành trôi theo dòng chảy như những con thuyền tí hon chờ đầy khát vọng. Đám trẻ chúng tôi ngày ấy thường thi nhau nhặt những bông hoa vừa rụng, cánh vẫn còn tươi rói, động chút sương sớm để kết thành vòng hoa đeo cổ hoặc chơi trò bày đồ hàng dưới bóng mát của tàng cây. Có đứa còn tò mò nếm thử vị ngọt từ cuống hoa, một vị ngọt thanh tho, dịu nhẹ mà sau này dù đã nếm trải bao phong vị của cuộc đời, tôi cũng chẳng thể nào tìm lại được cái dư vị tinh khôi ấy nữa.

Tôi nhớ những chiều muộn, khi hoàng hôn buông xuống mặt sông, sắc đỏ của hoa gạo hòa vào màu nắng quai tạo nên một khung cảnh huyền ảo đến nao lòng. Tiếng chuông chùa xa xa vọng lại, lẫn trong tiếng lục lạc của đàn trâu lững thững về chuồng trên triền đê xanh ngắt. Trong tâm thức của người dân đồng bằng, hoa gạo còn có cái tên mỹ miều là hoa Mộc Miên - nghe đài các và xa xăm. Nhưng với tôi, cái tên "hoa gạo" vẫn gần gũi và thiêng liêng nhất.

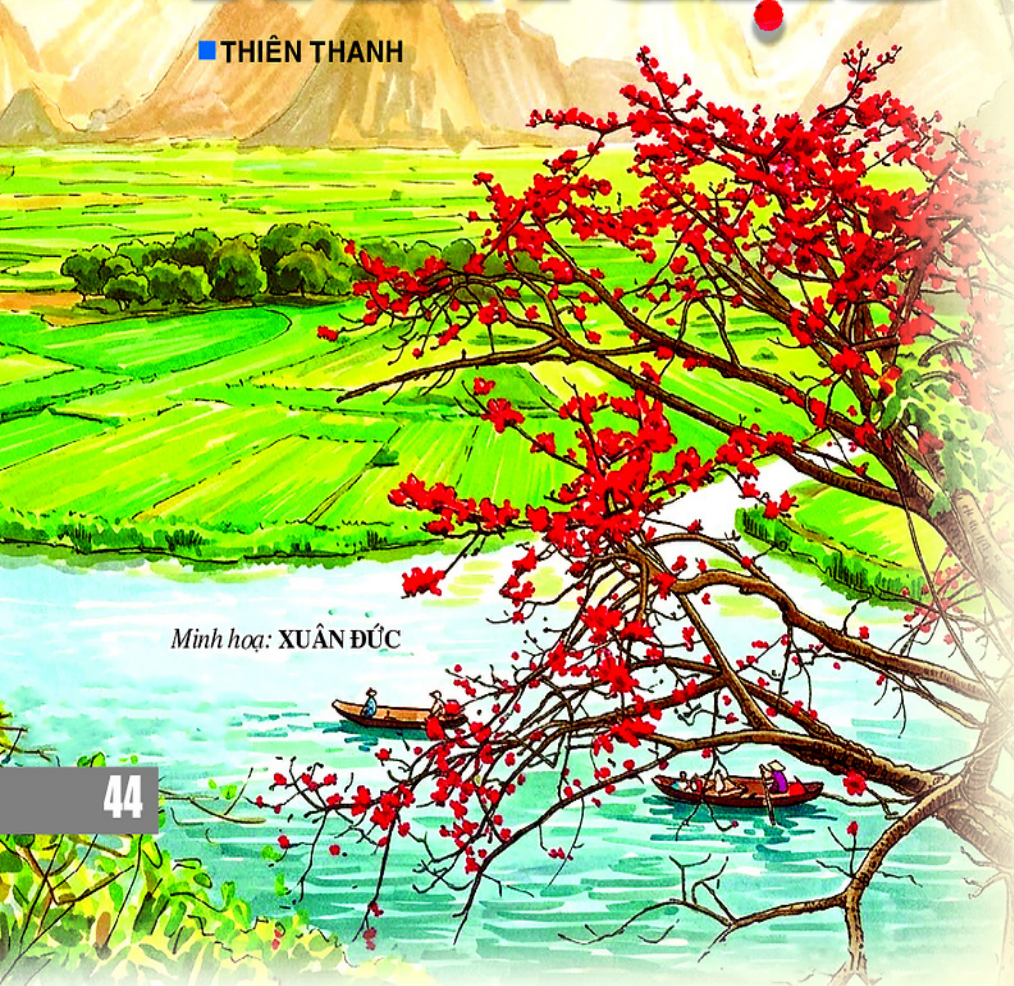
Bến sông là nơi chứng kiến những cuộc chia ly và hội ngộ của đời người. Tôi đã thấy những chàng trai lên đường nhập ngũ đứng dưới gốc gạo vẫy tay chào người thương cho đến khi bóng đò khuất hẳn sau rặng tre. Tôi cũng thấy những người con xa quê lâu ngày trở về, vừa chạm chân xuống bến đá đã ngược mắt nhìn lên tán gạo đỏ rực mà rưng rưng nước mắt. Cây gạo không nói, con đò cũng lặng im, nhưng chúng hiểu hết những tâm tư thâm kín, những nỗi đau và niềm hạnh phúc của kiếp người làm lữ nơi triền đê.

Thời gian như dòng nước chảy xiết qua chân cầu, chẳng bao giờ quay lại. Bến sông xưa giờ đây được thay thế bằng cây cầu vồng chãi, con đò nhỏ dần đi vào dĩ vãng, và có lẽ những cây gạo cổ thụ cũng thưa dần theo tốc độ của đô thị hóa. Nhưng trong tâm khảm của mỗi người con đất Bắc, hình ảnh bến sông hoa gạo vẫn luôn là một khoảng lặng bình yên nhất để tìm về. Màu đỏ ấy không chỉ là màu của thiên nhiên, mà là màu của máu, của phù sa, của tình yêu quê hương cháy bỏng. Nó thấp sáng một vùng ký ức, để chúng ta biết rằng dù đi đâu, về đâu, vẫn có một "bến đợi" luôn rực lửa niềm tin và sự ấm áp chờ đón mình trở về giữa lòng quê mẹ. ■

Bến sông HOA GẠO

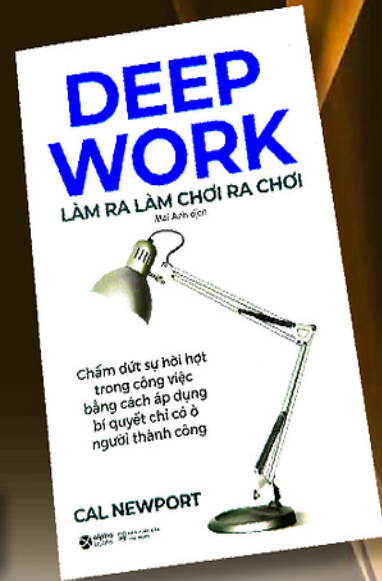
■ THIÊN THANH

Minh họa: XUÂN ĐỨC

ĐỌC VÀ NGẮM

Nghệ thuật làm việc để thành công bền vững

■ MINH SƠN

Cuốn sách giúp độc giả có những quy tắc để làm việc tập trung trong thời đại ngày nay.

Bạn có thể làm việc liên tục hai giờ đồng hồ mà không một lần chạm vào điện thoại? Nếu câu trả lời là sự ngập ngừng, bạn đang mắc chung một "căn bệnh" của thời đại số: suy kiệt sự tập trung. Giữa vòng xoáy của những thông báo liên hồi và văn hóa bận rộn hồi hộp, cuốn sách "Làm Ra Làm, Chơi Ra Chơi" (Deep Work) của Cal Newport xuất hiện như một tiếng chuông thức tỉnh. Tác phẩm là tấm bản đồ sắc bén giúp người lao động trí óc giành lại quyền làm chủ tâm trí, bứt phá năng suất và kiến tạo những giá trị vượt trội.

sự vất vả của tư duy sâu. Về dài hạn, thói quen này tước đi khả năng kiến tạo những sản phẩm thực sự xuất sắc.

Bốn quy tắc thép để kiến tạo sự tập trung

Nhận thức được tầm quan trọng của làm việc sâu là bước đầu tiên nhưng làm thế nào để rèn luyện nó giữa một thế giới mà các nền tảng kỹ thuật số được thiết kế tinh vi để đánh cắp sự chú ý của chúng ta? Ở phần thứ hai của cuốn sách, Cal Newport không hề đưa ra những lời khuyên sáo rỗng hay yêu cầu độc giả phải lên rừng ở ẩn. Bằng nhãn quan của một nhà khoa học thực tế, ông cung cấp một hệ thống 4 quy tắc mạng tinh chiến lược để kiến tạo lại không gian làm việc.

Ảo tưởng về sự bận rộn

TRUNG tâm tư tưởng của Cal Newport - một nhà khoa học máy tính lỗi lạc tại Đại học Georgetown - nằm ở việc phân định rõ ràng hai trạng thái lao động cốt lõi của con người hiện đại: "Làm việc sâu" (Deep Work) và "Làm việc cạn" (Shallow Work).

Theo tác giả, làm việc sâu là trạng thái mà ở đó, chúng ta dồn 100% tâm lực và trí lực vào một nhiệm vụ đòi hỏi tư duy phức tạp, hoàn toàn không bị gián đoạn bởi bất kỳ yếu tố ngoại cảnh nào. Đó là lúc một nhà văn biệt lập để viết nên những chương sách để đời, là lúc người làm báo say sưa xâu chuỗi các dữ kiện để bóc tách một vấn đề gai góc, hay lúc một nhà nghiên cứu đắm chìm trong việc giải quyết một bài toán khó. Chính trong trạng thái tĩnh tại và tập trung cao độ này, con người mới có thể tạo ra những giá trị độc đáo, bền vững và khó có thể sao chép.

Ngược lại với trạng thái thăng hoa đó, "làm việc cạn" bao gồm những chuỗi hành động hồi hộp, lặp đi lặp lại và dễ bị gián đoạn: trả lời email liên tục, kiểm tra tin nhắn, lướt mạng xã hội hay tham gia những cuộc họp vô thưởng vô phạt. Đáng buồn thay, văn hóa công sở hiện đại và sự trỗi dậy của công nghệ đang vô tình tôn sùng làm việc cạn. Chúng ta đang bị cuốn vào cái mà Newport gọi là "văn hóa kết nối", nơi việc phản hồi tin nhắn ngay lập tức được đánh đồng với năng suất và sự nhiệt huyết. Nhiều người lầm tưởng rằng việc luôn trong trạng thái "online", liên tục giải quyết các tác vụ nhỏ lẻ là minh chứng cho một ngày làm việc hiệu quả. Tuy nhiên, Newport vạch trần ảo tưởng này một cách trực diện: chìm đắm trong những việc cạn kiệt chỉ mang lại cảm giác bận rộn giả tạo, giúp ta né tránh

Quy tắc đầu tiên: Biến làm việc sâu thành một thói quen. Sự tập trung cao độ hiếm khi đến từ cảm hứng nhất thời, mà nó là kết quả của sự rèn luyện và kỷ luật. Newport hướng dẫn cách thiết lập những "nghi thức" làm việc. Đó có thể là việc khoanh vùng một khoảng thời gian cố định mỗi ngày - chẳng hạn như từ sáng sớm khi tâm trí còn minh mẫn nhất và không ai làm phiền - chỉ để giải quyết nhiệm vụ khó nhất.

Quy tắc thứ hai: Chấp nhận sự nhầm lẫn. Đây có lẽ là đòn tâm lý sắc sảo nhất của tác giả. Não bộ hiện đại đã quen với việc được giải trí liên tục. Hễ phải chờ đợi vài chục giây ở bến xe hay trong thang máy, tay chúng ta lại vô thức tìm đến chiếc điện thoại để khóa lấp sự trống trải. Newport yêu cầu người đọc phải rèn luyện sức chịu đựng với sự buồn chán. Đừng trốn chạy nó.

Quy tắc thứ ba: Tạm biệt mạng xã hội. Newport không yêu cầu một cuộc tẩy chay công nghệ cực đoan, bởi mạng xã hội vẫn có những giá trị kết nối nhất định. Quy tắc thứ tư: Loại bỏ những thứ cạn kiệt. Thời gian và năng lượng của con người là hữu hạn. Tác giả khuyên bạn nên sử dụng các công cụ quản lý để đánh giá và phân loại công việc. Hãy mạnh dạn nói "không" với những dự án không mang lại giá trị cốt lõi, rút ngắn các cuộc họp vô bổ, và thiết lập những khung giờ giới hạn cho việc xử lý email.

Khép lại hơn 300 trang sách, "Làm Ra Làm, Chơi Ra Chơi" để lại một dư âm mạnh mẽ về triết lý sống. Trong thời đại số, sự tĩnh lặng và khả năng tập trung chính là thứ tài sản quý giá nhất. Hãy làm ra làm, dồn hết tâm huyết cho những giá trị cốt lõi, để khi bước ra khỏi guồng quay công việc, bạn có thể hoàn toàn thanh thản, gác lại mọi âu lo mà chơi ra chơi ■

Đất nước ta đang bước vào “kỷ nguyên vươn mình” mang theo khát vọng mãnh liệt về một Việt Nam hùng cường, thịnh vượng. Lực lượng văn nghệ sỹ trẻ hôm nay đã không chọn cách đứng ngoài lề. Bằng tư duy nhạy bén, họ đang dùng chính lớp trầm tích văn hóa bản địa làm bệ phóng để đưa bản sắc Việt vươn ra biển lớn. Từ những bản hit khuyh đảo mạng xã hội toàn cầu, những thước phim chạm ngõ Oscar đến dự án âm nhạc thấp sáng bản làng vùng cao... tất cả đang khắc họa chân dung một thế hệ nghệ sỹ mới đầy bản lĩnh, trách nhiệm.

Với 60 triệu views sau 15 ngày phát hành, Bắc Blink làm bùng nổ mọi bảng xếp hạng trong và ngoài nước.

Định vị "sức mạnh mềm" trên bản đồ thế giới

BỨC tranh sáng tạo ấy rực rỡ và bùng nổ nhất ở địa hạt âm nhạc, nơi đang chứng kiến một cuộc "đảo chiều" của nền công nghiệp giải trí nước nhà. Thay vì mãi mê chạy theo các xu hướng ngoại lai, lứa nghệ sỹ thế hệ mới đang tạo ra một dòng chảy ngược: tự tin "xuất khẩu" âm nhạc Việt Nam ra toàn cầu.

Đó là Hoàng Thùy Linh với “Đề Mị nói cho mà nghe” và hiện tượng toàn cầu “See Tình” làm khuyh đảo mạng xã hội khắp các châu lục. Đó là một Hòa Minzy tràn trề với cội nguồn khi tái hiện tinh tế triều Nguyễn trong “Không thể cùng nhau suốt kiếp”, hay kiêu hãnh mang nghệ thuật chèo lên sân khấu hiện đại cùng “Thị Mầu”; sự kết hợp thú vị giữa âm hưởng dân gian Bắc Bộ và Rap, Hiphop trong “Bắc Blink”...

Chúng ta cũng chứng kiến sự lột xác vươn tầm của Phương Mỹ Chi khi đưa cả một thế giới văn học dân gian lên sân khấu hoành tráng với album “Vũ trụ Cò bay”. Và không thể thiếu những cái tên mang tính hiện tượng như Pháo - cô rap per gốc Tuyên Quang đưa bản hit “Hai Phút Hơn” vang lên kiêu hãnh tại các giải đấu thể thao điện tử danh giá thế giới...

Sự bứt phá ấy không hề dừng lại ở những con số triệu view bề nổi trên các nền tảng số. Hàng năm, tại lễ trao Giải thưởng Cống hiến - giải thưởng danh giá bậc nhất được định đoạt bởi lá phiếu khắt khe của những nhà báo văn hóa nghệ thuật uy tín trong nước. Bảng vàng vinh danh liên tục xướng tên những gương mặt nghệ sỹ trẻ. Từng rưng rưng nhận cúp Cống hiến vào năm 2024 và nay vinh dự là Đại sứ của giải thưởng năm 2026, ca sỹ Hòa Minzy bộc bạch: "Sự công nhận của giới chuyên môn là niềm hạnh phúc lớn lao. Tôi sẽ luôn cống hiến hết mình cho âm nhạc, cho cuộc đời".

Sức vươn mình ấy còn lan tỏa mạnh mẽ sang các địa hạt nghệ thuật khác. Họa sỹ trẻ Xuân Lam đã "tái sinh" dòng tranh dân gian Đông Hồ,

Văn nghệ sỹ trẻ và khát vọng CỐNG HIẾN

■ ĐIỀU KỲ

Hàng Trống bằng đồ họa số, đưa những vệt màu trăm năm lên không gian triển lãm đương đại và các sản phẩm ứng dụng quốc tế. Trên sân khấu, biên đạo múa Quang Đăng biến ngôn ngữ hình thể thành chiếc cầu nối văn hóa. Trên màn ảnh rộng nữ đạo diễn 9x Hà Lê Diễm đưa điện ảnh tài liệu Việt Nam lần đầu tiên lọt danh sách rút gọn Oscar với “Những đứa trẻ trong sương”, hay Phạm Thiên Ân giành giải Máy quay Vàng tại Liên hoan phim Cannes với tác phẩm “Bên trong tổ kén vàng”...

Ở địa hạt văn chương, những cây bút trẻ như Hiền Trang, Huỳnh Trọng Khang dũng cảm mổ xẻ tâm lý con người đô thị, đưa văn học Việt tiếp cận các quỹ dịch thuật uy tín Âu - Mỹ. Tại các chương trình lưu trú danh giá như Chương trình Viết văn Quốc tế tại Đại học Iowa (Mỹ), tư duy sáng tác của những cây bút trẻ này khiến giới phê bình quốc tế đi từ ngạc nhiên đến trân trọng. Điển hình như tác phẩm: như “Chopin biến mất” (Hiền Trang) hay “Mộ phần tuổi trẻ” (Huỳnh Trọng Khang)...

Vươn tầm cùng đất nước

Thế hệ văn nghệ sỹ trẻ nhận thức rất rõ: Nghệ thuật không đơn thuần chỉ để thỏa mãn cái tôi cá nhân hay tìm kiếm ánh hào quang sân khấu, mà phải gắn liền với hơi thở của thời đại.

Trách nhiệm công dân của người trẻ giờ đây được lồng ghép chặt chẽ trong từng dự án nghệ thuật. Điển hình là Rapper Double2T (Bùi Xuân Trường). Giành Quán quân Rap Việt 2023 và cúp Cống hiến 2024, chàng trai xứ Tuyên không chọn tận hưởng ánh hào quang mà dồn tâm sức cho chiến dịch "Đánh cắp mặt trời" - mang những tấm pin năng lượng thấp sáng vùng cao. Xuân Trường tâm sự: "Nghệ thuật sẽ trọn vẹn nhất khi nó được dùng để thấp sáng cuộc đời người khác. Đó là trách nhiệm công dân của mỗi nghệ sỹ, đặc biệt là những người trẻ".

Không dừng lại ở các dự án an sinh, khát vọng kiến tạo còn bùng cháy trong nỗ lực bảo tồn và đương đại hóa cội nguồn. Chúng ta thấy một nhóm Đuốc Mồi dốc mọi

vốn liếng để làm phim hoạt hình Việt Sử Kiều Hùng; một Nguyễn Đức Lộc (Ỗ Văn Hiến) miệt mài phục dựng cổ phục các triều đại... Bằng nhiệt huyết cháy bỏng, họ đang cùng nhau kéo người trẻ hôm nay về lại với di sản cha ông.

Nhìn nhận về tiềm năng to lớn của lực lượng văn nghệ sỹ trẻ, PGS.TS Nguyễn Thị Thu Phương, Viện trưởng Viện Văn hóa, Nghệ thuật, Thể thao và Du lịch Việt Nam đánh giá sâu sắc: "Để văn hóa thực sự trở thành nguồn lực nội sinh, chúng ta phải đặt trọn niềm tin và tạo bộ phận cơ chế cho thế hệ trẻ. Chính tư duy dám nghĩ dám làm, sự chuyên nghiệp và ý thức không ngại bước ra khỏi vùng an toàn của họ đang góp phần định hình hình hài của ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam vươn tầm quốc tế trong tương lai".

Bằng tài năng, bản lĩnh, sự cống hiến không ngừng nghỉ và lòng yêu nước nồng nàn,

văn nghệ sỹ trẻ không chỉ làm đẹp cho đời bằng những tác phẩm nghệ thuật. Đặc biệt hơn họ đang mang trên vai sứ mệnh của thế hệ mình: Viết tiếp những trang sử mới rạng rỡ cho văn hóa Việt Nam, vững vàng và kiêu hãnh tiến bước cùng dân tộc vào kỷ nguyên vươn mình

Double2T cùng nhóm Từ Thiện Thật đã triển khai dự án Đánh cắp mặt trời, đưa điện năng lượng mặt trời đi muôn nơi.

ĐẾN VỚI BÀI THƠ HAY

Nhịp cầu trẻ con

*Ước gì trở lại ngày xưa
Ta về thăm lại ngày chưa biết gì
Cái thời bỏ túi viên bi
Đã cho em đấy, có khi lại đòi*

*Em và bè bạn và tôi
Mắt trắng có mắt mặt trời có râu
Trẻ con, nào sá gì đâu
Trẻ con, đâu cũng là cầu sang chơi*

*Bây giờ thôi, lớn cả rồi
Thành em, thành bạn, thành tôi bây giờ
Cùng chung một tuổi ngây thơ
Nào ai có biết... ai ngờ... mai sau*

*Vui thì rộng buồn thì sâu
Bàn chân đặt lại nhịp cầu đang đưa
Nối ngày nay với ngày xưa
Biết rồi lại nối với chưa biết gì*

ĐỖ HUY CHÍ

CÓ những khi giữa dòng đời hối hả, ta chợt dừng lại và bàng hoàng nhận ra mình đã đi quá xa bến bờ hồn nhiên. Bài thơ "Nhịp cầu trẻ con" của Đỗ Huy Chí như một tiếng chuông ngân nhẹ giữa thanh vắng, thức tỉnh trong lòng người trưởng thành miền ký ức xa xăm - nơi mọi bão giông đều dừng lại sau cánh cổng của hai chữ "chưa biết gì".

Mở đầu bài thơ là ước muốn đầu biết không thể nhưng vẫn cứ đau đáu: "Ước gì trở lại ngày xưa / Ta về thăm lại ngày chưa biết gì". Tác giả không dùng mỹ từ hoa lệ để ca tụng tuổi thơ, mà định nghĩa nó bằng một trạng thái tâm linh tuyệt đẹp: Sự vô tri thánh thiện. Ở cái thời "bỏ túi viên bi" ấy, trẻ

con nhìn đời không bằng logic khô khan mà bằng sự nhạy mứa của trí tưởng tượng: "Mắt trắng có mắt mặt trời có râu". Khổ thơ gọi lại tâm lý trẻ thơ rất đời thường: "Đã cho em đấy, có khi lại đòi". Sự ích kỷ ấy không mang mưu đồ, nó chỉ là biểu hiện của một cái tôi nguyên bản, chưa bị nhào nặn bởi quy tắc xã giao hay toan tính của người lớn. Với trẻ con, không có khoảng cách địa lý hay giai tầng, chỉ có một "nhịp cầu" vô hình kết nối những tâm hồn thuần khiết nhất.

Nhịp thơ bỗng chùng xuống khi đối diện với thực tại: "Bây giờ thôi, lớn cả rồi/Thành em, thành bạn, thành tôi bây giờ". Chữ "thành" lặp lại như sự khẳng định về quy luật nghiệt ngã của thời gian. Tác giả đúc kết một quy luật cảm xúc đầy sức nặng: "Vui thì rộng buồn thì sâu". Khi còn nhỏ, nỗi buồn chỉ như cơn mưa rào mùa hạ. Nhưng khi bước vào ngưỡng cửa trưởng thành, đối mặt với giông bão cuộc đời - những đổ vỡ niềm tin, những toan tính thiệt hơn - thì nỗi buồn trở thành vực thẳm ám ảnh. Những đờ đẫn chầm lững "Nào ai có biết... ai ngờ... mai sau..." như những nhịp thở dài, gọi lên sự bất định, chông chênh của kiếp người trước những biến cố khó lường. Chính lúc này, cái khao khát "biết rồi lại nối với chưa biết gì" mới trở nên nhức nhối. Đó không phải là mong muốn được thoái lui hay trốn tránh trách nhiệm, mà là tiếng lòng khát khao được thanh lọc, được tìm lại sự bình yên tuyệt đối giữa tâm bão của cuộc đời.

Tuy nhiên, nếu chỉ dừng lại ở hoài niệm, bài thơ sẽ mang màu sắc bi lụy. Cái hay của tác giả nằm ở hình ảnh kết thúc đầy tính biểu tượng: "Bàn chân đặt lại nhịp cầu đang đưa". Đây là một tư thế chủ động. Việc nhìn về tuổi thơ không phải để đắm chìm trong quá khứ, mà để lấy đà cho tương lai. Con đường thực hiện hoài bão chắc chắn đầy rẫy chông gai. Để giữ vững ngọn lửa cống hiến, chúng ta cần một sự kết nối kỳ diệu: Dùng trí tuệ của người trưởng thành để hành động, nhưng dùng trái tim của trẻ thơ để bao dung và mơ ước.

"Nhịp cầu trẻ con" là lời nhắc nhở nhẹ nhàng về bản ngã. Trưởng thành là hành trình tất yếu, và những vết sẹo từ giông bão cuộc đời chính là trang sức của sự trải nghiệm. Thế nhưng, đừng bao giờ để nhịp cầu nối về miền hồn nhiên bị đứt gãy. Hãy cứ sống, cứ khát vọng và cống hiến hết mình. Bởi suy cho cùng, đỉnh cao của sự trưởng thành chính là tìm lại được sự hồn nhiên sau bao sóng gió, để bàn chân ta lại vững vàng bước trên "nhịp cầu đang đưa" của định mệnh với nụ cười nhẹ nhõm trên môi.

Với Nguyễn Bảo Anh, tuổi trẻ là những năm tháng rực rỡ nhất của đời người, hãy toả sáng để sống rực rỡ, tận cùng cho những đam mê. Trải qua không ít khó khăn, nghệ sĩ trẻ đã chạm tay vào giấc mơ của mình, mang âm nhạc đến với khán giả trong và ngoài nước bằng cây kèn saxophone. Dưới đây là những chia sẻ của Bảo Anh với Báo và phát thanh, truyền hình Tuyên Quang về những nỗ lực để trở thành phiên bản tốt nhất của chính mình.

NGHỆ SĨ SAXOPHONE BẢO ANH

Trở thành phiên bản tốt nhất của chính mình

■ BÌNH NGUYỄN TRANG

Nghệ sĩ Bảo Anh trong show diễn “Melodies of life” diễn ra tối 22/3 tại Hà Nội.

Phóng viên: Xin chào nghệ sĩ Bảo Anh, đêm diễn với tên gọi “Melodies of life” vừa rồi của bạn tại Hà Nội thu hút rất nhiều khán giả trẻ. Âm nhạc của bạn nhiều năng lượng và có khả năng đánh thức những ký ức ngủ quên trong họ. Thực sự thì thông điệp mà Bảo Anh muốn gửi gắm là gì?

Nghệ sĩ Bảo Anh: Vâng, tháng Ba là tháng của Thanh niên, của tuổi trẻ, nên Bảo Anh muốn thực hiện một chương trình tràn ngập năng lượng

dành cho khán giả của mình. Một show diễn mà tôi đã ấp ủ rất lâu, với nhiều sáng tạo riêng mong muốn sẽ mang tới những bất ngờ cho khán giả. Đây cũng là show diễn cá nhân thứ ba của mình, thật hạnh phúc khi được khán giả đón nhận. Như mọi người đã thấy, những nhạc phẩm được trình bày trong đêm diễn đều rất gần gũi với khán giả, gồm “Giấc mơ trưa” (Giáng Sơn), “Cơn mưa Tháng Năm” (Trần Lập), “Mặt trời bé con” (Trần Tiến)... cùng với các nhạc phẩm nổi tiếng của Nhật Bản. Tuy nhiên, không chỉ khán giả trẻ đâu, mà cả khán giả người lớn cũng rất thích thú.

Phóng viên: Hãy kể về sự bắt đầu với âm nhạc của Bảo Anh đi, vì sao lại là cây kèn saxophone mà không phải là clarinet như bạn đầu bạn theo học. Trong âm nhạc, việc bắt đầu lại ở tuổi 20 như bạn đã làm không dễ để thành công, đúng không?

Nghệ sĩ Bảo Anh: Bảo Anh lớn lên trong một gia đình nghệ thuật, cả bố và mẹ đều hoạt động trong lĩnh vực âm nhạc. Từ nhỏ, bố mẹ đã hướng Bảo Anh theo học kèn clarinet tại Nhạc viện Hà Nội (nay là Học viện âm nhạc quốc gia Việt Nam). Thực tế thì Bảo Anh học clarinet cũng ổn, thậm chí còn hay được thầy khen, nhưng trong sâu thẳm mình không thấy thích thú thực sự. Suốt những năm tháng ấy, mình vẫn có cảm giác chông chênh, như người đi lạc đường. Có lúc đã nghỉ học đi chơi, mê game, làm bố mẹ và thầy giáo thất vọng. Thế rồi một lần tình cờ mình nghe album saxophone của nghệ sĩ nổi tiếng Kenny G. Nghe, và như có điều gì đó bừng lên trong tâm hồn vậy. Tiếng kèn saxophone của nghệ sĩ đã hút mình

vào một hồ thăm kỳ diệu. Mình như người tỉnh giấc, thấy một điều rất rõ hiện lên trong trái tim, rằng mình phải thuộc về saxophone. Nhưng nhìn lại thực tế, mình đã 20 tuổi, mình có thể bắt đầu thế nào đây? Tuy nhiên ý nghĩ đó chỉ là thoáng qua. Mình đã quyết tâm thay đổi, sau khi tốt nghiệp đại học chính quy ngành clarinet mình chuyển sang học saxophone, trong sự á ngại vô cùng của bố mẹ. Với một nhạc cụ mới, việc học vất vả, khó khăn chứ không dễ dàng ngay đâu, nhưng mình thấy dễ chịu trong sự vất vả và ấy. Càng học càng thấy thú vị. Saxophone chính là cuộc sống của mình, là tuổi trẻ của mình. Giờ nhìn lại, mình nhận ra, chỉ cần có đam mê, bắt đầu lại bất cứ một việc gì không bao giờ là muộn.

Phóng viên: *Những người thầy đã giúp Bảo Anh thành công với saxophone là ai vậy?*

Nghệ sĩ Bảo Anh: Mình là học trò của những người thầy tên tuổi gắn với cây kèn saxophone như Quyền Thiện Đắc, Trần Mạnh Tuấn, Tùng Sax... và nhiều thầy cô khác nữa. Nhờ sự chỉ bảo của các thầy, mình đã giành giải thưởng âm nhạc Nghệ sĩ biểu diễn kèn Saxophone xuất sắc tại Liên hoan Ban nhạc toàn quốc 2024 do Hội Nhạc sĩ Việt Nam, Hội âm nhạc Hà Nội tổ chức. Thành công này đã khích lệ mình rất lớn để bắt đầu các dự án âm nhạc cá nhân sau đó.

Phóng viên: *Vậy còn nghệ danh Taruki và tình yêu đặc biệt dành cho văn hoá Nhật thì sao?*

Nghệ sĩ Bảo Anh: Từ nhỏ mình đã rất mê văn hoá Nhật. Mình xem phim, nghe nhạc, đọc truyện tranh của Nhật và đắm chìm trong thế giới đó. Có nhiều thời điểm chên vênh, hoài nghi chính mình, nghĩ rằng mình không có tài, không thể làm gì, mình thường nghe những bản nhạc trong các bộ phim Nhật Bản yêu thích để tâm hồn được xoa dịu. Như trong lời giới thiệu album đầu tay “Thanh âm thời gian” mình đã viết: “Trong chúng ta, mỗi người đều có một câu chuyện, một sự cảm nhận của riêng về cuộc sống. Câu chuyện về những ước mơ, hoài bão, tình yêu, những cảm xúc vui buồn, hạnh phúc, thất vọng. Một cách vô tình hay hữu ý, chúng ta nghe một bản nhạc, một bộ phim để tìm kiếm sự đồng nhất với cảm xúc và câu chuyện của mình tại thời điểm đó. Và tôi cũng muốn kể cho các bạn những câu chuyện của mình”. Thực tế thì khi chọn biểu diễn một nhạc phẩm nào đó, mình đều có lý do riêng, nó đều gắn với một kỷ niệm riêng của mình. Nghệ danh Taruki là phiên âm tên Nguyễn Bảo Anh của mình sang Tiếng Nhật.

Phóng viên: *Bạn sẽ hướng âm nhạc của mình đến khán giả Nhật phải không?*

Nghệ sĩ Bảo Anh: Đúng vậy. Ngoài khán giả trong nước mình có một mục tiêu là chinh phục khán giả Nhật. Mình ước mong trở thành một nghệ sĩ kết nối hai nền văn hoá Việt - Nhật. Thật may mắn là ngay từ khi thực hiện album đầu tay, hãng đĩa Thời Đại đã giúp mình phát hành album này vào thị trường âm nhạc Nhật Bản. Năm 2025 vừa qua mình được Cục Hợp tác quốc tế, Bộ Văn hoá thể thao và Du lịch mời tham gia biểu diễn trong triển lãm EXPO Osaka Kansai. Cơ hội thật tuyệt vời. Mình đã có một chuyến đi hơn cả mong đợi, gặp gỡ công chúng và khán giả quốc tế. Ở Nhật, khán giả đội mưa xem mình biểu diễn và không ngớt tặng những tràng pháo tay. Mình đã chơi những nhạc phẩm quen thuộc của đất nước họ và họ thấy mình thật gần gũi.

Phóng viên: *Thị trường âm nhạc trong nước hiện nay cũng chưa có nhiều nghệ sĩ chơi nhạc không lời như Bảo Anh. Các*

sản phẩm âm nhạc chủ yếu vẫn là Album, MV của các ca sĩ là chính. Theo Bảo Anh, các nghệ sĩ chơi nhạc cụ liệu có thể phát triển các sản phẩm âm nhạc và thành công?

Nghệ sĩ Bảo Anh: Từ câu chuyện của mình, một người chơi kèn saxophone, dù thành công mới chỉ là bước đầu, nhưng mình hy vọng sẽ là động lực cho các nghệ sĩ trẻ chơi nhạc cụ như piano, ghi-ta... có thể tự tin thực hiện các sản phẩm âm nhạc riêng. Mặc dù về cơ bản, khán giả Việt có thói quen nghe ca khúc, nhưng mình tin rằng nếu có những sản phẩm hay, nhạc không lời sẽ trở thành một món ăn tinh thần hấp dẫn trong “thực đơn” thường thức của mọi người.

Phóng viên: *Dám lựa chọn, dám thay đổi, dám bước đi là câu chuyện của Bảo Anh vừa chia sẻ. Nó ít nhiều nuôi dưỡng cảm hứng cho không ít bạn trẻ loay hoay tìm con đường đến với tương lai. Để khép lại buổi trò chuyện này, Bảo Anh muốn nói thêm điều gì?*

Nghệ sĩ Bảo Anh: Với mình, cây kèn saxophone là phương tiện, là công cụ thể hiện tình yêu đối với cuộc sống. Ký ức của mỗi người trong chúng ta được ví như chiếc hộp Pandora. Bởi nhiều lý do mà chiếc hộp Pandora thường nằm im lặng, cho đến khi có một tác nhân đánh thức nó. Mình muốn dùng âm nhạc để giúp mọi người mở cái hộp Pandora đó, ngắm nhìn và nuôi dưỡng lại những ước mơ đã từng bị bỏ quên. Mỗi chúng ta có một lần thanh xuân, đó là khoảng thời gian ta được phép bước đi với tất cả niềm tin và đam mê. Ta cũng có quyền lựa chọn lại, để hoàn toàn được là chính mình mà không phải hối tiếc. Chỉ khi là chính mình, năng lượng của ta mới tràn đầy để cống hiến nhiều hơn. Sống theo cách mình muốn và là phiên bản tốt nhất của chính mình là điều tuyệt vời nhất.

Phóng viên: *Cảm ơn nghệ sĩ Bảo Anh về cuộc trò chuyện.*

Nghệ sĩ Bảo Anh trong show diễn “Melodies of life”.

Các sản phẩm chè của tỉnh ngày càng khẳng định thương hiệu trên trường quốc tế (ảnh 1). Công nhân Công ty may MSA - YB tăng ca, tối ưu công suất hoạt động của nhà máy, nhằm tiết kiệm chi phí (ảnh 2).

XUẤT KHẨU CỦA TỈNH TUYÊN QUANG TIẾP TỤC DUY TRÌ ĐÀ TĂNG TRƯỞNG TÍCH CỰC, MỞ RỘNG THỊ TRƯỜNG VÀ NÂNG CAO GIÁ TRỊ SẢN PHẨM. TUY NHIÊN, BIẾN ĐỘNG CƯỚC LOGISTICS THỜI GIAN GẦN ĐÂY ĐANG TẠO RA ÁP LỰC KHÔNG NHỎ ĐỐI VỚI DOANH NGHIỆP, ẢNH HƯỞNG TRỰC TIẾP ĐẾN CHI PHÍ VÀ TIẾN ĐỘ GIAO HÀNG. TRONG BỐI CẢNH ĐÓ, VIỆC CHỦ ĐỘNG THÍCH ỨNG, LINH HOẠT TRONG TỔ CHỨC SẢN XUẤT, VẬN CHUYỂN VÀ TÌM KIẾM GIẢI PHÁP TỐI ƯU CHI PHÍ ĐANG TRỞ THÀNH YÊU CẦU CẤP THIẾT ĐỂ GIỮ VỮNG ĐÀ TĂNG TRƯỞNG XUẤT KHẨU.

Doanh nghiệp chủ động ứng phó

THẸO Ngân hàng Thế giới, chi phí logistics của Việt Nam hiện chiếm khoảng 16 - 20% GDP, cao hơn đáng kể so với mức bình quân của nhiều nền kinh tế phát triển. Trong khi đó, theo Bộ Công Thương, chi phí vận tải và dịch vụ logistics trong thời gian gần đây tiếp tục chịu tác động từ biến động giá nhiên liệu và các yếu tố địa chính trị toàn cầu. Các chuyên gia cũng chỉ ra rằng, bên cạnh yếu tố bên ngoài, nguyên nhân quan trọng nằm ở những hạn chế nội tại như hạ tầng chưa đồng bộ, chi phí trung gian cao, kết nối giữa các phương thức vận tải còn yếu. Đối với các địa phương miền núi như Tuyên Quang, những hạn chế này càng rõ nét khi khoảng cách đến các cảng biển và trung tâm logistics lớn còn xa, làm gia tăng chi phí vận chuyển.

Trong bối cảnh đó, cách ứng xử của các doanh nghiệp đang có sự thay đổi rõ rệt. Thay vì chạy theo sản lượng, nhiều doanh nghiệp đã chuyển hướng sang tối ưu quy trình sản xuất, nâng cao chất lượng sản phẩm và chủ động điều chỉnh kế hoạch kinh doanh. Tại Công ty cổ phần Xây dựng và Thương mại Thái Hoàng (xã Vĩnh Tuy), việc cơ cấu lại sản xuất theo hướng linh hoạt, ưu tiên đơn hàng có giá trị cao, đầu tư công nghệ để giảm hao hụt, rút ngắn thời gian sản xuất đã trở thành lựa chọn mang tính chiến lược. Việc chủ động làm việc với các đối tác logistics, xây dựng kế hoạch giao hàng theo từng giai đoạn, đồng thời mở rộng thị trường cũng giúp doanh nghiệp giảm thiểu rủi ro trước biến động chi phí.

Xuất khẩu chi phí

Không riêng lĩnh vực chế biến gỗ, các doanh nghiệp nông sản cũng đang chủ động thích ứng. Ông Ngô Đức Tú, Giám đốc Công ty cổ phần Chè Sông Lô cho biết, công ty tổ chức sản xuất theo chuỗi khép kín từ vùng nguyên liệu đến chế biến, tiêu thụ. Sản phẩm được xuất khẩu sang nhiều quốc gia. Tuy nhiên, trong bối cảnh hiện nay, hoạt động sản xuất kinh doanh đang chịu tác động từ nhiều phía. Giá xăng dầu, chi phí nhân công, vật tư nông nghiệp như phân bón liên tục tăng đã làm chi phí đầu vào của vùng nguyên liệu bị đội lên. Ở khâu chế biến, giá bao bì, năng lượng cũng gia tăng, rồi biến động chính trị kéo theo chi phí logistics tăng cao, khiến giá thành sản phẩm chịu áp lực lớn hơn trước. Chính vì thế công ty phải tìm kiếm phát triển thêm thị trường gần Việt Nam như Thái Lan, Malaysia...

Ở một hướng khác, các doanh nghiệp may mặc như Công ty may MSA - YB lại lựa chọn tối ưu công suất sản xuất để bù đắp chi phí. Việc vận hành tối đa năng lực nhà máy giúp tăng sản lượng, cải thiện

Công ty cổ phần Chè Sông Lô chủ động tổ chức sản xuất, kiểm soát chất lượng nhằm đáp ứng yêu cầu đơn hàng trong bối cảnh chi phí logistics gia tăng (ảnh 3). Sản xuất ván ép xuất khẩu tại Công ty cổ phần Xây dựng và Thương mại Thái Hoàng, Cụm công nghiệp Nam Quang, xã Vĩnh Tuy (ảnh 4).

trước áp lực logistics

■ HẢI HƯƠNG

doanh thu và tạo “biên đệm” trước áp lực chi phí đầu vào gia tăng.

Có thể thấy, dù cách tiếp cận khác nhau, nhưng điểm chung của các doanh nghiệp là chuyển từ “ứng phó bị động” sang “thích ứng chủ động”. Khi chi phí logistics chưa thể giảm trong ngắn hạn, bài toán đặt ra không còn là giảm chi phí bằng mọi giá, mà là tổ chức lại sản xuất, thị trường và chuỗi cung ứng một cách hiệu quả hơn.

Giữ đà tăng trưởng xuất khẩu

Nhìn vào số liệu Quý I năm 2026, có thể thấy hoạt động xuất nhập khẩu của Tuyên Quang vẫn duy trì được đà tăng trưởng tích cực, với kim ngạch xuất khẩu tăng trên 10%. Cụ thể: Tổng kim ngạch xuất nhập khẩu đạt trên 159,3 triệu USD, tăng 4,77% so với cùng kỳ; riêng xuất khẩu đạt 107,86 triệu USD, tăng 10,76%. Tuy nhiên, nếu phân tích sâu hơn, tăng trưởng hiện nay không còn là “tăng trưởng thuận lợi” như giai đoạn trước, mà đang diễn ra trong bối cảnh chi phí cao hơn và rủi ro lớn hơn.

Áp lực từ chi phí logistics, biến động tỷ giá và nhu cầu thị trường quốc tế đang khiến bài toán xuất khẩu trở nên phức tạp hơn. Vấn đề không dừng ở việc chi phí vận chuyển tăng, mà còn thể hiện rõ ở sự thay đổi trong hành vi của đối tác, thận trọng hơn trong ký kết đơn hàng, đồng thời yêu cầu cao hơn về tiến độ và tiêu chuẩn. Điều này khiến năng lực giữ đơn hàng, đảm bảo tiến độ giao hàng trở thành yếu tố quyết định năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp.

Theo ông Nguyễn Hữu Thập, Chủ tịch Hiệp hội Doanh nghiệp tỉnh, những biến động từ kinh tế thế giới đang tạo ra áp lực đa chiều đối với doanh nghiệp xuất khẩu của tỉnh. Trong bối cảnh đó, cộng đồng doanh nghiệp đã chuyển nhanh sang các giải pháp mang tính “thích ứng” như: cơ cấu lại sản xuất, siết chặt quản trị chi phí, tiết kiệm năng lượng, đồng thời đa dạng hóa thị trường để giảm phụ thuộc. Đáng chú ý, xu hướng đẩy mạnh chuyển đổi số, ứng dụng công nghệ trong quản trị cũng đang được nhiều doanh nghiệp quan tâm nhằm nâng cao khả năng dự báo và điều hành sản xuất.

Ở góc độ quản lý, những giải pháp hỗ trợ từ phía tỉnh đang đóng vai trò quan trọng trong việc “giữ nhịp” tăng trưởng. Ông Lộc Kim Liên, Phó Giám đốc Sở Công Thương chia sẻ: Để giữ vững đà tăng trưởng trong bối cảnh chi phí logistics còn nhiều biến động, tỉnh Tuyên Quang đang tập trung triển khai đồng bộ các giải pháp hỗ trợ doanh nghiệp, nhất là trong lĩnh vực xuất khẩu. Trong đó, việc cải thiện môi trường đầu tư, nâng cao chất lượng dịch vụ logistics, tăng cường kết nối hạ tầng giao thông được xác định là những yếu tố then chốt.

Cùng với việc đẩy mạnh xúc tiến thương mại, mở rộng thị trường xuất khẩu, các sở, ngành của tỉnh đã chủ động phối hợp với doanh nghiệp tháo gỡ khó khăn trong hoạt động xuất nhập khẩu, kịp thời cung cấp thông tin thị trường, hỗ trợ kết nối đối tác. Hoạt động thông quan tại các cửa khẩu tiếp tục được duy trì thông suốt, góp phần rút ngắn thời gian, giảm chi phí cho doanh nghiệp.

Từ thực tiễn có thể thấy, trong bối cảnh chi phí logistics chưa thể giảm trong ngắn hạn, tăng trưởng xuất khẩu của Tuyên Quang sẽ phụ thuộc vào hai yếu tố cốt lõi: Sự chủ động thích ứng của doanh nghiệp và hiệu quả hỗ trợ từ chính sách. Khi cả hai yếu tố này được phát huy đồng bộ, dư địa để duy trì và nâng cao chất lượng tăng trưởng xuất khẩu trong thời gian tới vẫn còn rất lớn ■

THƯƠNG HIỆU XÚ TUYÊN

Làm giàu từ những điều nhỏ bé

■ TRẦN LIÊN

Lý Thị Hồng, Tổ trưởng Tổ hợp tác chăn nuôi gà Tân Thịnh, thuộc Hợp tác xã Nông lâm nghiệp Tân Thịnh, xã Hoà An sở hữu profile không hề tầm thường: Tốt nghiệp loại giỏi trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, từng làm quản lý cho một doanh nghiệp nước ngoài ở Thủ đô với mức lương khủng... Thế nhưng, sau tất cả, cô gái nhỏ nhắn người dân tộc Tày ấy quyết định quay về làng, biến những nông sản quê mình trở nên xứng đáng hơn với giá trị lao động của người dân địa phương.

Tổ hợp tác chăn nuôi gà của Lý Thị Hồng mỗi ngày cung cấp cho thị trường 500 quả trứng đạt chuẩn OCOP.

Chôn chân mỗi gốc thì về

NHỮNG ngày mới ra trường, Lý Thị Hồng cũng như nhiều cử nhân khác tất tả với chuyện tìm việc. Ưu tiên của Hồng là công việc ở thành phố, mức lương cao và có cơ hội phát triển bản thân.

Được nhận vào làm cho một doanh nghiệp nước ngoài ở Hà Nội, Hồng từng nghĩ: Cơ hội này không phải ai cũng có được, và chuyện bỏ việc là điều chưa bao giờ cô nghĩ đến.

Thế nhưng, mọi thứ dần thay đổi, nhất là khi lập gia đình, có con. Áp lực công việc cộng với chi phí cho một đứa trẻ ở thành phố quá lớn, vợ chồng Hồng gửi con về quê nhờ ông bà ngoại chăm sóc. Những ngày xa con, Hồng nhớ thương quay quắt. Nỗi lo lắng thường nhật của một người mẹ về chuyện bữa cơm giấc ngủ, nỗi thèm thuồng được ôm con vào lòng, nghe con kể chuyện một ngày dài đi học... khiến cô quyết định bỏ tất cả về quê.

- Ai rồi cũng phải về thôi - Lý Thị Hồng trải lòng như thế - Đến một ngày chôn chân mỗi gốc, chỉ có quê hương, cha mẹ mình là bao dung ôm mình vào lòng.

Thời gian biểu khủng

Ngày mới về quê, với tám bâng đệp như tranh và hồ sơ đúng chuẩn "con nhà người ta", nhiều người khuyên Hồng nên nộp hồ sơ thi vào một cơ quan nhà nước cho ổn định. Nhưng Hồng quyết định "liều", chuyển hướng sang một nghề rẽ chẳng liên quan gì đến 4 năm đèn sách: Hồng xin vào Hợp tác xã nông lâm nghiệp Tân Thịnh và được tin tưởng giao phụ trách Tổ hợp tác chăn nuôi gà.

Cô gái nhỏ lên một kế hoạch bài bản để con gà quê mình "lên sàn": Chăn nuôi đạt chuẩn VietGAP, sản phẩm từ gà phải được chứng nhận thương hiệu và tất cả mọi quy trình đều áp dụng nghiêm ngặt quy định chăn nuôi đã được hướng dẫn.

Cô nông dân tay ngang ấy tự mình học mọi thứ: Gà bao nhiêu ngày tuổi thì ra khỏi chuồng úm? Bao nhiêu ngày tuổi thì tiêm vắc xin gì? Rồi chế độ ăn, uống? Nguồn thức ăn từ đâu...? Thời gian biểu của Lý Thị Hồng cũng vì thế mà áp lực hơn rất nhiều so với một nông dân bình thường. 4 giờ sáng dậy phối trộn thức ăn. 7 sáng đưa con đến trường. Ngày thì tìm kiếm thị trường, lo việc thôn bản. Tối dạy con học. Rồi lại nghiên cứu hồ sơ, hợp đồng... cho hợp tác xã. Guồng quay ấy tất bật, nhưng với Hồng, đó là niềm hạnh phúc: "Được về nhà, được tự tay chăm sóc con, lo được cho cha mẹ... đâu có phải gánh trên vai cả núi Thái Sơn em cũng vẫn lựa chọn như thế!"

Trứng gà OCOP có gì khác?

Năm 2024, sản phẩm trứng gà của Hợp tác xã Nông lâm nghiệp Tân Thịnh được chứng nhận đạt OCOP 3 sao.

Trứng gà OCOP có gì khác so với trứng gà thường? Nhiều người đặt câu hỏi như thế.

Và đây là câu trả lời của Lý Thị Hồng. Ngoài áp dụng quy trình chăn nuôi theo tiêu chuẩn VietGAP, thì gà lấy trứng của Tổ hợp tác chăn nuôi gà do Hồng quản lý có một chế độ ăn khác biệt hơn: Ngô hạt không cho ăn trực tiếp mà phải ngâm ủ mầm trong 2 ngày. Nước uống của đàn gà không phải nước lã, mà là nước đun sôi để nguội. Máng ăn, máng uống nước được vệ sinh, khử trùng mỗi ngày.

Nhờ chế độ ăn này, khi đem sản phẩm trứng gà đi test, quả trứng không chỉ thơm hơn, lòng đỏ tươi hơn mà chất lượng, dinh dưỡng của sản phẩm của Tổ hợp tác vượt trội hơn hẳn so với trứng gà thường.

Tổ hợp tác của Hồng hiện sở hữu hơn 1,5 vạn con gà. Lượng trứng cung cấp mỗi ngày cho thị trường hơn 500 quả. Trứng gà OCOP Tân Thịnh đã vượt ra thị trường rộng lớn nhờ chất lượng cao, mẫu mã đẹp, đáp ứng các điều kiện về an toàn thực phẩm. Hồng bảo: “Tâm huyết của em là tạo dựng mọi thứ từ những điều nhỏ bé nhất, gần gũi nhất. Tổ hợp tác không cam kết bằng lời nói, mà cam kết bằng chất lượng sản phẩm. Người tạo ra sản phẩm có thể không cần bằng cấp, nhưng phải làm bằng cái tâm”.

“Không có Đảng, không có em ngày hôm nay”

Lý Thị Hồng được kết nạp Đảng ngay từ ngày còn ở giảng đường Đại học, năm nay, cô gái trẻ ấy vừa tròn 10 năm tuổi Đảng.

Uy tín, trách nhiệm, nói được làm được, Hồng được bà con tin nhiệm bầu làm Trưởng ban công tác Mặt trận thôn Phúc Linh. Hồng “đi từng ngõ, gõ từng nhà” tư vấn, tuyên truyền pháp luật cho người dân, sau mưa lũ Hồng xắn tay, lội bùn cùng các đồng chí trong thôn, trong xã khắc phục hậu quả thiên tai, sửa đường, sửa nhà... Khó khăn qua đi, mọi người lại thấy cô gái trẻ năng nổ đi đầu tham gia các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thi dân vận khéo.

“Không có Đảng, thì không có em ngày hôm nay. Đó là điều em vô cùng biết ơn” - Lý Thị Hồng trải lòng. Là bởi từ chính những cuộc sinh hoạt chi bộ, Hồng được nghe về các chủ trương, chính sách, nghị quyết hỗ trợ thiết thực với bà con nông dân. Như khi được biết xã Tân Thịnh (cũ) có chủ trương tìm kiếm và xây dựng sản phẩm OCOP, Hồng nghĩ ngay đến sản phẩm trứng gà quê mình, và tự tin đứng lên nhận nhiệm vụ. Khi xã có chính sách hỗ trợ phát triển chăn nuôi thành hàng hoá, Hồng cũng mạnh dạn xin con giống về cho bà con... Nguồn hỗ trợ nhỏ bé, nhưng với những người dân quê, một đồng cũng là rất quý giá.

Hồng khoe, em đang hỗ trợ Hợp tác xã Nông nghiệp, thương mại và dịch vụ Chung Tín, xã Kim Bình hợp đồng với người dân một số xã

trong khu vực hợp đồng bao tiêu sản phẩm gốc. Thành công gần nhất là 8 thôn của xã Tân Mỹ đã đặt bút ký hợp đồng, mọi điều khoản, quy trình... đều do Hồng tự nghiên cứu, xây dựng và soạn thảo.

Những thanh niên từng rời làng, lập nghiệp nơi phố thị, rồi lại quay trở về chọn quê hương để làm giàu như Lý Thị Hồng ngày một nhiều. Hành trình ấy, có thể không trải hoa hồng, nhưng với họ, đó thực sự là một hành trình đẹp đẽ, bởi nỗ lực cống hiến cho quê hương, làm giàu cho những người dân quê cần mẫn “trông trời trông đất trông mây” là hành trình không phải ai cũng làm được ■

Sản phẩm Trứng gà OCOP Tân Thịnh tham gia quảng bá, giới thiệu tại các hội chợ OCOP trong và ngoài tỉnh.

TỪ LÀNG RA PHỐ

Số hoá không lệch chuẩn ■ HẢI LÂM

MẠNG xã hội, Internet đã làm thay đổi đáng kể cuộc sống của những người dân quê, đặc biệt là đời sống đồng bào miền núi, vùng cao.

Từ những hạt nhân tiên phong ít ỏi, những Tiktoker, Facebooker triệu view nổi danh trên mạng xã hội, trở thành những đại sứ thương hiệu cho nhiều sản vật vùng cao. Câu chuyện của những cô gái dân tộc thiểu số như Chảo Yến, Lưu Hoà, Triệu Thị Mùi... đã từng làm nức lòng biết bao người con vùng núi. Họ có tri thức, có tình yêu bản làng, và đều có chung một mong muốn là được làm những điều tốt đẹp nhất thay đổi cuộc sống của dân bản.

Những hạt nhân tiên phong ấy đã thổi bùng lên ngọn lửa, khát vọng làm giàu của lớp lớp thế hệ trẻ vùng cao. Internet phủ sóng, công nghệ phát triển và sự hiện diện của những sàn thương mại điện tử không biên giới đã trở thành điểm tựa để những “thương nhân miền núi” lên sóng livestream.

Thế nhưng, phía sau câu chuyện hoạt động rầm rộ ấy, là những khoảng trống cần lực lượng chức năng xử lý, lấp đầy hiệu quả hơn.

Mới đây, một “thương nhân Online” ở Điện Biên đã bị bắt vì hành

vi sản xuất, buôn bán thuốc nam chưa được cấp phép trên mạng. Mặc dù không có chuyên môn y tế và không được đào tạo về y học cổ truyền, người này đã tự ý thu hái nhiều loại cây rừng, sau đó băm nhỏ, phơi khô và trộn lẫn để đóng gói. Đối tượng sau đó quảng cáo các sản phẩm này là “thuốc nam” có khả năng chữa trị các bệnh về dạ dày, phụ khoa và thực hiện rao bán công khai trên các nền tảng mạng xã hội nhằm trục lợi bất chính...

Những thương nhân Online như này không hiếm. Việc quảng bá, đưa các tri thức bản địa vào hoạt động khám chữa bệnh là điều vẫn được khuyến khích, nhất là đối với các sản phẩm thuốc đông y, những bài thuốc dân gian của đồng bào các dân tộc thiểu số. Tuy nhiên, mọi hoạt động phải được thực hiện trên cơ sở được được cơ quan chức năng kiểm nghiệm, chứng nhận và được pháp luật cho phép.

Mạng xã hội phát triển kéo gần khoảng cách giữa vùng cao và vùng thấp, biến những nương rẫy, đồi cây thành một siêu thị thu nhỏ. Nhưng hãy cẩn trọng và hoạt động đúng luật, bởi mọi sự “ngơ ngác” đều sẽ phải trả giá ■

Vững vàng

TIẾP NỐI

■ MINH HOA

TRONG DÒNG CHẢY MẠNH MỀ CỦA NỀN KINH TẾ SỐ, VIỆC CHUYỂN GIAO GIÁ TRỊ CỐT LÕI GIỮA CÁC THỂ HỆ TRONG DOANH NGHIỆP GIA ĐÌNH KHÔNG CHỈ LÀ QUY LUẬT "TRE GIÀ MĂNG MỘC" ĐƠN THUẦN MÀ ĐÓ CÒN LÀ CUỘC TIẾP SỨC ĐẦY BẢN LĨNH, NƠI TRUYỀN THỐNG HÒA QUYÊN CÙNG TƯ DUY QUẢN TRỊ HIỆN ĐẠI.

TẠI Tuyên Quang, CLB Kế nghiệp Doanh nhân tỉnh đã khẳng định vai trò là "chiếc nôi" bồi đắp, giúp đội ngũ kế cận không chỉ vững vàng tiếp nối mà còn tự tin đưa con tàu doanh nghiệp vươn xa.

Thế hệ F2

Được thành lập từ cuối năm 2022, với 50 thành viên, trực thuộc Hiệp hội Doanh nghiệp tỉnh. CLB Kế nghiệp Doanh nhân tỉnh Tuyên Quang không chỉ là nơi giao lưu, mà đã thực sự trở thành môi trường rèn giũa bản lĩnh. Thế hệ F2 tại Tuyên Quang hôm nay đang cho thấy họ không chỉ thụ hưởng thành quả của cha anh, mà đang miệt mài học tập, sáng tạo để viết tiếp những chương mới rạng rỡ hơn cho doanh nghiệp gia đình.

Minh chứng rõ nét nhất cho tinh thần "kế nghiệp" không chỉ nằm ở việc giữ gìn gia sản, mà là sự phát triển sáng tạo dựa trên nền móng cũ. Tại Công ty CP Lâm sản và Khoáng sản Tuyên Quang, câu chuyện chuyển giao thế hệ đã thể hiện sự tiếp nối đầy bản lĩnh và tư duy đổi mới.

Nhiều năm qua, thế hệ đi trước đã dốc sức xây dựng và vận hành hiệu quả hệ thống cung ứng xăng dầu - nguồn năng lượng truyền thống cốt lõi của doanh nghiệp. Tuy nhiên, khi "ngọn đuốc" được trao lại, thế hệ kế cận đã không chọn cách vận hành lối mòn. Nhận diện sâu sắc xu hướng kinh tế xanh và sự bùng nổ

của phương tiện giao thông thân thiện với môi trường, các doanh nhân trẻ trong Câu lạc bộ Kế nghiệp đã mạnh dạn tạo ra bước đột phá.

Dưới sự điều hành năng động của chị Nguyễn Ngọc Anh, Phó Trưởng phòng Kinh doanh Công ty CP Lâm sản và Khoáng sản Tuyên Quang, công ty đã có bước đi đột phá khi chủ động tích hợp hệ thống trạm sạc xe điện VinFast (VF) ngay tại hạ tầng các cây xăng hiện có. Theo chị Ngọc Anh, việc biến một điểm bán xăng dầu truyền thống thành tổ hợp cung cấp năng lượng đa năng là lời giải cho bài toán tối ưu hóa giá trị mặt bằng và đón đầu xu hướng tiêu dùng mới. Mô hình "2 trong 1" này không chỉ đáp ứng song hành nhu cầu của xe động cơ đốt trong và xe điện mà còn khẳng định tư duy sắc bén của nữ lãnh đạo trẻ trong việc tiên phong thúc đẩy chuyển đổi số và chuyển đổi xanh tại địa phương.

Trong vai trò thế hệ kế nghiệp điều hành, chị Cao Cẩm Tú - Phó Giám đốc Công ty TNHH Sao Việt Tuyên Quang đã định hình một tư duy quản trị mới: Lấy chất lượng sản phẩm làm "giấy thông hành" vươn ra biển lớn. Với hệ thống 3 nhà máy sản xuất và 36 điểm kinh doanh, chị Tú khẳng định việc nâng cao tiêu chuẩn hàng xuất khẩu phải là nhiệm vụ xuyên suốt từng quý, từng năm.

**Bản lĩnh, tâm huyết
và đổi mới**

Chị Cao Cẩm Tú (đứng đầu tiên bên phải) Phó Giám đốc Công ty TNHH Sao Việt Tuyên Quang với đơn vị đối tác của công ty.

Dấu ấn rõ nét nhất trong quá trình điều hành của nữ lãnh đạo trẻ là quyết định đầu tư hơn 100 tỷ đồng vào Nhà máy gỗ ván ép với dây chuyền tự động hóa hiện đại. Việc thay thế phương thức truyền thống bằng công nghệ cao không chỉ giúp tối ưu hóa chi phí và năng suất, mà còn hiện thực hóa phương châm "sản xuất những mặt hàng thị trường cần" với độ chính xác tuyệt đối, đảm bảo đơn hàng ổn định và vị thế bền vững cho doanh nghiệp trên bản đồ xuất khẩu.

Đánh giá về vai trò của đội ngũ này, ông Nguyễn Hữu Thập, Chủ tịch Hiệp hội Doanh nghiệp tỉnh Tuyên Quang cho biết: Thế hệ kế cận không đơn thuần là những người thừa kế tài sản, mà họ là những nhà quản trị được đào tạo bài bản, mang tư duy toàn cầu để 'số hóa' và 'xanh hóa' nền móng truyền thống. So với các doanh nghiệp tự khởi nghiệp (startup) từ con số 0, thế hệ kế cận trong các doanh nghiệp gia đình đã và đang sở hữu những ưu thế vượt trội như: Họ không mất thời gian xây dựng uy tín từ đầu; khác với startup phải vừa làm vừa dò dẫm quy trình, các thành viên Câu lạc bộ Kế nghiệp được kế thừa một bộ máy vận hành đã qua thử thách.

Công ty Cổ phần Gạch Tuynel Viên Châu đưa nhiều kỹ thuật hiện đại vào vận hành trong sản xuất.

Sau gần 4 năm đi vào hoạt động, dù bối cảnh kinh tế chung còn không ít rào cản, Câu lạc bộ Kế nghiệp Doanh nhân tỉnh Tuyên Quang vẫn duy trì một nhịp sinh hoạt ổn định. Anh Nguyễn Quốc Kỳ, Chủ nhiệm Câu lạc bộ Kế nghiệp Doanh nhân tỉnh Tuyên Quang cho biết: "Được thành lập và đi vào hoạt động không chỉ dừng lại ở một sân chơi, mà đã trở thành điểm tựa vững chắc cho thế hệ chuyển giao. Dù bối cảnh kinh tế chung còn nhiều rào cản, chúng tôi vẫn giữ vững nhịp sinh hoạt ổn định. Đến nay, chúng tôi đã thành công trong việc xây dựng nhịp cầu nối liền tư duy giữa các thế hệ. Quá trình chuyển giao quyền lực không còn là áp lực, mà trở thành sự tiếp nối nhịp nhàng, giúp các doanh nhân trẻ tháo gỡ những "nút thắt" về cả tâm lý lẫn quản trị kỹ trị từ những người đi trước. Cùng với đó, câu

lạc bộ đặc biệt chú trọng rèn luyện đạo đức kinh doanh và trách nhiệm với cộng đồng. Đặc biệt trong kỷ nguyên 4.0, chúng tôi xác định chuyển đổi số không phải là trào lưu mà là năng lực sinh tồn. Việc áp dụng AI vào quản trị văn phòng và tối ưu hóa quy trình chính là hành trang quan trọng để đội ngũ kế nghiệp sẵn sàng vươn mình ra biển lớn.

Việc phát triển đội ngũ doanh nhân trẻ và doanh nghiệp mới thành lập không chỉ là nhiệm vụ kinh tế mà còn là chiến lược chính trị. Bám sát Nghị quyết số 41-NQ/TW của Bộ Chính trị về xây dựng và phát huy vai trò của đội ngũ doanh nhân Việt Nam trong thời kỳ mới, tỉnh Tuyên Quang đã và đang triển khai nhiều nhóm giải pháp thiết thực như: Hỗ trợ đặc thù cho Câu lạc bộ Kế nghiệp và doanh nghiệp mới thành lập; gắn kết với mục tiêu phát triển của tỉnh.

Với tinh thần kế thừa và đổi mới, đội ngũ doanh nhân kế cận Tuyên Quang đang khẳng định vị thế lực lượng then chốt, hội tụ đủ kiến thức, kỹ năng và tâm huyết để đưa kinh tế tỉnh nhà bứt phá trong bối cảnh mới ■

Bữa cơm vắng tiếng cười

TRONG truyền thống gia đình Việt Nam, bữa cơm luôn là khoảnh khắc tròn đầy nhất của sự sum họp. Thế nhưng, giữa nhịp sống hiện đại không khó để bắt gặp những bữa thiếu vắng tiếng cười. Mỗi người một chiếc điện thoại, một thế giới riêng, diễn ra âm thầm như một thói quen. Người lớn bận rộn với công việc, trẻ nhỏ bị cuốn vào những video ngắn bất tận, còn người già đôi khi lạc lõng giữa chính căn nhà của mình. Công nghệ số, vốn được tạo ra để kết nối, lại vô tình dựng lên những “bức tường vô hình” ngay trong không gian tưởng như gần gũi nhất.

Cảm thấy buồn khi khoảng cách đang lớn dần giữa những người thân, anh Nguyễn Quang Hùng, tiểu thương ở phường Hà Giang 2 chia sẻ: “Trước đây, gia đình tôi dù bận rộn nhưng vợ chồng vẫn cố gắng quây quần trò chuyện bên mâm cơm. Những câu chuyện không lớn lao, chỉ là bài kiểm tra trên lớp, một khách hàng khó tính, hay chuyện bà nội đau lưng lúc trở trời... đủ để giữ lại hơi ấm trong căn nhà nhỏ. Nhưng từ khi tôi làm thêm mỗi giờ bất động sản, vợ bán hàng online, điện thoại gần như không rời tay. Cậu con trai lớp 8, quen với việc vừa ăn vừa xem video. Con gái lên cấp 3 trở nên sống khép kín, thường nhốt mình trong phòng để lướt mạng xã hội.

Không khó để nhận ra, nhiều gia đình trẻ đang dần đánh mất không gian chung quý giá. Đây không chỉ là thay đổi thói quen sinh hoạt, mà còn là thách thức với việc gìn giữ giá trị truyền thống trong thời đại số. Có gia đình, guồng quay công việc và học tập khiến bố mẹ, con cái hiếm khi ngồi cùng nhau. Nhưng cũng có những gia đình vẫn đủ mặt, mà kết nối lại lỏng lẻo. Mỗi người một màn hình, một thế giới riêng.

Chia sẻ quan điểm về vấn đề này, cô Hà Mỹ Hạnh, Trưởng Khoa Chính trị và Tâm lý giáo dục, trường Đại học Tân Trào cho biết: “Gia đình là môi trường giáo dục đầu tiên và có ảnh hưởng trực tiếp đến sự hình thành nhân cách của mỗi người. Tuy nhiên, trong nhịp sống 4.0, nếu cha mẹ thiếu thời gian quan tâm, ít trò chuyện trực tiếp với con, các mối quan hệ trong gia đình rất dễ trở nên lỏng lẻo. Việc duy trì những khoảng thời gian sinh hoạt chung như bữa cơm, trò chuyện hằng ngày là yếu tố quan trọng để giữ kết nối và hình thành thói quen, giá trị sống tích cực”.

Khoảng trống gia đình trẻ

Theo nhịp sống hiện đại, mô hình gia đình trẻ hai thế hệ trở thành xu hướng phổ biến. Nhiều cặp vợ chồng lựa chọn ra ở riêng để có không gian sống tự do, chủ động, không bị ràng buộc bởi những khuôn mẫu truyền thống. Sự độc lập mang lại nhiều thuận lợi, nhưng cũng đồng thời tạo ra những “khoảng trống” trong việc nuôi dạy con cái, khi cả hai vợ chồng đều bị cuốn vào guồng quay công việc, thiếu thời gian đồng hành và chăm sóc con một cách trọn vẹn. Để lấp đầy “khoảng trống” ấy, điện thoại thông minh, mạng xã hội vô hình trung trở thành “người bạn đồng hành” của trẻ nhỏ.

Câu chuyện của anh Đỗ Hải Huy, tổ 14 Trung Môn, phường Minh Xuân là lát cắt điển hình của nhiều gia đình trẻ hiện nay. Lựa chọn ra ở riêng để có không gian sống tự do, vợ chồng anh tin rằng khi kinh tế ổn định, mọi việc trong gia đình đều sắp xếp ổn thỏa. Khi đưa con đầu lòng chào đời, áp lực bắt đầu xuất hiện. Đến khi sinh thêm con thứ hai, gánh nặng càng lớn hơn khi vợ anh phải đi học chuyên khoa xa nhà, việc chăm sóc con nhỏ gần như dồn hết

Giữ lửa gia đình

■ HOÀNG HÀ

Gia đình là mái ấm chở che, là chiếc nôi hình thành và nuôi dưỡng nhân cách của mỗi con người. Thế nhưng, trong thời đại 4.0, khi điện thoại thông minh trở thành vật bất ly thân, những sợi dây gắn kết giữa các thành viên đang dần trở nên mong manh. Đặc biệt với các gia đình trẻ, áp lực mưu sinh, khoảng trống thời gian và sự “lam dụng” công nghệ đang đặt ra không ít thách thức trong việc nuôi dạy con cái và giữ gìn tổ ấm.

Gia đình là nơi bồi đắp đời sống nội tâm, hình thành nhân cách của trẻ ngay từ những năm tháng đầu đời.

trẻ

Nền tảng của gia đình hạnh phúc là sự gắn kết, sẻ chia và thấu hiểu giữa các thành viên.

lên vai người chồng. Trong guồng quay công việc và chăm con, anh buộc phải cho con xem điện thoại để đỡ đần. Tuy nhiên, sự tiện lợi ấy dần khiến đứa trẻ lệ thuộc vào điện thoại, có biểu hiện chậm nói; kết quả thăm khám cho thấy rối loạn chức năng ngôn ngữ, kèm dấu hiệu rối loạn phổ tự kỷ. Gia đình anh phải đưa con đến bệnh viện phục hồi chức năng Hương Sen để điều trị.

Từ trường hợp của con anh Huy, các bác sĩ cho rằng đây không phải là cá biệt, mà là tình trạng đang có xu hướng gia tăng ở nhiều gia đình trẻ hiện nay. Bà Trần Thị Kim Thoa, Phó Giám đốc bệnh viện phục hồi chức năng Hương Sen, cho biết: “Hiện chúng tôi đang can thiệp cho gần 250 trẻ, trong đó có nhiều trường hợp rối loạn phổ tự kỷ. Qua thực tế điều trị, nguyên nhân phổ biến hiện nay là trẻ thiếu sự tương tác, dạy dỗ từ người thân. Vì vậy, phụ huynh cần hạn chế cho trẻ sử dụng thiết bị điện tử quá sớm, đồng thời tăng cường trò chuyện, để hỗ trợ con trẻ phát triển toàn diện”.

Kết nối yêu thương

Trong bối cảnh công nghệ số len sâu vào từng nếp sống, việc “giữ lửa” gia đình không còn là câu chuyện cảm tính, mà đòi hỏi sự chủ động từ mỗi thành viên. Nhiều gia đình chọn những cách làm đơn giản nhưng hiệu quả để duy trì sự gắn kết. Chị Hoàng Thị Tâm, tổ dân phố 4, xã Vị Xuyên chia sẻ: “Dù bận rộn, vợ chồng tôi luôn thống nhất cùng chăm sóc con cái, hỗ trợ nhau việc nhà; không sử dụng điện thoại trong bữa cơm và dành ít nhất một buổi tối mỗi tuần để cả nhà cùng xem phim, đọc sách. Những thay đổi nhỏ, nhưng giúp các thành viên thực lắng nghe và thấu hiểu nhau hơn”.

Theo Tiến sĩ, chuyên gia tâm lý Đinh Đoàn, gia đình là tế bào của xã hội, vì vậy khi xã hội phát triển, chức năng của gia đình cũng có những thay đổi. Trong thời công nghệ 4.0, mỗi thành viên cần tự ý thức trách nhiệm vun đắp tổ ấm. Một đứa trẻ có thể biết rất nhiều điều từ thế giới ảo, nhưng lại thiếu những bài học căn bản về sẻ chia, cách yêu thương. Trẻ em cần được cha mẹ đồng hành, chia sẻ thay vì phó mặc cho thiết bị điện tử; Trẻ em có sự quan tâm, uốn nắn, dạy dỗ từ gia đình thường có kỹ năng giao tiếp tốt hơn, chuyện học hành cũng tiến bộ hơn.

Trong thời đại 4.0, dù cả thế giới mở ra chỉ với một vài thao tác trên điện thoại thông minh, nhưng gia đình vẫn là bến đỗ bình yên, điểm tựa tinh thần của mỗi người. Giữ “lửa” yêu thương không phải là tách rời công nghệ, mà là biết đặt con người ở vị trí trung tâm, dành thời gian trọn vẹn cho những người thân yêu. Bởi hạnh phúc gia đình không đến màn hình điện thoại, mà từ sự kết nối chân thành, từ tình cảm được vun đắp mỗi ngày, những giá trị giản dị nhưng bền lâu theo năm tháng ■

Lạm dụng cho trẻ nhỏ chơi điện thoại tiềm ẩn nhiều nguy cơ ảnh hưởng đến phát triển ngôn ngữ và hành vi.

Xây dựng gia đình văn hóa là động lực để thúc đẩy sự phát triển của xã hội. ▼

XU HƯỚNG

hưởng thụ tích cực của giới trẻ

■ MINH SƠN

KHÔNG CÒN MIỆT MÀI TÍCH LŨY, LÀM VIỆC QUÁ SỨC HAY CHẤP NHẬN SỐNG KHAM KHỔ, MỘT BỘ PHẬN NGƯỜI TRẺ ĐANG LỰA CHỌN CÁCH SỐNG KHÁC MANG TÊN “HƯỞNG THỤ TÍCH CỰC”, TẬN HƯỞNG HIỆN TẠI, CHĂM SÓC BẢN THÂN VÀ TÌM KIẾM NHỮNG TRẢI NGHIỆM MANG LẠI GIÁ TRỊ TINH THẦN ĐỂ TÁI TẠO NGUỒN NĂNG LƯỢNG MỚI. ĐÂY KHÔNG CÒN LÀ LỰA CHỌN CÁ NHÂN MÀ MANG TÍNH XU HƯỚNG, PHẢN ÁNH NHỮNG CHUYỂN ĐỘNG SÂU SẮC TRONG HỆ GIÁ TRỊ XÃ HỘI ĐƯƠNG ĐẠI.

Giới trẻ có xu hướng trải nghiệm cuộc sống và tìm hiểu văn hóa đồng bào vùng cao.

MÃ GEN HẠNH PHÚC CỦA GEN Z

THỜI gian trước, mạng xã hội ngập tràn những khẩu hiệu như "Hãy thức dậy làm việc khi người khác đang ngủ", "Hãy kiếm tiền khi người khác còn mãi chơi", giới trẻ miệt mài làm việc ngày đêm để tìm kiếm tiền bạc, thành công... Thế nhưng, sự bùng nổ của kỷ nguyên số và xu hướng "xê dịch", trải nghiệm cuộc sống đã khiến định nghĩa về thành công, hạnh phúc của thế hệ Gen Z có nhiều thay đổi.

Nhóm của Thùy Anh (23 tuổi, làm thiết kế đồ họa, đến từ Hà Nội) vừa có chuyến đi du lịch 3 ngày tại Na Hang. Thùy Anh chia sẻ: "Tôi từng làm việc 16 tiếng mỗi ngày, ăn đồ ăn nhanh và có khi ngủ tại nơi làm việc. Cho đến khi chúng kiến một đồng nghiệp trong nhóm mệt mỏi, kiệt sức, tôi tự hỏi mình đang hưởng thụ cuộc sống hay đang bị cuộc sống bào mòn? Chúng tôi đã quyết định thay đổi cách làm việc,

phân bổ thời gian hợp lý, quản lý tài chính khoa học và đi du lịch, khám phá những vùng đất mới. Sau những đợt "hưởng thụ tích cực" ấy, chúng tôi cảm thấy hạnh phúc, có thêm nhiều ý tưởng mới mẻ hơn trong công việc".

Câu chuyện của Thùy Anh không phải cá biệt. Theo khảo sát mới nhất của Deloitte Gen Z and Millennial Survey, có đến 46% người trẻ cảm thấy kiệt sức do áp lực công việc và 35% ưu tiên sự cân bằng giữa đời sống, công việc hơn là thăng tiến nhanh. Khảo sát của Vietnam Report cũng cho thấy gần 54% Gen Z Việt Nam có kế hoạch du lịch nhiều hơn trong năm 2026. Còn khảo sát của American Express, khoảng 70% người trẻ cho biết họ ưu tiên chi tiền cho du lịch để cải thiện sức khỏe hơn là mua sắm đồ hiệu. Điều này cho thấy xu hướng dịch chuyển và tận hưởng trải nghiệm đang trở thành một phần trong lối sống của thế hệ trẻ toàn cầu.

Nhiều chuyên gia kinh tế nhận định, chúng ta đang chứng kiến sự lên ngôi của nền kinh tế trải nghiệm. Người trẻ hiện nay coi các sự kiện âm nhạc, các chuyến đi khám phá văn hóa, du lịch là một dạng đầu tư cho bản thân. Họ không mua một món hàng, họ mua một ký ức và sự thăng hoa về cảm xúc. Điều này thúc đẩy thị trường dịch vụ chuyển mình theo hướng cá nhân hóa và bền vững hơn. Đó là sự hưởng thụ mang lại năng lượng tích cực kéo dài, thay vì sự thỏa mãn tức thời của vật chất.

Còn theo các nghiên cứu về tâm lý học hiện đại, việc chăm sóc bản thân không còn là lựa chọn mang tính cá nhân, mà trở thành một chiến lược thiết yếu để bảo vệ sức khỏe tinh thần. Từ những trải nghiệm nhỏ như nghỉ ngơi, thư giãn đến các hoạt động như du lịch hay thiền định, có thể giúp điều chỉnh hệ thần kinh, giảm nồng độ cortisol - hormone gây căng thẳng, đồng thời tạo ra cảm giác hài lòng. Trong bối cảnh người trẻ ngày càng phải đối mặt với áp lực tâm lý lớn, những hành vi này được xem như một cách để tái cân bằng và phục hồi năng lượng một cách bền vững.

Nhiều người trẻ đi du lịch để tái tạo năng lượng, lan tỏa hình ảnh đẹp của Việt Nam với bạn bè quốc tế.

KHÔNG PHÁ VỠ GIỚI HẠN

Có một ranh giới mong manh giữa "hưởng thụ tích cực" và việc nghiện "chữa lành" để trốn tránh trách nhiệm thực tế. Nếu bạn đi du lịch, hưởng thụ các dịch vụ chỉ để có ảnh đẹp đăng Facebook, khoe với bạn bè hay chỉ tiêu vượt quá khả năng tài chính chỉ để cảm thấy mình đang hạnh phúc thì đó lại là "hưởng thụ tiêu cực". Câu chuyện của Vi Hồng Ngân (22 tuổi, phường Minh Xuân) là một ví dụ về sự cân bằng. Ngân chia sẻ: "Nhiều người trẻ có sở thích đi du lịch, nhưng chúng ta phải cân bằng giữa sở thích, giá trị cốt lõi mong muốn và khả năng tài chính. Mỗi tháng, tôi dành khoảng 10% thu nhập cho các buổi chăm sóc sức khỏe, đi du lịch ngắn ngày và workshop nghệ thuật. Tôi mua sự bình yên trong tâm trí. Khi tâm trí ổn định, tôi làm việc hiệu quả hơn".

"Hưởng thụ tích cực" không phải là một đích đến, mà là hành trình học cách yêu bản thân và thế giới xung quanh một cách có ý thức. Thực tế, không khó để bắt gặp những lời mời gọi như "chữa lành", "mua sắm để yêu bản thân hơn", "tận hưởng để sống trọn vẹn"... xuất hiện dày đặc trên mạng xã hội. Trong bối cảnh đó, nhiều người trẻ dễ bị cuốn vào một vòng xoáy, càng áp lực lại càng tìm đến tiêu dùng để giải tỏa, nhưng sự giải tỏa ấy chỉ mang tính tạm thời, thậm chí để lại những hệ lụy dài hạn về tài chính và tâm lý.

Một khảo sát gần đây cho thấy không ít người trẻ thừa nhận đã từng chi tiêu vượt khả năng để "tự thưởng" cho bản thân. Điều này phản ánh nghịch lý khi mục tiêu ban đầu của "hưởng thụ tích cực" là cân bằng cuộc sống, tái đầu tư trí lực, bồi đắp cảm xúc, thì việc lạm dụng nó lại khiến áp lực gia tăng, đặc biệt là áp lực tài chính và cảm giác so sánh với người khác.

Ở góc độ tâm lý, việc liên tục tìm kiếm cảm giác để chịu thông qua các hoạt động bên ngoài có thể khiến con người phụ thuộc vào những liều dopamine nhanh, tức là những niềm vui tức thời nhưng ngắn hạn. Khi đó, thay vì đối diện và giải quyết vấn đề cốt lõi, người ta có xu hướng né tránh bằng cách tạo ra những khoảng "tạm nghỉ cảm xúc". Lâu dần, điều này không giúp chữa lành, mà chỉ trì hoãn việc phải đối mặt với thực tế và sự trì hoãn của công việc. Hưởng thụ không đúng cách thường gắn với sự lãng phí, thụ động, thậm chí bị xem là biểu hiện của lối sống thiếu trách nhiệm.

"Hưởng thụ tích cực" chỉ thực sự có ý nghĩa khi nó giúp con người tái tạo năng lượng, hiểu rõ bản thân và quay trở lại cuộc sống với trạng thái tốt hơn và "hưởng thụ tích cực" suy cho cùng không phải là việc đi đâu, làm gì hay tiêu bao nhiêu tiền, mà là cách mỗi người hiểu và chăm sóc cuộc sống của mình ngày càng tốt hơn ■

LẮNG NGHE CUỘC SỐNG

Phía sau mỗi nhịp chèo

KHÍ những dư âm của Tết vừa kịp lắng lại trên những cánh đồng, dòng sông lại bắt đầu kể câu chuyện của nó bằng một âm thanh vừa quen vừa lạ: tiếng chèo chèo.

Mở đầu cho một năm mới bao giờ cũng là nhịp chèo hội. Trên khúc sông rộn ràng, tiếng chèo không chỉ là sức người mà là hơi thở của khát vọng. Nó không còn là tiếng chèo nước thông thường, mà là tiếng của những cánh tay đồng lòng, nhịp nhàng đẩy con thuyền lướt đi trong sự cộng hưởng của niềm tin. Cái nhịp chèo ấy mạnh mẽ như một lời khẳng định, rằng sau một mùa nghỉ ngơi, con người đã sẵn sàng cho những hành trình vượt sóng.

Nhưng khi lễ hội khép lại, dòng sông mới thực sự trở về với bản ngã dịu dàng của nó. Giữa màn sương sớm, tiếng chèo của người chài lưới cất lên chậm rãi, đều đặn như nhịp tim của dòng sông. Nó không vội vã, không phô trương. Tiếng mái chèo khua nhẹ vào mạn thuyền nghe cộc cạch, rồi tiếng nước rơi tũng tũng từ kẽ gỗ xuống mặt sông phẳng lặng.

Đó là âm thanh của sự mưu sinh bền bỉ. Với người ngư dân, tiếng chèo khua sớm mai chính là chiếc chìa khóa mở cửa một ngày mới, một mùa mới. Nhịp chèo lúc này không cần nhanh, chỉ cần đều. Cứ thế, con thuyền nhích dần qua những vệt loang của nắng sớm, dắt theo những mẻ lưới chứa đựng cả hy vọng về một năm ấm no.

Lắng nghe tiếng chèo, ta chợt nhận ra cuộc đời dường như cũng có hai nhịp điệu như thế. Có lúc ta cần cái hăm hở, quyết liệt của nhịp chèo đua để tiến về phía trước; nhưng cũng có lúc cần sự nhẫn nại, thong dong của người chài lưới để thấu hiểu dòng chảy của cuộc đời.

Mùa mưu sinh mới bắt đầu bằng những âm thanh mộc mạc ấy. Không ồn ào náo nhiệt, tiếng chèo cứ thế khua vào lòng đêm, khua vào bình minh, đánh thức cả một vùng sông nước và nhắc nhở ta về vẻ đẹp của sự lao động thầm lặng.

TRÚC LINH

Báo động

tình trạng lạm dụng

chatbot AI

■ NGÂN HÀ

Sự phát triển mạnh mẽ của trí tuệ nhân tạo (AI) đang mang lại nhiều tiện ích thiết thực cho học tập, lao động và đời sống. Tuy nhiên, bên cạnh những lợi ích rõ rệt, tình trạng một bộ phận giới trẻ lạm dụng chatbot AI, phụ thuộc quá nhiều vào sự hỗ trợ của công nghệ đang đặt ra những lo ngại về sự suy giảm năng lực tư duy và tính tự chủ.

Từ trợ lý số đến thói quen dựa dẫm

NHỮNG năm gần đây, chatbot AI nhanh chóng trở thành công cụ quen thuộc đối với học sinh, sinh viên và người lao động trẻ. Chỉ với vài thao tác đơn giản, người dùng có thể nhận được câu trả lời cho hầu hết các vấn đề, từ kiến thức học thuật, kỹ năng nghề nghiệp đến các tình huống giao tiếp hằng ngày. Sự tiện lợi này giúp tiết kiệm thời gian, nâng cao hiệu quả công việc, song cũng tiềm ẩn nguy cơ bị lạm dụng.

Hình ảnh nhiều bạn trẻ vừa đọc tài liệu vừa thường xuyên trao đổi với chatbot trên điện thoại hoặc máy tính đã trở nên khá phổ biến. Không ít trường hợp, AI không chỉ dừng lại ở vai trò tham khảo mà còn trực tiếp “làm thay” người học. Em Nguyễn Thu Lan, sinh viên trường Đại học Tân Trào chia sẻ: “Hầu như bài tập nào em cũng hỏi AI, từ dàn ý đến nội dung. Nếu không có AI, em thấy rất khó bắt đầu vì sợ làm sai. Ban đầu em sử dụng chatbot chỉ để tham khảo, nhưng dần trở thành thói quen.”

Hay như chị Lê Ngọc Trâm Anh, 22 tuổi, sinh viên mới tốt nghiệp cho biết, chị sử dụng AI trong phần lớn các công việc học tập và tìm kiếm việc làm. Chatbot AI giúp viết hồ sơ, chuẩn bị nội dung phỏng vấn..., vì nhanh và tiện nên dần khó từ bỏ. “Nhiều khi không có Internet, tôi cảm thấy lúng túng, gần như không biết xử lý thế nào, lúc đó mới nhận ra mình phụ thuộc khá nhiều vào AI”, chị chia sẻ.

Theo phản ánh từ thực tế giảng dạy, nhiều bài làm của học sinh, sinh viên ngày càng “tròn trịa” về hình thức nhưng lại thiếu dấu ấn cá nhân. Khi được yêu cầu giải thích sâu, một số em không nắm rõ nội dung mình đã nộp.

Người trẻ lựa chọn nói chuyện với chatbox AI ngày càng nhiều.

Theo TS Hà Mỹ Hạnh, Trưởng Khoa Chính trị và Tâm lý Giáo dục, trường Đại học Tân Trào cho biết: Chatbot AI là công cụ rất mạnh, nhưng nếu sử dụng như một “lối tắt thường xuyên”, người học sẽ dần mất đi khả năng tự giải quyết vấn đề. AI không làm suy giảm tư duy của con người, nhưng cách con người sử dụng nó mới là yếu tố quyết định. Nếu người trẻ coi AI là ‘cây gậy chống’ thay vì ‘bàn đạp’, họ sẽ dần đánh mất năng lực suy luận, phản biện và sáng tạo những kỹ năng cốt lõi không thể thay thế. Việc chatbot luôn đưa ra câu trả lời nhanh, đầy đủ để tạo ra “vòng lặp phụ thuộc”, khiến người dùng quen với việc tiếp nhận thay vì tự tư duy, lâu dần hình thành thói quen dựa dẫm.

Đáng chú ý, tình trạng lạm dụng chatbot AI không chỉ dừng lại ở việc học tập hay công việc mà còn lan sang đời sống tinh thần. Một bộ phận giới trẻ có xu hướng tìm đến AI như một “người bạn” để trò chuyện, chia sẻ, thay vì giao tiếp với gia đình, bạn bè hay xây dựng các mối quan hệ thực tế. Việc trò chuyện với AI mang lại cảm giác thoải mái vì luôn được phản hồi nhanh, không bị phán xét. Tuy nhiên, về lâu dài, điều này có thể khiến người trẻ trở nên khép kín,

ngại giao tiếp, suy giảm kỹ năng xã hội và khó hình thành các mối quan hệ gắn kết ngoài đời thực. Đặc biệt, trong giai đoạn phát triển tâm lý, việc thiếu tương tác xã hội thực tế có thể ảnh hưởng đến cảm xúc, khả năng đồng cảm và sự trưởng thành cá nhân.

Có nhiều nguyên nhân dẫn đến thực trạng giới trẻ lạm dụng AI. Trước hết là tâm lý muốn nhanh, đúng và an toàn. Nhiều bạn trẻ sợ sai, ngại thử nghiệm nên tìm đến AI như một “đáp án sẵn có”. Bên cạnh đó, áp lực học tập và công việc khiến việc hoàn thành nhanh đôi khi được ưu tiên hơn việc hiểu sâu. AI trở thành công cụ giúp “giải quyết tức thì” các yêu cầu. Em Trịnh Văn Thành, 24 tuổi, phường Minh Xuân cho biết: Nói chuyện với AI khiến em có những câu trả lời mình mong muốn, có thể nói những gì mình suy nghĩ mà không cần phải để ý đến thái độ của người nghe. Vì vậy, em thường xuyên “tâm sự” để giải tỏa tâm lý và có những câu trả lời cho những tình huống phát sinh trong cuộc sống.

Để chatbot AI thực sự là công cụ hỗ trợ

Để chatbot AI thực sự trở thành công cụ hỗ trợ hữu ích, gia đình và nhà trường giữ vai trò quan trọng trong việc định hướng. Trước hết, mỗi bạn trẻ cần nâng cao ý thức tự học, coi AI là nguồn tham khảo thay vì công cụ thay thế hoàn toàn. Thói quen “tự làm trước hỏi sau” cần được duy trì, đồng thời phải biết kiểm chứng thông tin từ nhiều

nguồn. Phụ huynh cần quan tâm, khuyến khích con em giao tiếp trực tiếp, hạn chế phụ thuộc vào các tương tác ảo. Các cơ sở giáo dục cần đổi mới phương pháp kiểm tra, đánh giá theo hướng tăng cường tư duy phản biện, trình bày quan điểm cá nhân, từ đó hạn chế việc sao chép máy móc.

Thực tế, không ít bạn trẻ đã nhận ra hạn chế của việc lạm dụng AI. Em Trần Minh Đức, học sinh lớp 12, Trường THPT Nguyễn Văn Huyền chia sẻ: “Có thời gian em gần như bài nào cũng nhờ AI. Nhưng khi đi thi thử, em không thể tự triển khai ý vì đã quen đọc sẵn. Từ đó em bắt đầu hạn chế, chỉ dùng AI để gợi ý hướng làm.”

Trong công việc, nhiều người trẻ cũng dần điều chỉnh cách sử dụng. Chị Đặng Thị Hà, chuyên viên phòng Văn hóa - xã hội xã Hồng Thái cho biết: Tôi thường chỉ dùng AI để tham khảo ý tưởng hoặc hỗ trợ bước đầu, sau đó tự chỉnh sửa, bổ sung để phù hợp với thực tế công việc. Chị cho rằng không nên quá phụ thuộc vào AI, bởi điều đó có thể làm giảm khả năng tư duy và tính chủ động của mỗi người, thay vào đó, cần coi AI như một trợ lý hỗ trợ, còn quyết định và trách nhiệm cuối cùng vẫn thuộc về bản thân người sử dụng.

Trong bối cảnh AI phát triển mạnh mẽ, việc tận dụng công nghệ là xu thế tất yếu. Tuy nhiên, nếu thiếu kiểm soát, sự tiện lợi có thể dẫn đến lệ thuộc. Vì vậy, mỗi người trẻ cần rèn luyện khả năng làm chủ công nghệ, cân bằng giữa hỗ trợ và tự thân vận động, để chatbot AI thực sự trở thành công cụ hữu ích, góp phần phát triển bản thân một cách bền vững.

CỬA SỔ TRI THỨC

5 thói quen âm thầm hủy hoại pin laptop

Dù cho công nghệ pin laptop ngày nay đã có những bước tiến vượt bậc, nhưng nguyên lý hoạt động cốt lõi của chúng vẫn không thay đổi. Dưới đây là 5 sai lầm tai hại mà bạn cần loại bỏ ngay lập tức.

Cắm sạc liên tục 24/7 dù pin đã đầy 100%

Nhiều người có thói quen cắm sạc laptop mọi lúc mọi nơi. Tuy nhiên, việc duy trì mức năng lượng 100% trong thời gian quá dài sẽ tạo áp lực lớn lên các lõi pin, đẩy nhanh quá trình ‘lão hóa’.

Thay vì sạc đầy đặn 100%, hãy cố gắng duy trì mức pin ở khoảng 80% - đây được xem là giới hạn để bảo vệ tuổi thọ linh kiện.

Vắt kiệt cho đến ‘giọt’ pin cuối cùng

Trái ngược với thói quen cắm sạc liên tục, việc thường xuyên để laptop sập nguồn (0% pin) cũng tàn phá viên pin không kém. Việc xả cạn kiệt năng lượng liên tục sẽ làm giảm nghiêm trọng khả năng tích trữ điện của các tế bào pin.

Tiết tiền mua sạc, cáp rẻ tiền

Những bộ sạc hoặc cáp rẻ tiền, trôi nổi trên thị trường thường bỏ qua các tiêu chuẩn an toàn để cắt giảm chi phí. Sử dụng sạc không rõ nguồn gốc, không đảm bảo dòng

điện đầu ra ổn định chẳng khác nào bạn đang chơi trò ‘đánh đu’ với tuổi thọ của pin, thậm chí là nguy cơ cháy nổ. Lời khuyên là chỉ sử dụng sạc chính hãng đi kèm máy, hoặc mua từ các thương hiệu phụ kiện uy tín đã được chứng nhận.

Mang laptop lên giường, đặt lên đùi

Việc đặt thiết bị lên các bề mặt mềm như chăn, nệm, gối hay trên đùi sẽ vô tình bịt kín các khe hút gió tản nhiệt ở mặt dưới của máy.

Khi luồng khí lưu thông bị tắc nghẽn, nhiệt lượng bên trong sẽ tăng vọt. Kẻ thù số một của pin chính là nhiệt độ cao.

Lười cập nhật phần mềm hệ thống

Các bản cập nhật hệ điều hành không chỉ mang đến giao diện hay tính năng mới, mà còn chứa những bản vá lỗi quan trọng giúp tối ưu hóa hệ thống và cách thiết bị tiêu thụ điện năng. Hơn nữa, các phần mềm bên thứ ba luôn được tình hình để chạy tốt nhất trên nền tảng mới nhất. Việc sử dụng hệ điều hành quá cũ sẽ khiến máy tính phải tốn nhiều tài nguyên hơn để xử lý tác vụ, kéo theo việc ép viên pin làm việc quá sức.

NGUYỄN ĐẠT

Người giải mã HIỆN TRƯỜNG

■ Phóng sự: BIÊN LUÂN

Giữa những dấu vết ngôn ngữ ở hiện trường, có người lặng lẽ góp phần làm sáng tỏ sự thật; giữa những chọn lựa của tuổi trẻ, có người chọn dần thân, cống hiến và tận tâm. Với trái tim đầy nhiệt huyết và trí tuệ nhạy bén của người trẻ, Thượng úy Hoàng Xuân Sỹ, Phòng Kỹ thuật hình sự, Công an tỉnh Tuyên Quang đã biến những con số khô khan, bản án xam lạnh hiện trường thành ngôn ngữ biết nói, góp phần giữ bình yên cho mảnh đất biên cương.

Tận tâm, kỷ luật và cống hiến

MỘT đêm tháng 7 năm 2024, tiếng chuông điện thoại reo liên hồi, bên kia đầu dây, giọng đồng đội gấp gáp: "Sỹ ơi, sạt lở đất ở Yên Định rồi, đến hiện trường ngay". Như một phản ứng có điều kiện, anh bật dậy, chuẩn bị tư trang, sẵn sàng lên đường làm nhiệm vụ.

Những cuộc điện thoại giữa đêm như thế không còn là chuyện lạ, nhưng vụ việc lần này nghiêm trọng hơn khi vụ sạt lở đất đã khiến 11 người trên một xe ô tô tử vong. Đất đá bùn nhão, không khí đặc quánh, ánh đèn xe cứu thương cắt ngang màn sương đưa thi thể các nạn nhân lặng lẽ rời hiện trường, tiếng than khóc thảm thiết của người nhà nạn nhân, đã có lúc Sỹ cùng đồng đội phải dừng tay vài giây, không phải vì mệt, mà vì trái tim thắt nghẹn, đau xót. Anh kể: "Chứng kiến những hoàn cảnh đau lòng như vậy, chúng tôi càng tự hứa với bản thân phải nỗ lực để nhanh chóng tìm ra sự thật, nếu chậm một chút, có thể mất đi một dấu vết quan trọng".

Nhắc đến kỹ thuật hình sự, người ta thường hình dung về những chiếc kính hiển vi, những lọ hóa chất hay hiện trường đầy ám ảnh. Với Sỹ, đó không chỉ là nghiệp vụ, đó là sứ mệnh. Mỗi vụ án là một thử thách về ý chí. Có những đêm đông lạnh thấu xương của vùng cao, khi mọi người đã chìm vào giấc ngủ, anh và đồng đội vẫn miệt mài bên những dấu vết để tìm ra lời giải cho các vụ án hóc búa. Giai đoạn 2024 - 2026, anh trực

tiếp tham gia trên 60 vụ khám nghiệm hiện trường, tử thi; trên 250 vụ giám định; trực tiếp, giảng dạy hướng dẫn công an các xã, phường thực hiện công tác kỹ thuật hình sự. Phía sau những con số ấy là hàng trăm giờ làm việc căng thẳng, nhiều đêm trắng tại hiện trường, đối diện với những tình huống phức tạp, thậm chí áp lực tâm lý lớn. Nhưng ở mỗi vụ việc, anh luôn giữ vững nguyên tắc khách quan, chính xác, khoa học. Những kết luận giám định đúng góp phần làm rõ bản chất vụ án, là cơ sở quan trọng để các lực lượng chức năng điều tra, xử lý đúng người, đúng tội, đúng pháp luật.

Đặc biệt, trên mặt trận tư tưởng, nơi không có tiếng súng nhưng đầy rẫy những "viên đạn bọc đường", Hoàng Xuân Sỹ là một "chiến binh" sắc sảo. Với vai trò là một đảng viên trẻ, anh tích cực tham gia bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trên không gian mạng; duy trì trang Facebook chuyên đấu tranh, phản bác các quan điểm sai trái, thù địch, góp phần định hướng thông tin, lan tỏa những giá trị tích cực. Anh cũng tham gia và đoạt hàng loạt giải thưởng tại các cuộc thi chính luận từ cấp tỉnh đến cấp Trung ương, khẳng định bản lĩnh chính trị vững vàng của một cán bộ trẻ.

Còn với vai trò một cán bộ chi đoàn năng động, Hoàng Xuân Sỹ luôn tích cực tham gia hoạt động vì cộng đồng. Anh đi đến những bản làng xa xôi trao các phần quà cho người em có hoàn cảnh khó khăn, trẻ cảnh khó

*Thượng úy
Hoàng
Xuân Sỹ
tham gia
Chương trình
"Mái tóc
nghĩa tình"*

Thượng úy Hoàng Xuân Sỹ hướng dẫn công an các xã, phường thực hiện công tác kỹ thuật hình sự.

Thượng úy Hoàng Xuân Sỹ nhận Huy hiệu tuyên dương thanh niên tiên tiến làm theo lời Bác toàn quốc.

ánh sáng trí thức đến với bà con dân tộc thiểu số. Đặc biệt Chương trình “Mái tóc nghĩa tình” tại Trung tâm công tác xã hội Hà Giang được chỉ đoàn duy trì đều đặn mỗi tháng từ năm 2013 đến nay đã trao tặng nhiều phần quà thiết thực, hỗ trợ dọn dẹp vệ sinh khuôn viên, phòng ở và cắt tóc miễn phí cho các đối tượng đang được nuôi dưỡng tại trung tâm.

Đổi mới, sáng tạo, hiệu quả

Trong kỷ nguyên số, Thượng úy Hoàng Xuân Sỹ hiểu rằng nếu chỉ làm việc bằng kinh nghiệm và thủ công thì chưa đủ, kỹ thuật hình sự cần một “cú hích” từ công nghệ để đáp ứng yêu cầu tinh nhuệ, hiện đại. Những trăn trở ấy đã thôi thúc anh ngày đêm suy nghĩ, nghiên cứu và cho ra đời 4 giải pháp phần mềm hiệu quả.

Đầu tiên là giải pháp tự động hóa quy trình tạo bản ảnh giám định số khung, số máy. Trước đây, công việc

này tiêu tốn rất nhiều thời gian và công sức của cán bộ. Với sáng kiến của Sỹ, thời gian thực hiện được rút ngắn đến 70%, giải phóng sức lao động, giúp cán bộ tập trung vào những khâu tư duy then chốt hơn. Giải pháp thứ hai là phần mềm tạo hồ sơ giám định kỹ thuật hình sự tự động tạo nên một bước đột phá trong cải cách hành chính tại đơn vị. Sáng kiến này giúp tiết kiệm đến 80% công sức thực hiện, biến những thủ tục rườm rà thành quy trình gọn nhẹ, chính xác. Sáng kiến thứ ba là phần mềm tạo bản ảnh khám nghiệm hiện trường, là một công cụ đặc lực hỗ trợ đồng đội tại hiện trường, giúp việc hệ thống hóa dấu vết trở nên minh bạch và khoa học hơn. Mới đây nhất, Sỹ tiếp tục nghiên cứu, đưa vào sử dụng phần mềm ứng dụng AI hỗ trợ phục hồi và nhận dạng ảnh chân dung, giúp việc nhận dạng các đối tượng trở nên thuận lợi và chính xác hơn.

Những phần mềm này không phải ra đời trong phòng máy lạnh. Chúng được thai nghén từ những ngày Sỹ lăn lộn tại hiện trường, từ sự thấu hiểu nỗi vất vả của đồng đội và áp lực của việc phá án nhanh chóng. Với anh, công nghệ chính là đôi cánh quan trọng giúp người lính kỹ thuật hình sự trên con đường tìm kiếm công lý.

Với những nỗ lực vì cộng đồng và cống hiến trong chuyên môn, Thượng úy Hoàng Xuân Sỹ nhiều năm liền hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ, liên tục nhận được nhiều Bằng khen, Giấy khen của các cấp, ngành. Năm 2025, anh được tuyên dương là thanh niên tiên tiến làm theo lời Bác toàn quốc.

Chia sẻ với phóng viên, anh khiêm tốn: “Thành tích hôm nay chỉ là hành trình, không phải là đích đến, bởi khi được khoác trên vai bộ quân phục Công an Nhân dân, tôi luôn muốn sống, cống hiến hết sức mình để phụng sự Tổ quốc, phục vụ Nhân dân”.

Khép lại trang hồ sơ thành tích và câu chuyện tháng ba của tuổi trẻ, Thượng úy Hoàng Xuân Sỹ lại tiếp tục lên đường. Phía trước anh là những cung đường đá tai mèo hiểm trở, những hiện trường đầy thách thức. Nhưng với trái tim nhiệt huyết, người lính trẻ ấy đang từng ngày dệt nên hình ảnh đẹp về thế hệ thanh niên Công an Nhân dân bản lĩnh, nhân văn, sáng tạo và rực cháy khát vọng cống hiến.

HỒ SƠ - SỰ KIỆN

1

2

3

Bắt giữ bà trùm Lê Thị Nga tại Bệnh viện Ung bướu Hà Nội (ảnh 1). Bắt giữ 2 đối tượng Huy, Hải tại Km48 Quốc lộ 2, thuộc địa phận xã Yên Phú, tỉnh Tuyên Quang (ảnh 2). Tang vật của chuyên án (ảnh 3). 3 bị cáo tại phiên tòa xét xử ngày 28-1-2026 (ảnh 4).

CHUYÊN ÁN 2 BÁNH MA TÚY và cuộc đấu trí hơn 200 ngày đêm

■ LÊ DUY

SAU 8 THÁNG RÒNG RÃ “NÉM MẶT NĂM VÙNG”, LẬT TÌM TỪNG DẤU VẾT NHỎ NHẤT TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG, CÁC TRÌNH SÁT BÀI TRỪ MA TÚY CÔNG AN TỈNH TUYÊN QUANG ĐÃ TRIỆT PHÁ THÀNH CÔNG ĐƯỜNG DÂY MUA BÁN CÁI CHẾT TRẮNG LIÊN TỈNH TỪ LÀO VỀ HÀ NỘI, NGƯỢC LÊN VÙNG CAO. VỚI BẢN LĨNH VÀ SỰ MƯU TRÍ, LỰC LƯỢNG PHÁ ÁN ĐÃ TÓM GỌN “BÀ TRÙM” LỘC LỐI CÙNG ĐỒNG BỌN, THU GIỮ 2 BÁNH HEROINE VÀ 150 VIÊN MA TÚY TỔNG HỢP, KHÉP LẠI HÀNH TRÌNH GIEO RẮC HIỂM HỌA CỦA NHÓM ĐỐI TƯỢNG VỚI BẢN ÁN TỔNG CỘNG 67 NĂM TÙ.

Những vôi bạch tuộc vờn xa

CÓ mặt tại Phòng Cảnh sát điều tra tội phạm về ma túy (PC04) Công an tỉnh Tuyên Quang, dễ dàng cảm nhận rõ không khí làm việc khẩn trương và nghiêm túc của cán bộ, chiến sĩ. Thượng tá Nguyễn Trọng Tuệ, Trưởng phòng cho biết, trong lực lượng công an nhân dân, công việc nào cũng có những khó khăn, vất vả. Đặc biệt, những người lính ma túy thường xuyên phải đối mặt với những tình huống nguy hiểm, bởi tội phạm ma túy là một loại tội phạm “án”, để đấu tranh với loại tội phạm phải dựa vào nhân dân cũng như sự hỗ trợ của các lực lượng trong và ngoài ngành.

Gắn bó hơn nửa đời người với những chuyên án lớn, anh Tuệ nhớ mãi chuyên án đầu tiên sau khi sáp nhập 2 tỉnh Tuyên Quang và Hà Giang mà anh cùng đồng đội bóc gỡ. Đó là đường dây ma túy do 3 đối tượng Lê Thị Nga, sinh năm 1976, trú Tổ dân phố Tân Quang 5, phường Minh Xuân; Hoàng Thanh Hải, sinh năm 1978, trú thôn Tân Trung, xã Hàm Yên, tỉnh Tuyên Quang; Vũ Quang Huy, sinh năm 1985, trú thôn Nội Thôn, xã Thần Khê, tỉnh Hưng Yên.

Chậm rãi, anh Tuệ kể, thông qua các biện pháp nghiệp vụ xác định khoảng giữa tháng 7-2025, Lê Thị Nga đã đưa cho Vũ Quang Huy số tiền 50 triệu đồng để Huy mua ma túy. Có tiền, Huy lập tức bắt xe Hà Tĩnh xuất cảnh sang Lào qua Cửa khẩu Cầu treo để gặp

Trọng Tuệ biết đây là “mê cá lớn” cần giăng lưới. Bởi vậy, ngay ngày hôm sau, cả phòng Cảnh sát điều tra tội phạm về ma túy sẵn sàng đội lệnh lên đường, nhanh chóng bắt giữ các đối tượng.

Đúng như dự kiến, sáng 4 - 8, Lê Thị Nga đã trao đổi với Vũ Quang Huy về việc Huy cầm 2 bánh ma túy Heroine lên xã Hàm Yên, tỉnh Tuyên Quang để bán. Chiều cùng ngày Huy đi xe taxi từ thành phố Hà Nội đến công Trung tâm y tế Hàm Yên và nhắn tin cho Nga, Nga sau đó đã gửi số điện thoại của Hoàng Thanh Hải cho Huy.

Có sự chuẩn bị từ trước, Hải đã sử dụng xe mô tô cá nhân chở Huy ngồi sau mang theo 2 bánh ma túy đi Lào Cai bán. Khi hai đối tượng đi đến khu vực Km48 Quốc lộ 2, thuộc địa phận xã Yên Phú, tỉnh Tuyên Quang, hai đối tượng dừng xe ở ven đường để vệ sinh và quan sát xem có theo dõi hay không. Nhận thấy thời cơ, lãnh đạo PC04 xác định gấp rút huy động lực lượng bắt 2 đối tượng, thu giữ 2 bánh ma túy cùng một số vật dụng trước khi các đối tượng có phản ứng.

một người đàn ông quốc tịch Lào không lai lịch. Huy mua được 2 bánh ma túy Heroine và 1 túi ma túy Hồng phiến với giá 190 triệu đồng. Khi về đến thành phố Hà Nội, Huy gặp Nga và đưa cho Nga túi Hồng phiến để Nga sử dụng, còn 2 bánh ma túy Huy giữ lại để khi có khách thì bán.

Là bà trùm với sự ranh mãnh, lẩn lộn giang hồ nhiều năm, thấy miếng mồi ngon, Lê Thị Nga đã liên hệ với Hoàng Thanh Hải (Hàm Yên) rủ làm chung, chúng bàn kế sẽ vận chuyển 2 bánh ma túy về Lào Cai và bán cho một tài khoản Zalo với tên gọi là “Ly” trú tại xã Lục Yên, tỉnh Lào Cai với giá khoảng 400 triệu đồng. Số lãi gần gấp 3 so với giá mua vào.

“Cắt vó” trên quốc lộ

Ngay khi nhận được tin trình sát báo về thời gian “Tối ngày 4-8-2025 Lê Thị Nga sẽ cho người mang 2 bánh ma túy Heroine lên Hàm Yên rồi cùng Hoàng Thanh Hải mang đi tỉnh Lào Cai bán”, với kinh nghiệm nhiều năm phá án, Trưởng phòng PC04 Nguyễn

Đánh tận gốc, tước tận ngọn

Với phương châm “không đánh khúc giữa”, ngay trong đêm 4/8, một tổ công tác đặc biệt đã thần tốc lên đường về Hà Nội để truy bắt “bà trùm” Lê Thị Nga. 13 giờ ngày 5/8/2025, tại Bệnh viện Ung bướu Hà Nội, Nga sững sờ khi vòng số 8 bập vào tay trước sự chứng kiến của nhiều người. Khám xét khẩn cấp nơi ở của Nga tại phường Đường Hào (Hưng Yên), lực lượng chức năng thu giữ thêm 150 viên Hồng phiến và 1 túi ma túy đá.

Kết thúc chuyên án, ngày 28/1, Tòa án nhân dân tỉnh Tuyên Quang đã tuyên bản án nghiêm khắc: Lê Thị Nga nhận 27 năm tù; Vũ Quang Huy và Hoàng Thanh Hải mỗi người 20 năm tù.

67 năm tù cho bộ ba đối tượng là lời cảnh tỉnh đanh thép cho những kẻ coi thường pháp luật. Giữa cơn mưa xuân rầm rì của những ngày đầu tháng 2, khi hồ sơ chuyên án đã khép lại, các chiến sĩ PC04 lại tiếp tục lặng lẽ chuẩn bị cho những cuộc hành trình mới, giữ vững bình yên cho vùng đất của ngõ Tổ quốc ■

Ban chuyên án họp bàn phương án.

Đèo bình yên Ở VÙNG BIÊN SƠN VĨ

■ Bút ký: AN GIANG

GIỮA NHỮNG ĐỈNH NÚI MÂY MÙ GIĂNG LỐI Ở VÙNG BIÊN SƠN VĨ, CÓ MỘT NGƯỜI CON ĐẤT TỔ ĐÃ ĐẾN VÀ Ở LẠI, DÀNH TRỌN THANH XUÂN ĐỂ CANG GIỮ TỪNG TẮC ĐẤT BIÊN CƯƠNG, TRỞ THÀNH MỘT PHẦN MÁU THỊT CỦA MẢNH ĐẤT NÀY, LÀ ĐIỂM TỤA TINH THẦN VỮNG CHẮC CHO ĐỒNG ĐỘI VÀ NHÂN DÂN. CON NGƯỜI ĐẶC BIỆT ẤY LÀ THƯỢNG TÁ NGUYỄN HỒNG QUANG, CHÍNH TRỊ VIÊN ĐỒN BIÊN PHÒNG SƠN VĨ.

Thượng tá Nguyễn Hồng Quang quan tâm, chăm sóc con nuôi đồn Biên Phòng.

Thượng tá Nguyễn Hồng Quang trao tiền hỗ trợ anh Giàng Mí Sinh, thôn Trà Mần xây dựng nhà Mái ấm biên cương.

Những công hiến thầm lặng

THÁNG Ba, hoa gạo đỏ rực trên những triền núi dẫn vào xã Sơn Vĩ. Con đường liên xã ngoằn ngoèo, dốc ngược, sương sớm giăng khắp lối. Đồn Biên phòng Sơn Vĩ ẩn hiện giữa lưng chừng núi. Căn phòng làm việc của Thượng tá Nguyễn Hồng Quang không có gì đặc biệt, bộ bàn ghế cũ, chồng hồ sơ xếp gọn gàng, vài chậu cây xanh đặt bên cửa sổ.

Thượng tá Nguyễn Hồng Quang sinh năm 1975, quê ở Phú Thọ; miền quê đất tổ đã sớm nuôi dưỡng trong anh sự bộc trực, chân thành và lòng kiên trung với đất nước. Anh nhập ngũ từ năm 1993, phần lớn thời gian gắn bó với những địa bàn biên giới. Ấn tượng đầu tiên với tôi là một cán bộ biên phòng rắn rỏi, làn da ngăm vì sương gió biên thù, đôi mắt hiền nhưng luôn toát lên sự cương nghị. Anh kể: “Trước đây, giao thông chưa phát triển, đường tuần tra biên giới vô cùng khó khăn. Có lần, trên đường tuần tra, chúng tôi phát hiện có một nhóm người dân định vượt biên trái phép, bằng các biện pháp nghiệp vụ, anh em trong đội đã ngăn chặn kịp thời, trong nhóm người ấy, có cả những người ở các tỉnh khác. Lại có những đợt tuần tra kéo dài cả tuần vì chủ yếu là đi bộ, anh em dựng lán, ngủ lại trên dọc đường trong đêm sương lạnh. Mấy năm trước, thời tiết khắc nghiệt, nhiệt độ ở Sơn Vĩ xuống đến 0 độ, nước đóng băng, đường tuần tra phủ đầy băng tuyết nhưng cán bộ, chiến sỹ không rời nhiệm vụ..”.

“Con chào bố Quang, con chào các cô chú, con vừa đi học về ạ!”, lời chào của em Thò Mí Lâu, Lớp 8C, trường PTDT Bán trú THCS

Sơn Vĩ xen vào câu chuyện. Lâu cùng với 2 bạn khác là con nuôi của Đồn Biên phòng Sơn Vĩ, vì hoàn cảnh khó khăn, các em được đón lên cùng ăn ở, sinh hoạt, học tập tại đồn. Thờ Mí Lầu chia sẻ: “Chúng em ở đây như ở nhà mình, lúc nào bố Quang cũng quan tâm, hỏi han việc học, quan tâm từng giấc ngủ, bữa ăn. Bố Quang kể cho chúng em nghe về những tấm gương vượt khó, dạy chúng em tình yêu Tổ quốc, yêu từng mốt giới của quê hương”.

Những câu chuyện nghề, chuyện đời người lính biên phòng cứ thể hiện ra rõ ràng trước mắt tôi một cách sinh động và chân thực. Xã Sơn Vĩ sau sáp nhập rộng hơn 110 km², gần 19.500 nhân khẩu, trên 80% là đồng bào Mông, là xã xa nhất của tỉnh Tuyên Quang, có đường biên giới dài nhất tỉnh và là xã duy nhất tiếp giáp với 2 tỉnh Vân Nam và Quảng Tây của Trung Quốc. Địa hình chia cắt mạnh, tỷ lệ hộ nghèo còn cao. Đồn Biên phòng Sơn Vĩ phụ trách hơn 17 km đường biên với 35 cột mốc. Bức tranh Sơn Vĩ hiện lên đầy khó khăn, cũng là thách thức trong công tác quản lý, bảo vệ chủ quyền an ninh biên giới của lực lượng biên phòng.

Tròn 33 năm cống hiến trong lực lượng Bộ đội Biên phòng, Thượng tá Nguyễn Hồng Quang nhiều lần được cấp trên biểu dương, khen thưởng với nhiều Bằng khen, danh hiệu cao quý, trong đó có Huy chương Quân kỳ Quyết thắng, Huy chương Chiến sỹ vẻ vang hạng Nhất, Nhì, Ba; Kỷ niệm chương vì chủ quyền an ninh biên giới quốc gia.

Người con của bản

Chiều chậm buông trên dọc dài biên giới, Thượng tá Quang dắt chiếc xe máy, đưa chúng tôi đi thăm một số nhà dân, thăm mô hình nuôi bò do đơn vị hỗ trợ. Trong suốt sự nghiệp công tác của mình, anh luôn tâm niệm, muốn biên giới bình yên, lòng dân phải vững. Cán bộ, chiến sỹ của Đồn thực hiện tốt phương châm “3 bám, 4 cùng”, tích cực tuyên truyền, vận động người dân nâng cao ý thức, trách nhiệm bảo vệ đường biên, mốc giới.

Đặc biệt, anh còn được biết đến là người kiến tạo những mô hình sinh kế bền vững khi phối hợp tổ chức trên 500 buổi tuyên truyền cho hơn 10.000 lượt người nghe về tăng gia sản xuất, phát triển chăn nuôi, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, áp dụng các biện pháp khoa học kỹ thuật vào sản xuất, xóa bỏ hủ tục, gìn giữ văn hóa, xây dựng nếp sống văn minh. Đơn vị trực tiếp hỗ trợ 20 hộ nghèo cải tạo vườn tạp; triển khai mô hình nuôi bò sinh sản luân chuyên, từ 16 con ban đầu, đàn bò đã phát triển lên 97 con. Anh cử 21 đồng chí trực tiếp tham gia giúp đỡ 90 hộ gia đình khó khăn phát triển kinh tế; cử 4 cán bộ tham gia giảng dạy 5 lớp xóa mù; huy động cán bộ, chiến sỹ tham gia hơn 300 ngày công làm mới hơn 14 km đường giao thông.

Ở Đồn biên phòng, Thượng tá Quang và đồng đội dường như không có ngày nghỉ, hết việc đơn vị, các anh lại xuống với dân, khi thì hỏi thăm sức khỏe, thăm mô hình kinh tế, hỗ trợ thiên tai, khi lại khảo sát các hộ khó khăn để kêu gọi giúp đỡ.

Những năm qua, anh kết nối, vận động xây dựng được 19 ngôi nhà “Mái ấm biên cương” trị giá hơn 1 tỷ đồng; phối hợp tổ chức khám bệnh, cấp thuốc miễn phí cho hơn 3.000 người dân; trao tặng học bổng cho 45 học sinh nghèo vượt khó và thiết bị cho các trường học trị giá gần 1 tỷ đồng. Các chương trình “Xuân Biên phòng ấm lòng dân bản”, “Biên cương đêm hội trăng rằm”, “Tết ấm yêu thương”, “Đồng hành cùng phụ nữ biên cương”... mang lại tổng giá trị quà tặng trên 6 tỷ đồng.

Nhiều năm liền, anh ăn Tết ở đơn vị, anh bảo Tết muốn về cùng gia đình, nhưng biên giới cũng là nhà, là quê. Ăn Tết trong không khí xuân ấm áp và tình cảm đặc biệt bà con dành cho mình là phần thưởng lớn với cán bộ, chiến sỹ biên phòng. Bởi thế, anh được bà con trìu mến gọi là người con của bản.

Đêm ở Sơn Vĩ, đường biên giới dài tĩnh lặng. Thượng tá Quang nhấp một ngụm trà nhỏ, nhìn về phía xa, nơi có những cột mốc biên cương hùng vĩ. Anh là vậy, không hoa mỹ, chỉ lặng thầm, bền bỉ “gieo” hạt mầm tốt. Hạt mầm ấy sẽ đâm chồi, nảy lộc và lớn lên thành niềm tin của người dân biên ải. Đó là gốc rễ để giữ vững bình yên cho tuyến đầu Tổ quốc ■

Cán bộ, chiến sỹ đồn Biên phòng Sơn Vĩ phối hợp với lực lượng dân quân và người dân tuần tra, bảo vệ đường biên, mốc giới.

Những giai điệu ngọt ngào

Phóng sự: TUỆ ANH

Phan Minh Khôi xuất sắc đoạt Huy chương vàng tại Liên hoan Nghệ thuật Sol Việt 2025 (ảnh trái) và Phan Minh Khôi với đôi mắt biết cười tự tin nói về giấc mơ trở thành nhạc sĩ (ảnh phải).

Chinh phục nốt vàng Sol Việt

MỘT buổi sáng cuối tuần, tôi tìm đến ngôi nhà nhỏ của gia đình Minh Khôi, thuộc phường Hà Giang 2. Ấn tượng đầu tiên với tôi là một cậu bé có dáng người nhỏ nhắn nhưng vô cùng lanh lợi. Đôi mắt sáng long lanh luôn mở to hiếu kỳ, nụ cười rạng rỡ thường trực trên môi, tỏa ra thứ năng lượng tươi mới như ánh nắng mai đang nhảy nhót trên dãy núi Mỏ Neo hùng vĩ trước nhà. Ở Khôi toát lên vẻ hồn nhiên, trong sáng đúng độ tuổi của một cậu bé mỗi bước vào ngưỡng cửa trường tiểu học. Thế nhưng, tôi vô cùng ngạc nhiên khi thấy một phiên bản Minh Khôi hoàn toàn khác khi nghe em chơi đàn Piano. Cậu bé tập trung, say sưa và đầy bản lĩnh, đôi tay bé nhỏ, tự tin lướt trên những phím đàn.

Tình yêu với cây đàn Piano của Khôi bắt đầu khi em lên năm tuổi. Khi ấy, dù đôi bàn tay nhỏ bé còn chưa đủ rộng để ôm trọn

Sáng sớm, trong căn nhà nhỏ nép mình bên dòng sông Lô, âm thanh trong trẻo của bản nhạc “Gia đình nhỏ, hạnh phúc to” khẽ vang lên, len qua ô cửa sổ, hòa vào làn sương sớm, đánh thức không gian êm đềm của con phố nhỏ. Âm thanh ấy được tạo nên từ “mười ngón tay hoa” của nghệ sĩ nhí Phan Minh Khôi, học sinh lớp 1A2, trường Tiểu học Quang Trung, người đã xuất sắc giành Huy chương Vàng tại Liên hoan Nghệ thuật Sol Việt 2025.

một quãng tám, nhưng ánh mắt nhìn vào những phím đàn lại lấp lánh sự hiếu kỳ và khát khao được chơi đàn. Khôi hồn nhiên chia sẻ: “Piano không phải là một môn học năng khiếu khô khan, mà là một thế giới kỳ diệu, nơi em có thể kể những câu chuyện bằng âm thanh. Mỗi lần ngồi trước cây đàn, em cảm thấy thật vui vẻ và thoải mái. Những phím đàn giống như những người bạn nhỏ, cùng em trò chuyện”.

Đó là lời nói hồn nhiên của cậu bé lớp 1, nhưng để có thể chơi được những bản nhạc hay, là một hành trình rèn luyện không hề đơn giản. Có những buổi chiều, khi các bạn cùng

lứa đang tung tăng ngoài sân bóng, Khôi vẫn kiên nhẫn ngồi bên cây đàn, mồ hôi lăn dài trên trán. Có những nốt nhạc khó, những đoạn chạy ngón lắt léo khiến đôi tay nhỏ bé mỏi nhừ, thậm chí có lúc đánh mãi vẫn chưa chuẩn tông, nhưng cậu bé chưa một lần nản chí.

Chị Phạm Thị Như Trang, mẹ của Minh Khôi cho biết: “Khôi rất thích đánh đàn, có những hôm con mệt, tôi muốn con nghỉ ngơi, nhưng con bảo không được đánh đàn con sẽ buồn hơn. Gia đình luôn chú trọng việc học kiến thức trên trường, nhưng cũng muốn thông qua âm nhạc để bồi đắp tâm hồn cho con tốt hơn”.

Bước ngoặt lớn đến vào cuối năm 2025, khi Minh Khôi lần đầu tiên đăng ký tham gia Liên hoan Nghệ thuật Sol Việt. Đây là một sân chơi quy mô quốc gia, nơi quy tụ hàng trăm tài năng âm nhạc nhí xuất sắc nhất trên toàn quốc. Đăng ký tham gia cuộc thi với Khôi là một cơ hội để em được rèn luyện, kể câu chuyện âm nhạc của riêng mình.

Để chuẩn bị cho Sol Việt, ngôi nhà nhỏ bên dòng sông Lô của Khôi lại thêm rộn rã tiếng đàn. Cậu bé chăm chỉ tập luyện ngày đêm, trau chuốt từng nốt nhạc. Chị Trang kể: “Khôi học đàn rất tự giác, con đi học đàn đều đặn theo lịch, về nhà là tự vào bàn tập, mỗi khi học đều rất chăm chú, say sưa, như thể con đang dạo chơi trong thế giới riêng của mình vậy”.

Lần đầu tiên đứng trên một sân khấu ánh sáng lung linh, Minh Khôi không khỏi hồi hộp. Hai bàn tay nhỏ đan vào nhau, tim đập nhanh hơn thường ngày khi nhìn thấy khán đài rộng lớn. Thế nhưng, kỳ diệu thay, ngay khi những nốt nhạc đầu tiên của bản “Gia đình nhỏ, hạnh phúc to” vang lên dưới sự điều khiển uyển chuyển, tự tin của “mười ngón tay hoa”, mọi lo lắng dường như tan biến, chỉ còn

lại một nghệ sỹ Minh Khôi đang phiêu cùng những phím đàn. Em đánh đàn bằng trái tim, tình yêu thuần khiết và niềm say mê cháy bỏng. Tiếng đàn trong trẻo, giàu cảm xúc ấy đã chinh phục hoàn toàn trái tim Ban giám khảo và đông đảo khán giả và Phan Minh Khôi xuất sắc đoạt Huy chương Vàng. Tấm huy chương ấy không chỉ lấp lánh sắc màu của chiến thắng, mà nó còn chứa đựng những giọt mồ hôi, sự rèn luyện miệt mài và niềm đam mê thuần khiết của một cậu bé vùng cao.

Mang âm nhạc đến mọi người

Trở về từ cuộc thi với ánh hào quang của giải Vàng, nhưng khi bước vào lớp 1A2, Minh Khôi vẫn là cậu học trò nhỏ khiêm tốn, hòa đồng. Buổi học đầu tiên sau chiến thắng, không khí lớp học như mở hội. Cô giáo chủ nhiệm trìu mến gọi tên Khôi trước lớp: “Lớp chúng ta rất vinh dự có bạn Phan Minh Khôi vừa đạt Huy chương Vàng kỳ thi Sol Việt 2025. Cả lớp thưởng cho bạn một tràng pháo tay nào!”. Tiếng vỗ tay giòn giã vang lên, những ánh mắt ngưỡng mộ xen lẫn tự hào của bạn bè bao quanh cậu bé. Trong mắt các bạn, Khôi không chỉ là một “thần đồng” piano, mà còn là người bạn nhanh nhẹn, thông minh và rất hay giúp đỡ mọi người.

Cô giáo âm nhạc Nguyễn Thị Huyền Trang chia sẻ: “Tại trường Tiểu học Quang Trung, năng khiếu của em luôn được nhà trường và thầy cô nâng niu. Trong những giờ âm nhạc hay sinh hoạt văn nghệ, Khôi thường xuyên đệm đàn cho cô và các bạn hát. Tiếng đàn của em trở thành một phần không thể thiếu, tạo nên sợi dây gắn kết, biến mỗi ngày đến trường thành một ngày hội của âm thanh và niềm vui”.

Nhìn Khôi cười đùa cùng bạn bè dưới sân trường, tôi cảm nhận rõ sự cân bằng tuyệt vời giữa việc phát triển tài năng và gìn giữ tâm hồn trẻ thơ trong sáng. Khi được hỏi về ước mơ của mình, Minh Khôi sẽ chia, ánh mắt lấp lánh niềm tin: “Sau này em ước mơ sẽ trở thành một nhạc sĩ. Em muốn chơi đàn thật giỏi để mang âm nhạc và những giai điệu yêu thương đến với tất cả mọi người”.

Chia tay Khôi khi tiếng chuông tan trường vang lên, hình ảnh cậu bé nhỏ nhắn với đôi bàn tay lướt trên phím đàn đầy tự tin, nụ cười rạng rỡ như ánh nắng ban mai, đọng lại mãi trong tôi. Chặng đường thực hiện ước mơ của Phan Minh Khôi còn rất dài và nhiều thử thách. Nhưng với hành trang là tấm Huy chương Vàng Sol Việt danh giá, niềm đam mê cháy bỏng và sự đồng hành, nâng niu của gia đình, nhà trường, tôi tin giấc mơ đẹp ấy sẽ được tỏa sáng ■

Với sự đồng hành của mẹ, Phan Minh Khôi luôn chăm chỉ tập đàn mỗi ngày.

ĐIỀU EM MUỐN NÓI

Ba mẹ ơi, mình hẹn nhau nhé! ■ TRÚC LINH

Giờ ra chơi, An uể oải gục đầu xuống bàn, thở dài:
 - Chi này, có bao giờ cậu ước chiếc đồng hồ trên tường bỗng dưng chạy chậm lại không?
Chi dùng bút vẽ, khẽ gạt đầu:
 - Có chứ. Nhất là những lúc tớ vừa đóng cuốn sách Toán lại phải mở ngay cuốn Tiếng Anh. Tớ thấy mình giống như một chú robot được lập trình sẵn vậy.
An ngước nhìn ra khoảng trời xanh ngắt qua ô cửa sổ:
 - Tớ cũng thế. Mẹ tớ bảo: “Gắng học đi con, sau này thành đạt rồi muốn chơi gì cũng được”. Nhưng tớ lại thêm một “Lời hẹn” ngay lúc này cơ.
Chi tò mò: Lời hẹn gì thế?
An hào hứng hẳn lên:

- Một lời hẹn từ bố mẹ. Không phải hẹn về một món quà đắt tiền nếu tớ đạt điểm 10, mà là hẹn một buổi chiều chủ nhật cả nhà cùng đi cắm trại, để tớ không phải lo về xấp đề cương đang đợi ở nhà.
Giọng Chi chùng xuống:
 - Tớ cũng vậy. Tớ sợ nhất là mỗi khi về nhà, câu đầu tiên mẹ hỏi luôn là: “Hôm nay con được mấy điểm?” mà không phải là “Hôm nay ở trường có gì vui kể mẹ nghe nào?”.
An gạt đầu, ánh mắt xa xăm:
 - Hạnh phúc của tụi mình đôi khi đơn giản lắm. Chỉ là một cái ôm khích lệ khi tụi mình thất bại, hay một buổi tối cả nhà quây quần bên mâm cơm mà không ai cầm điện thoại trên tay. Đó mới là những “món quà” vô giá nhất.

Độc đáo tục ăn Tết lại

THÁNG ba năm nay (tháng Giêng âm lịch), nhiều địa phương tổ chức “Tết cùng” (có nơi còn gọi là “Tết lại”). Đây là nét sinh hoạt văn hóa truyền thống có từ lâu đời được người dân duy trì hàng năm.

Hà Nội: Theo lời kể của các bậc cao niên xã Phú Nghĩa, Hà Nội, tục lệ này xuất hiện từ thời vua Tự Đức, vào cuối thế kỷ XIX. Khi giặc Cờ Đen tràn về miền bắc đúng dịp Tết Nguyên đán, để tránh bị cướp phá, người dân trong làng buộc phải sơ tán, nhiều gia đình đổ bỏ bánh chưng, lương thực xuống giếng.

Sau khi giặc rút đi, bà con trở về, cùng nhau tổ chức ăn Tết lại. Từ đó, “Tết cùng” được duy trì qua nhiều thế hệ, trở thành một phần không thể thiếu trong đời sống văn hóa của xã. Bà Đỗ Thị Đức, Trưởng thôn Phú Vinh cho biết: “Hiện nay, thôn có 859 hộ với 3.471 nhân khẩu. Việc duy trì tổ chức ‘Tết cùng’ hằng năm không chỉ góp phần bảo tồn phong tục truyền thống, mà còn tạo sân chơi văn hóa lành mạnh, tăng cường sự gắn kết trong cộng đồng dân cư”.

Năm nay, chương trình được tổ chức với nhiều hoạt động phong phú, thu hút sự tham gia của đông đảo người dân như hội thi gói bánh chưng, giao lưu kéo co, thi tay nghề mây tre đan, nghề truyền thống lâu đời của làng. Khép lại ngày hội là chương trình giao lưu văn nghệ do chính người dân trong thôn biểu diễn, mang đến nhiều tiết mục đặc sắc, đậm đà bản sắc quê hương. Chương trình “Vui liên hoan Tết cùng” không chỉ góp phần bảo tồn một phong tục đẹp mà còn là dịp tôn vinh giá trị làng nghề mây tre đan truyền thống. Qua đó, tiếp tục bồi đắp bản sắc văn hóa và tình thân đoàn kết trong cộng đồng dân cư xã Phú Nghĩa.

Các đội xã Phú Nghĩa hào hứng tham gia thi gói bánh chưng.

Thanh Hóa: Nhiều tổ dân phố tại phường Sầm Sơn, Thanh Hóa có tập tục ăn Tết lại vào ngày 13 tháng Giêng hàng năm. Vào ngày này, người dân cũng chuẩn bị cúng lễ, gói bánh chưng như Tết cổ truyền.

Ông Văn Thế Hà, người dân ở tổ dân phố Sơn Thủy, phường Sầm Sơn cho biết: “Không biết tục ăn Tết lại có từ bao giờ, chỉ biết từ khi tôi sinh ra đã có tục lệ này. Năm nay, ngày ăn Tết lại diễn ra vào Chủ nhật nên các con, cháu dù đang học tập và công tác ở xa cũng đều trở về sum họp cùng gia đình”.

Theo nhiều cụ cao niên lý giải, từ thời xa xưa, khi vua đánh thắng giặc vào dịp Tết, dân làng vì thương binh lính đi đánh giặc xa nhà nên đã tổ chức ăn Tết lại trong vòng một ngày. Cũng kể từ đó, hằng năm tại Sầm Sơn, cứ vào ngày 13 tháng Giêng, các gia đình đều làm mâm cơm cúng tổ tiên, quây quần sum họp bên nhau. Mọi người đều tranh thủ để về đón Tết lại như một nét văn hoá truyền thống bao đời.

Ông Nguyễn Bá Quỳnh, người dân ở tổ dân phố Hòa Sơn, phường Sầm Sơn cho biết: “Tết lại” có khi còn to hơn cả Tết Nguyên đán. Con cháu khắp nơi cùng tề tựu về. Bất cứ khách nào đến chúc tết đều được giữ lại ăn cơm. Nhà nào có nhiều người đến ăn “Tết lại” coi như năm đó nhiều lộc. Bà Ngô Thị Ánh, Trưởng phòng Văn hóa - Xã hội, UBND phường Sầm Sơn cho biết, tục ăn tết lại tại Sầm Sơn rất đặc trưng, không phải địa phương nào cũng có. Phong tục này hiện vẫn đang được duy trì hàng năm như một nét đẹp văn hóa truyền thống.

Người dân Sầm Sơn tổ chức ăn Tết lại như một nét văn hóa truyền thống từ lâu đời.

Xung đột tại Trung Đông

Những hệ lụy đối với kinh tế toàn cầu

NHỮNG CUỘC KHÔNG KÍCH GIỮA MỸ, ISRAEL VÀ IRAN KHÔNG CHỈ LÀM RUNG CHUYỂN TRUNG ĐÔNG, MÀ ĐANG TẠO RA MỘT CHUỖI PHẢN ỨNG DÂY CHUYỀN ĐỐI VỚI KINH TẾ TOÀN CẦU.

“NÚT THẮT” HORMUZ VÀ RỦI RO NĂNG LƯỢNG

TÂM điểm tác động kinh tế nằm ở Eo biển Hormuz - tuyến hàng hải chiến lược vận chuyển gần 1/4 lượng dầu mỏ toàn cầu.

Sau tuyên bố đóng cửa eo biển của Iran và các vụ tấn công nhằm vào tàu hàng, nhiều hãng vận tải biển lớn như Maersk, MSC, Hapag-Lloyd và CMA CGM đã tạm dừng hoặc chuyển hướng tàu. Việc tàu phải đi vòng qua Mũi Hảo Vọng không chỉ kéo dài thời gian vận chuyển mà còn làm tăng đáng kể chi phí nhiên liệu, bảo hiểm và logistics.

Thị trường phản ứng gần như tức thì. Trong phiên giao dịch sáng 2/3 tại châu Á, giá dầu Brent tăng hơn 13%, vượt ngưỡng 80 USD/thùng. Với nhiều nền kinh tế nhập khẩu năng lượng, đặc biệt là châu Á và châu Âu, giá dầu tăng đồng nghĩa với áp lực lạm phát quay trở lại - đúng thời điểm nhiều ngân hàng trung ương vừa bắt đầu chu kỳ nới lỏng sau giai đoạn thắt chặt kéo dài.

CHUỖI CUNG ỨNG ĐỐI MẶT NGUY CƠ ĐỨT GỠ MỚI

Không chỉ dầu mỏ, khu vực Vịnh Persian còn là tuyến vận chuyển quan trọng đối với khí tự nhiên hóa lỏng (LNG), hàng hóa tiêu dùng và nguyên liệu công nghiệp.

Việc các hãng vận tải biển đồng loạt đình chỉ hoạt động qua Hormuz khiến nguy cơ gián đoạn chuỗi cung ứng toàn cầu gia tăng. Các doanh nghiệp có thể phải đối mặt với thời gian giao hàng kéo dài, chi phí vận chuyển tăng cao và nguy cơ thiếu hụt nguyên liệu đầu vào.

Sau những cú sốc logistics do đại dịch và xung đột Nga - Ukraine, kinh tế thế giới chưa kịp ổn định hoàn toàn thì Trung Đông lại nổi lên như một điểm nghẽn mới.

HÀNG KHÔNG TOÀN CẦU HỒN LOẠN

Trung Đông nhiều năm qua được xem là “ngã tư bầu trời” nối châu Âu và châu Á, đặc biệt khi không phận Nga và Ukraine bị hạn chế.

Chỉ trong 24 giờ sau các cuộc tấn công, ít nhất tám quốc gia đóng cửa không phận, khiến các trung tâm trung chuyển lớn như Dubai, Doha và Abu Dhabi phải ngừng hoạt động.

Theo các hãng theo dõi hàng không, hơn 2.300 chuyến bay bị hủy trên toàn cầu trong một ngày, hàng nghìn chuyến khác chậm giờ. Các hãng lớn như Lufthansa, Air France, British Airways, Japan Airlines hay Air India buộc phải điều chỉnh lịch trình.

Việc phải bay vòng tránh khu vực xung đột làm tăng chi phí nhiên liệu và thời gian khai thác, trong khi giá dầu leo thang càng làm chi phí đội lên. Các chuyên gia cảnh báo giá vé quốc tế có thể tăng mạnh nếu tình hình kéo dài.

Tên lửa Israel tấn công Iran.

Trực thăng của hải quân Mỹ hoạt động trên vùng eo biển Hormuz - nơi phân lớn dầu của các nước xuất khẩu dầu mỏ lớn đều phải qua đây để đến với thế giới.

NGUY CƠ LẠM PHÁT VÀ BẤT ỔN TÀI CHÍNH

Giá năng lượng tăng thường kéo theo chi phí sản xuất và vận tải tăng, từ đó lan sang giá tiêu dùng. Điều này đặc biệt đáng lo ngại đối với các nền kinh tế đang phát triển - nơi dư địa chính sách tiền tệ và tài khóa hạn chế.

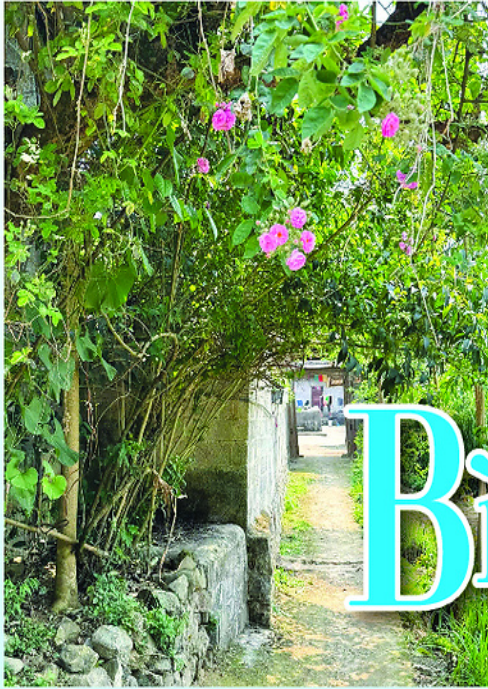
Thị trường tài chính cũng trở nên nhạy cảm hơn với rủi ro địa chính trị. Nhà đầu tư có xu hướng chuyển sang tài sản trú ẩn như vàng hoặc trái phiếu chính phủ, trong khi chứng khoán và tiền tệ của các thị trường mới nổi có thể chịu áp lực.

TỪ XUNG ĐỘT KHU VỰC ĐẾN RỦI RO HỆ THỐNG

Điểm đáng chú ý là hệ lụy của cuộc khủng hoảng không dừng lại ở Trung Đông. Anh và Mỹ đã nâng mức cảnh giác an ninh nội địa, phản ánh lo ngại về nguy cơ khủng bố hoặc bạo lực trả đũa xuyên biên giới. Điều này có thể kéo theo chi phí an ninh gia tăng và tâm lý bất ổn xã hội tại các nền kinh tế lớn.

Từ eo biển Hormuz đến các sàn giao dịch châu Á, từ sân bay Dubai đến các nhà máy châu Âu, cuộc khủng hoảng hiện nay cho thấy một thực tế: trong nền kinh tế toàn cầu hóa sâu rộng, một điểm nóng địa chính trị có thể nhanh chóng biến thành rủi ro hệ thống toàn cầu.

DUY ANH (Tổng hợp)

Đường vào một nhà dân trong bản.

Một ngôi nhà có tuổi đời hơn 200 năm.

Bình yên

Lũng Hòa B

■ Phóng sự ảnh: MAI LINH

Du khách nước ngoài học múa khèn rất nhanh.

Lũng Hòa B là một bản nhỏ với 83 mái nhà của đồng bào Mông sinh sống từ rất lâu ở xã Sà Phìn. Trong bản nhiều ngôi nhà xây mới, nhưng vẫn còn những nếp nhà trình tường cổ, truyền thống và hiện đại giao hòa như cuộc sống của người Mông hôm nay. Người Mông ở đây giờ không chỉ biết nuôi bò, làm nương mà còn biết làm du lịch, du khách nước ngoài về đây trải nghiệm cuộc sống và văn hóa truyền thống của người Mông.

Bản nhỏ vẫn êm đềm trong tiếng khèn sau những bờ rào đá, cuộc sống yên bình nơi đây đang trở thành điểm đến hấp dẫn với du khách. Những nụ cười, ánh mắt thân thiện, những mái nhà truyền thống, những tiếng khèn, điệu múa sẽ là những “đặc sản” nức danh du khách đến và trở lại.

Nét hồn nhiên của trẻ em nơi đây.

Du khách nước ngoài tìm hiểu về khèn Mông.

Trong bản đã có Homestay đón khách trải nghiệm.

Trẻ em theo người lớn lên nương.